

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200123

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **K 83/G 19B** Accession No **K 1448**

Author **ಗೊಮ್ಮಡು.**

Title **ಬಾಣ ಕವಿಯ ಕಾದಂಬರಿ -
- ಕಥೆಯು 1926**

This book should be returned on or before the date
last marked below.

ಬಾಣ

ಕಾದಂಬರಿ

BANA'S
KADAMBARI

Rendered into

KANARESE

BY

The late
Gangadhar Madiwaleshwar Turamari

Sixth Edition—2,000 Copies

PUBLISHED BY

The Karnatak Vidya Vardhaka Sangha

DHARWAR

1926

Registered Copyright

Price As. 10

First Edition

Second „

Third „ 1905.

Fourth „ 1910.

Fifth „ 1919.

Sixth „ 1926.

Printed by H. F. KATTIMANI, B.A.,
at Shri Tontad Sidhaling Vijaya Printing Press,
DHARWAR.

AND

Published by
K. V. KULKARNI B.A., & B. G. HALAKATTI
Hon. Secretaries Karatak Vidya Vardhaka Sangha
in the Sangha Office,
DHARWAR.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯರೂಪ, ಪದ್ಯರೂಪವೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಿರುಂಟು. ಗದ್ಯರೂಪ, ಪದ್ಯರೂಪಗಳೆಂದರೆ ಏನೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವರು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ, 'ಗದ್ಯ'-'ಪದ್ಯ' ಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, 'ರಸಾತ್ಮಕಂ ಕಾವ್ಯಂ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಶೋಧಿಸಿದರೆ, ಆಗಲೇ ಅವರ ಭ್ರಾಂತಿಯು ದೂರಾಗುವದು. 'ಗದ್ಯ' (ಗದ್-ನುತಾದು) ಅಂದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯಂತೆ ರಚನೆಯು; 'ಪದ್ಯ' (ಪದ್-ಭಂದದ ಪ್ರಕಾರ ರಚಿಸು) ಅಂದರೆ ಭಂದೋಬದ್ಧವಾದ ಕೃತ್ರಿಮ ರಚನೆಯು; 'ರಸಾತ್ಮಕಂ ಕಾವ್ಯಂ' ಅಂದರೆ ರಸಯುಕ್ತವಾದಷ್ಟೇ ಕಾವ್ಯವು; ರಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾವ್ಯವೆನಿಸದು. ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ರಸವೇ ಪ್ರಧಾನವು. ರಸವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದದ್ದು. ಅದಕ್ಕೂ, ಯಮಕಪ್ರಾಸಶ್ಲೇಷವರ್ಣಮಾಧುರ್ಯಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದರಚನೆಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ತರುವಾಯ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವೆಂದು ಸಾಧಾರಣ ನಿಯಮವದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಮೇಲೆಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದಾಗ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾದಾಗ ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ; ಆಗ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ, ಮನುಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಸತ್ಯಾಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಸಾದಿಸುವ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಎಳೆಸುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ವಿಷಯಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಭಂದೋಬದ್ಧವಾದ ಕೃತ್ರಿಮರಚನೆಯು ಮೊದಲೇ ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ; ವ್ಯವಹಾರದೊಳಗಿನ ಭಾಷೆಯೇ ಸಲ್ಲುವದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವವು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಪಾಠವಾಗಿ, ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸುವ

ರಿತಿಯು ಇದೇ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವದು ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕುರುಹೇ ಸರಿ. ಕೇಳುವವರ ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾಗುವ ಸ್ವರಸಂಯೋಗ, ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ, ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಮುಂತಾದ ಬಾಹ್ಯ ಸಾಧನಗಳು, ಕವಿತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ, ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಬರೇ ಒಳಗಿನ ಅರ್ಥದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಸಮಂಜಸತನದಿಂದಲೂ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಓದುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಂಜನೆಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಂಥ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಸುಬಂಧು, ದಂಡಿ ಎಂಬ ಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣನೇ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಿದ್ಧನು.

ಬಾಣಕವಿಯ ತಂದೆ ಚಿತ್ರಭಾನು ; ತಾಯಿ ರಾಜದೇವಿ. ಇವನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದವನಿರುವಾಗ ತಂದೆ ತೀರಿದನು. ಭದ್ರನಾರಾಯಣ, ಈಶಾನ, ಮಯೂರ* ರೆಂಬವರು ಬಾಣಕವಿಯ ಬಾಲಮಿತ್ರರು. ಬಾಣನ ಮನೆಯು ಶೋಣನದಿಯ ವಡುವಣಕ್ಕೆ ಸ್ತೀತಿಕೂಟವೆಂಬ ಊರೊಳಗಿತ್ತು. ಇದೇ ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಷ್ಟಿಗ್ರಹವೆಂಬದೊಂದು ಗ್ರಾಮವದೆ. ಈ ಊರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಶ್ರೀಕಂಠವೆಂಬ ದೇಶವಿದೆ. ಆ ನಾಡೊಳಗೆ ಹರ್ಷರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯಿತ್ತು. ಬಾಣಕವಿಯು ಆ ಹರ್ಷರಾಜನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಸನ್ ೬೦೦ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಣನು ಜೀವಂತನಿದ್ದನೆಂಬದಾಗಿ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಂದಿದೆ.

ಬಾಣಕವಿಯು ' ಕಾದಂಬರಿ, ' ' ಹರ್ಷಚರಿತ, ' ' ಚಂಡಿಕಾಶತಕ, ' ' ಪಾರ್ವತೀಪರಿಣಯನಾಟಕ, ' ' ರತ್ನಾವಲೀನಾಟಕ, ' ಎಂಬ ಐದು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಇವೈದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಗ್ರಂಥವೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಗದ್ಯರೂಪವದೆ. ಇದರೊಳಗೆ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಕಥೆಯುಂಟು. ಈ ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂಬ ಗಂಧವೇಕನ್ನಿಕೆಯು ನಾಯಿಕೆಯಿರುವದರಿಂದ, ಕವಿಯು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂತಲೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವನು.

* ಈ ಮಯೂರನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯಾದನು. ಈತನು ರಚಿಸಿದ ಸೂರ್ಯಶತಕವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವದೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಯಾವತ್ತೂ ಅಲಂಕಾರಗಳೂ, ಗುಣಗಳೂ ಉಂಟು. ಶೃಂಗಾರ ಕರುಣರಸಗಳಂತೂ ತಾವೇ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿವೆ; ಅದು ಸರಸವೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಂಟು; ನಡುನಡುವೆ ನೀತಿಯ ಉಪದೇಶಗಳುಂಟು; ಸಂವಿಧಾನ ಸಾಧಿಸಿದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಎದ್ದಾಂಸರು ತಲೆದೂಗುತ್ತಾರೆ. ಬಣ್ಣಿಸುವ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಬಣ್ಣಿಯು ಬಾಣನಿಗೇ ಸಲ್ಲುವದೆಂಬದು “ ಬಾಣೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ” ಎಂಬ ವಚನದ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯು ಮೊದಲೇ ಮನೋಹರವು; ಅದರೊಳಗೆಬಾಣ : ನಂಥ ಬಾಣನ ಕೈವಶವಾದ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು !

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿವೆ; ಅವು ಕವಿಯಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ; ಕಾಲ ನಿಂದಾದವು ! ತುಸು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮುಕ್ತಾಲುಸರೆಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಆಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಬಾಣನನ್ನು ಕಾಲನು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಒಯ್ದನು.

ಬಳಿಕ ಬಾಣನ ಮಗನು ಅಪ್ಪಕ್ಕೆ ‘ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ’ವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ತಾನು ‘ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ’ವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಕಾದಂಬರೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ತಂದೆಯ ವರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯವಾಗುವದರೊಳಗೆ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ, ಅದರಂತೆ ಮುಗಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ- ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಂಥವು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆತನು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಹೆಸರು ತಂದಿಲ್ಲ. ಇದು ಆತನ ವಿನಯಗುಣಕ್ಕೂ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಗೂ ಭೂಷಣವೇ ಸರಿ.

ಈ ಕಾದಂಬರೀ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭದಿಂದ ಕವಿತನಕ ಓದಿ, ಇದರೊಳಗೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನಕವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ

* ಚಾತಾ ಶಿಖಿಂದಿಸೀ ವ್ರಾಕ್ ಯಥಾ ಶಿಖಿಂದೀ ತಥಾವಗಚ್ಛಾಮಿ ||

ವ್ರಾಗಲ್ಛ್ಯಮಧಿಕಮಾಪ್ತಂವಾರೇ ಬಾಣೋ ಬಭೂವೇತಿ || ೧ ||

ಅರ್ಥ—ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಿಖಿಂದಿನಿಯು ಶಿಖಿಂದಿಯಾದಂತೆಯೇ ವಾಣಿಯು [ಸರಸ್ವತಿಯು) ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಜಾಣತನ ಬರಲೆಂದು ತಾನೇ ಬಾಣಕವಿಯಾದಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಅನಂದವೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಗದೆ ಇರದೆಂದು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಓದಿದರೂ, ಮತ್ತೂ ಓದಬೇಕೆನಿಸುವಂಥ ಚಮತ್ಕಾರಿಕವಾದ ಸಂವಿಧಾನಕವೂ, ವರ್ಣನೆಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅನೇಕಗುಣಗಳಿಂದ ರಮಣೀಯವಾದದರಿಂದಲೂ, ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹನ್ನೆರಡು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಓದುವವರಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳೂ, ಆ ಕಾಲದ ಅರಸರ ಐಶ್ವರ್ಯ, ನಡೆನುಡಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳೂ, ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯಬಂದಹಾಗೆ ಮತ್ತೊಂದರಿಂದ ಬಾರವೆಂಬದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ.

ಇಂಥ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗಿನ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶಬಂಧವರ ಸಲುವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿ, ಸ್ಪಷ್ಟದರೊಳಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಚತುರ್ಥಾಂಕವಾದೀತು. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜವೈಭವದ ವರ್ಣನೆ, ವಿಂಧ್ಯಾಟವರ್ಣನೆ, ಅಗಸ್ತ್ಯಮುಷಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯು ಬೆಳೆಸಿದ ವನದ ವರ್ಣನೆ, ಪಂಚವಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಇದ್ದಾಗಿನ ವೃತ್ತಾಂತ, ಪಂಪಾಸರೋವರದ ಹತ್ತರ ಸಸ್ತತಾಳವೃಕ್ಷಗಳ ನೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮಲೀಲಾವೃಕ್ಷದ ವರ್ಣನೆ, ಮಾತಂಗ ಮುಂತಾದ ಕಿರಾತರ ಬೇಟೆಯ ವರ್ಣನೆ, ಜಾಬಾಲಿ ಮುಂತಾದ ಮಹಾ ಮಹಾ ಋಷಿಗಳು ಇದ್ದ ತಪೋವನದ ವರ್ಣನೆ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದಿಂದ ಬರುವಾಗ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಶೋಭೆಯು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಶುಕನಾಸನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ರಾಜನೀತಿ, ಅಜ್ಞೋದ ಸರೋವರದ ವರ್ಣನೆ, ಮಹಾಪ್ರೇತೆಯೆಂಬ ಗಂಧರ್ವಕನ್ಯಿಕೆಗೆ ಮೋಹಿತನಾದ ಪುಂಡರೀಕನೆಂಬ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಅಸನ್ಮಾರ್ಗದೊಳಗಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕಪಿಂಜಲಮುಷಿಯು ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ, ಮಹಾಪ್ರೇತೆಯು ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಪ್ರಭಾವ, ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ಕಾದಂಬರಿ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದ ವರ್ಣನೆ, ಹಿಮಗೃಹದ ವರ್ಣನೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮನೋರಥ ಕೈಗೂಡಿದ ಸಂಗತಿ, ವೈಶಂಪಾಯನವೆಂಬ ಗಿಳಿಯ ಪರಿಣಾಮ, ಇಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳುಂಟು.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಸಂಕಟಬಂದಾಗ, ತಾವು ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಾಹಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾಪವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮವಾಗದೆ ಇರುವದಿಲ್ಲೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಆ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗುವದಕ್ಕೆ ದೇವರ ಧ್ಯಾನವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿಯೇ ಬೋಧವಾಗುವಂತಿರುವದು.

ಗಂಗಾಧರ ಮಡಿನಾಳೇಶ್ವರ,

ಗ್ರಂಥಕರ್ತ.

ಮೂರನೆಯಾವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು.

— :-0:- —

ಕೈ. ವಾ. ಗಂಗಾಧರ ಮಡಿವಾಳೇಶ್ವರ ತೊರಮರಿಯವರ ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯು ಯಾವ ತರಗತಿಯದಿರುತ್ತದೆಂಬುದು, ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಲೋಕಾಶ್ರಯದಿಂದಲೇ ಕಂಡುಬರುವಂತಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇವರಂಥ ಸವಿಕಟ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರನ್ನು ಇನ್ನು ಕಾಣುವುದು ದುಸ್ತರವೇ ಸರಿ. ಇವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೊನೆಗಂಡ ಗ್ರಂಥಗಳೊಳಗೆ, ಕಾದಂಬರಿಯೂ, ಶಬ್ದಮಂಜರೀಕೋಶವೂ, ಇವೇ ಮುಖ್ಯ. ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇವರಿಂದಾಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾಲಾನುಕಾಲವು ದೊರೆಯದಿದ್ದದ್ದು ದುಃಖದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಸನ್ ೧೮೭೭ನೇ ಇಸವಿಯ ಅಕ್ಟೋಬರ ತಿಂಗಳ ೫ನೇ ತಾರೀಖು ರುಕ್ರವಾರದ ದಿವಸವು ಇನ್ನೂ ಕೆಲಕಾಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಒಂದೆರಡಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇವರ ಕೈಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಶಸಂಕಲ್ಪವೇ ಅನ್ಯಥಾ ಇದ್ದಮೇಲೆ ಯಾರನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು!

ಕರ್ನಾಟಕವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಆವೃತ್ತಿಯು ಒನೆಯದಾಗಿರುವದು. ಮೊದಲಿನ ಆವೃತ್ತಿಯು ಕೂಡ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ನಿಧನದ ತರುವಾಯವೇ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಗ್ರಂಥಲೇಖನಕಾಲಕ್ಕೂ ಗ್ರಂಥಮುದ್ರಣಕಾಲಕ್ಕೂ ಪುರ್ಣಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಗ್ರಂಥಕಾರರಿಂದ ಹಸ್ತಲಿಖಿತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗತಕ್ಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಶನೆಯಾವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಕೂಡ, ಕಾಲಮಾನಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಅವಕಾಶ ದೊರೆದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ್ಗೆ, ಈ ಸಂಗತಿಯ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು, ಎರಡು ಪಟ್ಟದ ಹಿಂದಿನ ಭಾಷಾಪದ್ಧತಿಗೂ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಭಾಷಾಪದ್ಧತಿಗೂ ತೀರ ವಿಸರ್ಯವನ್ನು ಬರುವಂತಿದ್ದಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮೂಲಗ್ರಂಥಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೂ, ಭಾಷಾಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೂ,

ವೃತ್ತಾಸ ಬರವಂತೆ, ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಮೊದಲಿನ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಈಗಿನದನ್ನೂ ಕೈಯೊಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ, ವಾಚಕರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರದಿರದು. ಮೊದಲಿನ ೨ ಆವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ, ಈಗಿನದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯನ್ನು ವಾಚಕರು ಸಮೀಚೀನಷ್ಟೇನ ಆಂಗೀಕರಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಈಗಿನದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ “ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ” ದವರು ಬಹಳವಾಗಿ ಉತ್ಸುಕರಾಗುವರು.

ಧಾರವಾಡ, ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ” “೧ನೇ ಜೂನ್, ೧೯೦೫ನೇ ಇಸವಿ.	}	ನಾರಾಯಣರಾವ ಕುಗುದರಿ ಸನ್ಮಾನಿತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ.
--	---	---

೬ನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಈ ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾದ ಆವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಚಲಿತಭಾಷಾನುರೂಪವಾಗಿ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವಂತೆ ಈ ೬ನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪಂಡಿತ ಮ. ಪ್ರ. ಪೂಜಾರ ಇವರು ಮಾಡಿದರು.

ಮುಂಬಯಿ ವಿಸ್ತೃತವಿದ್ಯಾನಲಯದವರು ಇದನ್ನು ೧೯೨೬ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಸ್ಕೂ. ಲೀ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಪರ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಕೈ. ವಾ. ತೂರಮರಿಯವರ ಈ ಜನಪ್ರಿಯ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಈ ಆರಂಭಕಾಲದಿಂದ ಮುಂದೆ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಮಾನ್ಯತೆಯೊದಗಿ ಮುಂದಿನ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸುಯೋಗವು ಬರುವದೆಂದು ಹಾರೈಸುವೆವು.

ಕ. ವಿ. ವ. ಸಂಘ. } ತಾ ಗಾ -೭-೧೯೨೬	}	ಕೆ. ಎನ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಬಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟೆ, ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು.
-------------------------------------	---	---

ಕಾದಂಬರಿ ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಬರುವವರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶೂದ್ರಕ—ವಿದಿಶಾಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು. (ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮ)

ಕುಮಾರಸಾಲಿತ—ಶೂದ್ರಕನ ಪ್ರಧಾನನು.

ಮಾತಂಗ—ಕಿರಾತನು.

ಜಾಬಾಲಿ—ಋಷೀಶ್ವರನು. ಈತನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೈಶಂಪಾಯನ
ಗಿಳಿಯು ದಿನಗಳೆಯಿತು.

ಹಾರೀತ—ಜಾಬಾಲಿಯ ಮಗನು.

ತಾರಾಪೀಡ—ಉಜ್ಜಯಿನಿಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು.

ವಿಲಾಸನತಿ—ತಾರಾಪೀಡನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ—ತಾರಾಪೀಡನ ಮಗನು. (ಪುಂಡರೀಕನ ಶಾಪದಿಂದ
ಭೂಮಿಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ಚಂದ್ರನು.)

ಪತ್ರಲೇಖಿ—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ
ಪ್ರೀತಿವಾತ್ರಕಾವ ದಾಸಿ. (ಭೂಮಿಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ರೋಹಿಣಿ)

ಶುಕನಾಸ—ತಾರಾಪೀಡನ ಪ್ರಧಾನನು.

ಮನೋರಮೆ—ಶುಕನಾಸನ ಹೆಂಡತಿ.

ವೈಶಂಪಾಯನ—ಶುಕನಾಸನ ಮಗನು; ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಜೀವದ ಗಿಳಿ
ಯನು. (ಪುಂಡರೀಕನ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮ.)

ಈತನೇ ಮಹಾಪ್ರೇತಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಗಿಳಿಯಾಗಿ
ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಇಂದ್ರಾಯುಧ—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕುದುರೆ. (ಕಪಿಂಜಲನ ಎರಡನೆಯ
ಜನ್ಮ)

ಶ್ವೇತಕೇತು—ತವಸ್ವಿಯು.

ಪುಂಡರೀಕ } —ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರಾದ ಋಷಿಕುಮಾರರು.
ಕಸಿಂಜಲ }

ಹಂಸ } —ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರು.
ಗೌರಿ }

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ—ಗಂಧರ್ವಕನ್ಯಿಕೆ.

ತರಲಿಕೆ—ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದಾಸಿಯು.

ಚಿತ್ರರಥ } —ಕಾದಂಬರಿಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರು.
ಮದಿರೆ }

ಕಾದಂಬರಿ—ಗಂಧರ್ವಕನ್ಯಿಕೆ.

ಕೇಯೂರಕ—ಕಾದಂಬರಿಯ ದಾಸನು.

ಮದಲೇಖಿ—ಕಾದಂಬರಿಯ ದಾಸಿಯು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ—ಒಬ್ಬ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ಯಿಕೆಯು.

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಕಥೆ.

ಈ ನಡೇರದಲ್ಲಿ ನೇತ್ರವತೀ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿ ಶಾ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವಿತ್ತು; ಅಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂದ್ರಕನೆಂಬ ಅರಸನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾವತ್ತು ಜಂಬೂದ್ವೀಪವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅರಸರು ಈತನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಡೆಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈತನು ತನ್ನ ಭುಜಬಲ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸೈರಿಭೂಪರನ್ನು ತಲೆನಾಗಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಂದಲಿಕ ಭೂಪಾಲರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ರಾಜನೀತಿಯಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದದರಿಂದ, ಯಾವತ್ತು ಜನರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖದಿಂದ ಸಂಸಾರಮಾಡುತ್ತ ಹಾಡಿ ಹರಸಿ, ಈತನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲೆಂತಲೂ, ಈತನೇ ಚಿರಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಲೆಂತಲೂ, ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇಡುವ ಬಡವರಿಗೆ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಕೊಡಗೈ ದೊರೆ ಈತನೇ ಎಂದರೂ ಸಲ್ಲುವದು. ಈ ಅರಸನು, ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣನಾಗಿ, ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ತವರು ಮನೆಯಾಗಿದ್ದನು.

ಈತನು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮದವಿಕಾರ ವಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಈತನ ನಾಡೊಳಗಿನ ಜನರಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಖಡ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಂಕವಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಈತನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಜನರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಚಿಂತನವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ; ತೆರವಾದ ಮನೆಗಳು, ಪಗಡೆ ಚತುರಂಗಪಟಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲದೆ, ಶೂದ್ರಕನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಕನಸಿನ ಹೊರತು, ಜನರೊಳಗೆ ಅಸಂಗತ

ಭಾಷಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಈತನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನವರಿಗೆ, ಪರಲೋಕದ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾತರದೂ ಅಂಜಿಕೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಈ ಅರಸನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಲವರಂವರಾಗತರಾದಂಥ, ಕುಲೀನರಾದಂಥ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದಂಥ, ನಿರೋಛಿಗಳಾದಂಥ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅನೇಕರಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಹು ಜಾಣತನದಿಂದಲೂ, ತತ್ವರತೆಯಿಂದಲೂ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ, ಅರಸನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಈ ಅರಸನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಮುಂದೆ ನಟ್ಟಕ್ಕೆ ಪುತ್ರಸಂತಾನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಂತ್ರಿಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಸ್ತ್ರೀಸುಖಕ್ಕೆ ಈತನ ಮನಸ್ಸು ಎಳಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಚೆಲ್ವಿಕೆಯಿಂದ ರತಿದೇವಿಯನ್ನು ನಾಚಿಸಿ ತಲೆವಾಗಿರುವಂಥ, ವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೊಗಸುಗೊಳಿಸುವಂಥ, ವಿನಯಗುಣದಿಂದ ಪರ್ತಿಸುವಂಥ, ಕುಲೀನ ಪತ್ನಿಯರಿದ್ದರೂ ಈ ಅರಸನು ಅವರ ಭೋಗಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವಾಗಿದ್ದನು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಈತನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾದ ಅರಸುಮಕ್ಕಳೊಡಗೂಡು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವೀಣಾವೃದಂಗಗಳನ್ನು ಜಾರಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಯಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವಂಡಿತ ಜನರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕಾವ್ಯನಾಟಕ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯವಿನೇಚನ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೂ ಯತಿಗಳಿಗೂ ಆದರಸತ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಅವರ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊತ್ತಗಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ, ಸೂರ್ಯನು ಮೂಡಣಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆರಿ ತನ್ನ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹರವುತ್ತ ಬರುವಾಗ, ಶೂದ್ರಕರಾಜನು ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸುಖಾಸನದ ಮೇಲೆ ಅದೇ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಮೈಗೆ ಚಂದನವನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು, ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಬಲಗೈಯೊಳಗೆ ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡ

ಕೊಂಡು, ನಡುವಿನ ಎಡಗಡೆ ಜೋತಾಡುವ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ಪಯುಕ್ತವಾದ ಚಂದನದ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು ಸಿಂಹಾಸನದ ಹತ್ತರ ಬಂದು, ಮೋಣಕಾಲೂರಿ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ, ಅರಸನಿಗೆ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮಾಂಡಲಿಕಭೂಪಾಲರ ಕಿರೀಟಗಳ ರತ್ನಗಳೊಳಗೆ ಅವಳ ಪಡಿನೆಳಲು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಅರಸನ ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾದ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಅವರು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಇಂಥ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು. ನವಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು, “ಜೀಯಾ ಚಿತ್ತೈಸಬೇಕು, ತೆಂಕಣ ನಾಡಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯು, ಕೈಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಗಿಳಿಯ ಪಂಜರವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು, ಆ ಗಿಳಿಯನ್ನು ಒಡೆಯರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನಸುಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಬೇಕೆಂತಲೂ, ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ದೊರೆಗಳ, ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ ನಡಕೊಳ್ಳುವೆನು” ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಳು. ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅರಸನು, ಸುತ್ತುಮುತ್ತ ಕುಳಿತ ಮಾಂಡಲಿಕರ ಮುಖ ನೋಡಿ, “ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಒಳಗೆ ಬರಲಿ” ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ, ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು ಹೋಗಿ, ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆ ಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ, ಆಕೆ ದೂರದ ಸಭೆಯ ನಡುವೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ದೊಂದು ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಂಡಳು. ಆ ಮಂಟಪದ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗೆ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳಿದ್ದವು. ಆ ಕಂಬಗಳ ತುದಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ನಾಲ್ಕು ಸರಪಳಿಗಳನ್ನು ತೊಡಕಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಬಿಳೀ ರೇಶಿಮೆಯ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ, ಆ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿನ ದಂಡೆಹಿಡಿದು ಮುತ್ತಿನ ಗೊಂಚಲುಗಳನ್ನು ಸಾಲ್ಕೊಳಿಸಿ ಜೋಲುಬಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಚಿಲ್ವದ ಚಂದ್ರಕಾಂತವ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ, ಅರಸನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸುಂಪರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಿಂತು, ಬಂಗಾರದ ಕಾವಿನ ಚಾವರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತೋಳುಗಳನ್ನು ನೆಗೆವಿ ಸೂಳ್ವರಿದು ಡಾಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಸನ ಮೈಮೇಲಿನ ಬಿಳಿಯ ಉಡಿಗೆಯು, ಇಂಗಡಲೊಳಗಿನ ಬೆಳ್ಳೊರೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರುವದು; ಎದೆಗೆ ತೊಡೆದ ಅರಗಜ,

ಅಷ್ಟಗಂಧಗಳ ಸುವಾಸನೆಯು ಸತ್ತಲೆ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರುವದು. ನೊಸಲೊಳ
ಗಿನ ಉರ್ಣಾ ಎಂಬ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಚಿಹ್ನವು, ವೃಣಾಲತಂತುವಿನಂತೆ
ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವದು; ಕಿರೀಟದ ಮೇಲೆ ಹವಳಮಲ್ಲಿಗೆ
ಹೂವಿನ ತುರಾಯವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವದು; ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ನೆಲ
ಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ಅರಸನ ನೆಳಲಾ, ಪೃಥ್ವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೃದಯದೊಳಗೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೋ, ಏನೋ ಎನ್ನು
ವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶೋಭಿಸುವ ಶೂದ್ರಕರಾಜನನ್ನು
ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯು ನೋಡಿ, ದೂರ ನಿಂತು, ತಾನು ಬಂದದ್ದು
ಸರ್ವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂದ, ಕಂಕಣಗಳು ಝಣಿಸಿರುವ
ಹಾಗೆ ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಯೆತ್ತಿ, ಬಿದರ ಚಳಿಕೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಲು,
ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಆದ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ಶೂದ್ರಕನ ಮುಖನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತ
ಮಾಂಡಲಿಕ ಮುಕುಟವರ್ಧನರೆಲ್ಲರು ಗಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ
ದರು.

ಆಗ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು—“ ಜೀಯಾ, ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು
ನೋಡಬೇಕು ” ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ಅರಸನು ಅವಳನ್ನು
ದಿಟ್ಟು ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಅವಳ ಮುಂದೆ, ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಳೇ ಬಟ್ಟೆ
ಹೊತ್ತಂಥ ಒಬ್ಬ ದಿನದೋದ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದನು; ಅವನು ಹೊಲೆಯನಾಗಿ
ದ್ದರೂ, ಸೌಮ್ಯ ಪುರುಷನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ
ಹುಡುಗನಿದ್ದನು; ಅವನೂ ಹೊಲೆಯರವನೇ. ಆ ಹುಡುಗನ ಎಂಡೂ
ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಜುಲುಪಿಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು; ಅವನು
ಕೈಯೊಳಗೆ ಬಂಗಾರದ ತಂತಿಯ ಪಂಜರವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು; ಅದರೊಳಗೆ
ಒಂದು ಗಿಳಿಯಿತ್ತು. ಅದರ ಹಸರು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಆ ಪಂಜರವು ಪಚ್ಚರತ್ನದ
ಪಂಜರದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಬಹಳ
ಕಷ್ಟ ಇದ್ದದರಿಂದ, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ಗೊಂಬೆಯು ಮಾತಾಡುವಂತೆ
ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವಳು. ಹಿಮ್ಮಡತನಕ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಕರಿಯ ನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನು
ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೇಲೆ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಶೆಲ್ಲೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದಳು; ತಲೆ
ಗೂದಲೊಳಗೆ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಹಣೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದರಿಂದ, ಅದು ನೀಲ

ವರ್ಣದ ಆಕಾಶದೊಳಗಿನ ಚಂದ್ರಬಿಂಬದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಅವಳ ನೊಸಲೊಳಗಿನ ಗೋರೋಚನದ ಬೊಟ್ಟು ನೆಟ್ಟಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಅಲತಿಗೆಯ ರಸವನ್ನು ತೊಡೆದದರಿಂದ, ಅಕೆಯ ಅಡಿಗಳು ಅಲೋಕದ ತಳಿರುಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವವು. ಕಾಲೊಳಗಿನ ವೈಜಣದ ರತ್ನಭೆಯು ಅವಳ ವೈಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿರುವದು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದನದ ಎಳೆಗಳಿರು ಮುಡಿವು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಲಪುಷ್ಪವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ನೂತನ ಯೌವನದಿಂದಲೂ, ಸರಿಯಾದ ಆಕಾರದಿಂದಲೂ, ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಲಾವಣ್ಯದಿಂದಲೂ, ಪುರುಷರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ನಳಿದ್ದಳು. ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೊಂದೇ ಕುಂದಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಯಾವ ಕುಂದೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಭವನ ಸುಂದರಿಯಾದ ಮಾತಂಗ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅರಸನು ಬೆರಗಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ—“ಅಹಹಾ ಬ್ರಹ್ಮನು ಎಂಥ ಹುಚ್ಚನು! ಎಂಥಲ್ಲಿ ರೂಪಲಾವಣ್ಯದ ನಿರ್ವೇಷವನ್ನು ಇಟ್ಟನು! ಆಕೃತಿಯಿಂದ ಅತಿ ಮನೋಹರಳಾದಾಗ್ಯೂ, ಹೊಲೆಯರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಇವಳು ದೂಷಿತಳೇ ಸರಿ. ಸೌಂದರ್ಯದ ಹೆಮ್ಮೆಯುಳ್ಳ ಸಕಲ ಲೋಕದೊಳಗಿನ ತ್ರೀಯರನ್ನು ಈಕೆ ಸೋಲಿಸಲೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಇಂಥ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯಿಟ್ಟನೋ! ಇಲ್ಲವೆ, ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮಾಸುವಳೆಂತಲೂ, ಮಾಸಿದರೆ ತಾನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದ ಸುಕುಮಾರತನಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುತ್ತದೆಂತಲೂ ಬಗೆದು, ಇವಳ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರಲೆಂದು, ಮುಟ್ಟಬಾರದ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಇವಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದನೋ! ಏನೋ!” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯು ಅರಸನಿಗೆ ತಲೆನಾಗಿ ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ನಮಿಸಿ, ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಆ ಮುದುಕನು, ಆ ಹುಡುಗನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಗಿಳಿಯ ವಂಜರ ತಕ್ಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ. ವಿನಯದಿಂದ “ಜೀಯಾ, ಈ ಗಿಳಿಯು ಸಕಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನೂ, ರಾಜನೀತಿಯನ್ನೂ ಕಲಿತದೆ; ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಸಂಗೀತ, ಸುಭಾಷಿತ, ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲದು; ವಿನೋದದ ಮಾತುಗಳನ್ನು

ಡುವಲ್ಲಂತೂ ಮೇಲಾದದ್ದು; ವೀಣಾವೃದಂಗಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಬಲ್ಲದು; ಇದರ ಹೆಸರು ವೈಶಂಪಾಯನ; ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರತ್ನಗಳುಂಟು; ಇದೂ ಒಂದು ರತ್ನವು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಈ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಒಡೆಯರ ಅಡಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ; ದಯಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಆ ಪಂಜರವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದನು.

ಕೂಡಲೆ ಆ ಪಂಜರದೊಳಗಿನ ಅರಗಿಯು ಅರಸನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಲಗಾಲೆತ್ತಿ—“ ಭೂಲೋಕದೊಡೆಯನೇ, ನಿನಗೆ ಜಯನಾ ಗಲಿ!” ಎಂದು ಹರಸಿ, ಅರಸನನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಈ ಕಂದವನ್ನು ಅಂದಿ ತು:—

“ ದೊರೆಗಳೆ ನಿಮ್ಮರಿಗಳ ಹೆಂ ।

ಡಿರ ಎದೆಗಳು+ ಮುಂದು ತೋಪು=ವಾ ಕಣ್ಣೀರಿಂ ॥

ದುರಿದು ಶೋಕಾಗ್ನಿಯಿಂದಂ ।

ವರಯತಿ ತಪನಾಡುವಂತೆ ತೊರೆದಾಹಾರಂ ॥ ೧ ॥ ”

ತಾತ್ಪರ್ಯ:—ದೊರೆಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ನೈರಿಗಳ ಹೆಂಡಿರ ಎದೆಗಳು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತವೆಯೋ ಏನೋ ಅನ್ನವಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಹೇಗಂದರೆ, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಂತೆ, ಇವೂ ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ತೊಯ್ಯುತ್ತವೆ; ಅವರು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಇವೂ ದುಃಖಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿವೆ; ಅವರು ಆಹಾರವನ್ನು ತೊರೆಯುವಂತೆ ಇವೂ ಆ (ಮುತ್ತಿನ) ಹಾರವನ್ನು ತೊರೆದಿರುವವು.

ಅರಸನು ಈ ಕಂದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬೃಹಸ್ಪತಿಸಮಾನನಾದ ಕುಮಾರಸಾಲಿತನೆಂಬ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗೆ, ಹರ್ಷದಿಂದ—“ ನೀವು ಈ ಗಿಳಿಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಿರೋ! ಇದರ ಸ್ವರವೆಷ್ಟು ಮಂಜುಳವು! ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರವೆಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವು! ಬಹು ತರವಾಗಿ ಪಶುವಕ್ಷಿಗಳು ಆಹಾರನಿದ್ರಾಭಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು

ಮಾತ್ರಬಲ್ಲವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವು. ಈ ಸಕ್ಷಿಯು, ತಾನು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ರಚಿಸಿ, ಈ ಕಂದವನ್ನು ಅಂದಿತು. ಇದು ಬಹು ಆಶ್ಚರ್ಯವು” ಅಂದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕುಮಾರಪಾಲಿತನು—“ಜೀಯಾ ಇದರೊಳಗೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯ? ಗಿಳಿ, ಗೊರವಂಕ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ವಕ್ಷಿಗಳು, ಕಲಿಸಿದರೆ ಕಲಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ದರೊಳಗೂ ಇವು, ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕರ್ಮಧರ್ಮಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ, ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಶಾಸ್ತ್ರನೀತಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಕಲಿಯಬಹುದು” ಎಂದು ಮಾತಾಡುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆರು ತಾಸಿನ ಭೇರಿ ಬಾರಿಸಿತು. ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸ್ನಾನದ ಸಮಯವಾಯಿತೆಂದು, ಓಲಗದೊಳಗಿನ ಸರ್ವವಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅರಸನು ಸಭಾಮಂಟಪದಿಂದ ಎದ್ದು, ತಾನೇ ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಗೆ “ಸ್ವಸ್ಥದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಇರು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಒಳಗೆ ಒಯ್ದು ಏನಾದರು ತಿನ್ನಿಸೆಂದು, ತನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಸ್ತ್ರೀಗ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ ಅಂತಃಪುರ ವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು.

ಬಳಿಕ ಅರಸನು, ತನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರ ಕೊಂಡು ಗರಡೀಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಗರಡೀಸಾಧಕ ಮಾಡಿ, ಲೋಡು ತಿರುವಿ, ಕುಸ್ತೀಹಿಡಿದು ಜೋರನೆ ಬೆವತನು; ಆಗ ಆತನ ಮೈಮೇಲಿನ ಬೆವರ ಹನಿಗಳು: ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅಪ್ಪರೊಳಗೆ, ಸೇವಕರು ಸ್ನಾನಗೃಹದೊಳಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ, ಕೆಳಗೆ ಸ್ಥಟಿಕದ ಚೌಕಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಒಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಗಂಧೋ ದಕ ತುಂಬಿದ ಬಂಗಾರದ ಡೋಣಿಯನ್ನೂ, ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಪುನುಗುಜವಾದಿ ಬೆರೆದ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಡಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟು, ಸ್ನಾನದ ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅರಸನು ಬಂದು, ಸ್ಥಟಿಕದ ಚೌಕಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಕೊಡಲೆ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಿಂತ ವಾರನಾರಿಯರು, ತವಕ ದಿಂದ ತಮ್ಮ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಸೆರಗು ಒಡ್ಡಾಣದೊಳಗೆ ತೊಡಕಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಮುಂಗೈ ಕಂಕಣಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾಲೊಳ

ಗಿನ ಪೈಜಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮುಂದಲೆಯ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು, ಸೀರೆಯ ನಿರಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಾಲೊಳಗೆ ಅವಚಿ ಹಿಡಕೊಂಡು, ಅರಸನ ಮೈಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಪುಸಿ, ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಗಳಿಂದ ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ ಮೈತೊಳೆದರು. ಆಗ ಜಲದೇವತೆಗಳು ವರುಣನಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೋ ಎನ್ನೋ ಅನ್ನವಂತೆ ತೋರಿತು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ, ಅರಸನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬಿಳಿಯ ಮಡಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ಬಿಳಿಯ ರೇಶಿಮೆಯ ಶಾಲನಾಮೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಮಂತ್ರೋದಕದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಕೊಟ್ಟು, ಸಿತ್ಯತರ್ಪಣ ಮಾಡಿ, ದೇವರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ, ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಹೋಮರಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಕರ್ಮವನ್ನು ತೀರಿಸಿ, ವಿಲೇಪನ ಗೃಹದೊಳಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಹಣೆಗೆ ಕೇಶರಗಂಧದ ಬೊಟ್ಟು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕಸ್ತೂರಿಕರ್ಪೂರಗಳಿಂದ ಬೆರೆದ ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗಕ್ಕೂ ಲೇಪನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮೈಮೇಲೆ ಬಲುಬೆಲೆಯ ರಾಲುಜೋಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಭೋಜನರಾಲೆಯೊಳಗೆ ದಿನಾಲು ತನ್ನ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಬ ಆಸ್ತರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರೊಡಗೊಂಡು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪದ್ರಸಾನ್ನವನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದನು.

ಬಳಿಕ ತ್ರಯೋದಶಗೆ ಣಿತಾಂಜೂಲ ಸವಿದು, ಭೋಜನವಾದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆ ಮಂಟಪದ ನಾಲ್ಕೂ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಸ್ಫಟಿಕದ ಗೋಡೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಬಿಳಿ ಪರದೆಗಳು ಇಳಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಕಸ್ತೂರಿಯೊಡನೆ ಬೆರೆದ ಚಂದನೋದಕದಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಸಾರಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಅರಳಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹರವಿದ್ದರಿಂದ, ಆ ನೆಲವು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಆಕಾಶಮಂಡಲದಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮಂಟಪದ ನಾಲ್ಕೂ ಮೂಲೆಯ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ಪುಷ್ಕಳಗಳು ಗೃಹದೇವತೆಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಫಟಿಕದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಮಂಚವಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಂಸತುಪ್ಪಳ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಮೇಲೆ ಅದೇ ಆಗ ಅರಳದ ಜಾಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ

ಹೂವುಗಳ ತನಿಗಂಪಿನಿಂದಲೂ, ಅಗರುಧೂಪದಿಂದಲೂ, ಘಮಘಮಿಸುತ ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ, ಮೇಲ್ಗಡೆಗೆ ಕುತ್ತಿಯ ತಲೆದಿಂಬನ್ನೂ ಕಾಲ ದೆಸೆಗೆ ಶಾಲಜೋಡಿಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಅರಸನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಯಾವಾಗ ಆ ಗಿಣಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಅದರ ವೃತ್ತಾಂತ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳೇನೆಂದು ಲವಲವಿಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ “ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿನ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ” ಎಂದು ಹತ್ತರ ನಿಂತ ತೊತ್ತಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಆತೊತ್ತು ಆಗಿಣಿಯ ಪಂಜರ ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ, ಅರಸನು ಗಿಳಿಯನ್ನು ನೋಡಿ,—“ರಾಣಿವಾಸ ದೊಳಗೆ ನೀನು ಏನೇನು ತಿಂದಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಲು—“ಜೀಯಾ, ಜೀಂಗೊಡದೊಳಗಿನ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಸೊಕ್ಕದ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಕಣ್ಣು ಗಳ ಬಣ್ಣದ ನೀರಲಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಸಿಂಹನ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ನೆತ್ತರಗೊಡಿ ಅದೇ ಉದ್‌ರಬಿದ್ದ, ಅನಿದಲೆಯೊಳಗಿನ ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ದಾಳಿಂಬಬೀಜಗಳನ್ನೂ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ರಾಣಿದೊರೆಗಳು ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ನನಗೆ ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಿನಿಸಿ, ಬಳಿಕ ರಾಯ ನೆಲ್ಲಿಯ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿಸಿದರು; ಆ ಫಲಗಳೆಲ್ಲ ಅಮೃತದಂತೆ ನನಗೆ ಸವಿ ಹತ್ತಿದವು” ಎಂದು ಆ ಗಿಳಿಯು ಹೇಳುವಾಗ ನಡುವೆ ಅರಸು—“ಒಳ್ಳೆ ಯದು ಇದು ಇರಲಿ; ಮೊದಲು ನನಗೆ ನಿನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳು ನೀನು ಯಾವ ನಾಡೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಿ? ನಿನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಯಾರು? ನಿನಗೆ ವೈಶಂಪಾಯನನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು? ನಿನಗೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು? ಇದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ? ಯಾವನಾದರೂ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ವರ ದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ? ಇಲ್ಲವೆ ಪಕ್ಷಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಗುಪ್ತ ರೂಪದಿಂದಿರುವ ಯಾವನಾದರೂ ಮಹಾಪುರುಷನಿರುವಿಯೋ? ನೀನು ಮೊದಲು ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿ? ಹುಟ್ಟಿ ಎಷ್ಟು ದಿವಸವಾಯಿತು? ನೀನು ಇಷ್ಟು ಜಾಣನಿದ್ದು, ಆ ಚಾಂಕ್ಷಾಲಕನ್ನಿಕೆಯ ಕೈಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಕಾರಣವೇನು? ಇಲ್ಲಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯಂತವಾಗಿ ನಮಗೆ ವಿಪ್ರರಿ ಸಬೇಕು” ಎಂದು ಆ ಗಿಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅರಸನು ಅದರದಿಂದ ತಾನಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಮನದೊಳಗೆ ಅಲೋಚಿಸಿ ಅನಂದಬಟ್ಟು, 'ಜೀಯಾ, ನನ್ನ ಕಥೆಯು ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವದೆ, ತಮಗೆ ಬೇಸರುಬಂದೀತು, ಅದರೂ ಕೇಳುವ ಕಂಕ್ಷೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಅಲಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಮೂಡಣ-ಕಡಲ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಪಡುವಣ ಕಡಲ ಪರ್ಯಂತರ ಹಬ್ಬಿದಂಥ ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯೆಂಬದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅರಣ್ಯವದೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಹಿಂಡುಗಟ್ಟಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ಕಾಡಾನೆಗಳ ಮದೋದಕ ಬಿದ್ದ ಯಾವಾಗಲೂ ನೆಲವು ನೆನೆಯುವದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಯ ಮರಗಳು ಬಹು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಮುಗಿಲಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ತುದಿಯ ಮೇಲಿನ ಹೂವುಗಳು ಆಕಾಶದೋಗಿನ ತಾರೆಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುವವು. ಆ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಹುಲಿ, ಕರಡಿ, ಸಿಂಹ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೂರವೃಗಗಳ ಧ್ವನಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ; ಅದರೊಳಗಿನ ಮರಿ ಆನೆಗಳು ಸೊಂಡಿಲು ಹಾಕಿ ಎಳೆದೆಳೆದು ಉದುರಿಸಿದ ತಮಾಲತಳಿರುಗಳ ತನಿಗಂಪು, ಕಡೆವಡೆದ ಚಂದನವೃಕ್ಷಗಳ ಇನಿಗಂಪು, ಓಡಾಡುವ ಕಸ್ತೂರಿವೃಗ, ಪುನುಗಿನ ಬೆಕ್ಕುಗಳ ವೈಗಂಪು ಒಟ್ಟಿಗೂಡಿ ವನವೆಲ್ಲ ಘಮಘಮಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ, ಮಾವು ಮುಂತಾದ ಮರಗಳೂ, ಕೇದಗಿ ಬಾಳೆಗಳ ಬನಗಳೂ, ಎಲೆಯಾಲಕ್ಕಿಗಳ ತೋಟಗಳೂ, ಬಿದುರು ಬೆತ್ತಗಳೂ ಒಪ್ಪುವವು. ದಣೆದು ಬಂದ ದಾರಿಕಾರರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಸಿದ ಲವಂಗಲತೆಗಳ ಎಳೆದಳಿರುಗಳೂ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಂಟಪಗಳೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಪಂಚಮಸ್ವರವೂ ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ತಾಳವೃಕ್ಷಗಳ ಫಲಗಳ ತೂತಿನೊಳಗೆ ಗಾಳಿ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಮಂಜುಳ ಧ್ವನಿಗಳೂ ಕೇಳಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ನೀರಿನ ಝರಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಮಂಗಳಗಳು ಮರಗಳ ಬೊಂಗೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಮುರಿದು ಚೆಲ್ಲಿ, ಇತ್ತಿಂದತ್ತ, ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತವೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸಾದ ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯೊಳಗೆ ದಂಡ
ಕಾರಣ್ಯವೆಂಬದೊಂದು ಪ್ರದೇಶವದೆ. ಅದರ ಮೇರೆಯ ಮೇಲೆ ಸಕಲ
ಲೋಕಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮವುಂಟು. ಆ ಋಷಿಯ
ಹೆಂಡತಿ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹಣ್ಣಿನ
ಗಿಡಗಳನ್ನೂ, ಹೂವಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿ, ತಾನೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಯ
ಕಟ್ಟಿ, ದಿನಾಲು ನೀರು ಹಣಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇವರ ಮಗನಾದ ದೃಢದಸ್ಯ ಎಂಬವನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ
ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಪರ್ಣಕುಟಿಯೊಳಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಬೇಡುತ್ತ ಬಹುಕಾಲ
ದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಬಾಳೆಯಬನವಿರುವದರಿಂದ,
ಆ ಆಶ್ರಮದ ನಾಲ್ಕೂ ಮಗ್ಗಲುಗಳು ಹಚ್ಚಿಗೆ ಸೊಂಪಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ.
ಈ ಬಾಳೆಯ ಬನದ ದಂಡೆಗೆ ಹತ್ತಿ ಗೋದಾವರೀ ನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತದೆ.
ಅದೇ ಆಶ್ರಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಶರಥನ ಮಗನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನು
ತಂದೆಯ ವಚನವನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯದೊರೆದು ಬಂದು,
ಪಂಚವಟಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕೈಯಿಂದ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ
ಸೀತೆಸಹಿತ ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹಲವು ಕಾಲ
ಇದ್ದನು. ಅದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾರೀಚನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಮಾಯೆಯಿಂದ
ಕಾಂಚನಮೃಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಸೀತೆಗೆ ಲೋಭ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ರಾಮ
ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ದೂರ ಒಯ್ದದ್ದರಿಂದ, ರಾಮನು ಸೀತೆ
ಯನ್ನು ಕಂಡ್ದಿಯನು. ಬಳಿಕ ಸೀತೆಯ ವಿಯೋಗದಿಂದ ದುಃಖಿತರಾದ
ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಯೋಜನಬಾಹುಕಬಂಧರೆಂಬ ದೈತ್ಯರು ಒಮ್ಮಿಂ
ದೊಮ್ಮೆ ಬಂದು ತಡೆಯಲು, ರಾಮನು ಕಾದಿ ಅವರನ್ನು ಕೊಂದನು.
ಸ್ತ್ರೀವಿರಹದ ವ್ಯಥೆಯು ತನಗಾಗಬಾರದೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂದ ರಾಮನು ಸೀತೆ
ಯಂಥಾಪೊಂದು ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು;
ಅದು ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆದೆ. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನು
ಅಗಿದಗಿದು ತೆಗೆದ ತೆಗ್ಗುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆವೆ. ಈ
ಪ್ರಕಾರ, ಪುರಾತನಕಾಲದ ಕುರುಹುಗಳು ಆ ಆಶ್ರಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ
ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮದ ಹತ್ತರವೇ ಪಂಪಾ

ಸರೋವರವುಂಟು. ಆ ಸರೋವರದ ಪಡುವಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ರಘು
ವೀರನ ಕೂರಂಬುಗಳ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಕಡಿವಡಿದ ಸತ್ತಾಳವೃಕ್ಷಗಳ ನೆರೆ
ಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಬಹುಕಾಲದ ದೊಡ್ಡ ಶಾಲ್ಮಲೀವೃಕ್ಷ (ಬೂರಲಮರ)
ವದೆ. ಆ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮುದಿ ಹಬ್ಬವು ಸುತ್ತಾಕೆ
ಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ, ಕಟ್ಟೆಯ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಮರದ
ಟೊಂಗೆಗಳು ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಗಗನಮಂಡಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸಿರುವದ
ರಿಂದ ಅದು ತನ್ನ ಮಾರುಹಾಕಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುತ್ತದೆಯೋ
ಎನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವದು. ಅದರ ಟೊಂಗೆಗಳಮೇಲೆ
ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹಾವಿನ ಪರೆಗಳು ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಅದು
ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬಿಳಿಯ ಶೆಲ್ಲಿಯನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಂತೆ ಒಪ್ಪು
ತ್ತಿರುವದು. ಆ ಗಿಡದ ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನಕ ಸಾವಿರಾರು ಬಳ್ಳಿಗಳು
ಹಬ್ಬಿರುವದರಿಂದ, ಮುಷ್ಠಿನಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದರ ಮೈಮೇಲಿನ ನರಗಳು
ಎದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವು. ಅದರ ಮುಳ್ಳುಗಳು, ಮೈತುಂಬ ಎದ್ದ ನರ
ವುಲಿಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವವು. ಅದರ ತುದಿಯ ಮೇಲಿನ ಆರಳೆಯು
ನರೆಗೂದಲುಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುವದು.

ಆ ಮರದ ಹೊದರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹೊದೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತುದಿಯ
ಲ್ಲಿಯೂ ನಾಡುನಾಡುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸಾವಿರಾರು ಗಿಳಿಗಳು ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿ
ಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನಕ ಮುಳ್ಳುಗಳಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಆ
ಮರವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎರಲಸಾಧ್ಯವಾದದರಿಂದ, ಆ ಗಿಳಿಗಳಿಗೆ ಎನೂ
ಹೆದರಿಕೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹಳೆಯದಾಹದರಿಂದ ಆ ಮರದ ಎಲೆಗಳೆಲ್ಲ
ಉದುರಿ ಹೋದರೂ, ಆ ಗಿಳಿಗಳೇ ಅದರ ದಟ್ಟವಾದ ಹಸದಿರೆಗಳಂತೆ
ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಪಕ್ಕಬಲಿತು ಹಾರಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮರಿಗಳನ್ನು
ಗೂಡುಗಳೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು, ಆ ಗಿಳಿಗಳು ಹಗಲು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಗಾಗ್ಗೆ
ಅಹಾರತಂದು ಮರಿಗಳಿಗೆ ಗುಟುಕುಕೊಟ್ಟು, ಇರುಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಮರಿಗಳನ್ನು ಮಗ್ಗಲೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಮರದಮೇಲೆ ಸುಖದಿಂದ
ಇರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆದೇ ಮರದ ಮೇಲೆ, ಒಂದು ಹಳೆಯ ಗೂಡಿನೊಳಗೆ, ಒಂದು ಮುದಿಗಿಯು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೆ, ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಪ್ರಸವವೇದನೆಯಿಂದ ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯು ಮುಟ್ಟಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸತ್ತದ್ದರಿಂದ, ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು; ಅದರೂ ಸ್ತ್ರೀಶೋಕವನ್ನು ತಡಕೊಂಡು ಪುತ್ರಪೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು. ಮುಟ್ಟಿನಿಂದ ಆತನ ಹಲವು ಗಂಗಳು ಉದುರಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಕಾಳು ಮುಂತಾದ ಕಠಿಣಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿಕುಕ್ಕಿ ಅವನ ಚಂಚುಪುಟವು ನೊಂಡವಾಗಿತ್ತು; ಅವನಿಗೆ ದೂರ ಹಾರಿಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆಂಥದರೊಳಗೂ ನಡುನೆಡುಗುತ್ತ ಆ ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ. ಪಕ್ಷಿಗಳು ತನ್ನವಾಗ ಅವುಗಳ ಬಾಯೊಳಗಿಂದ ಬಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳನ್ನೂ, ಹಾಲುಗಾಳುಗಳನ್ನೂ ತಂದು, ನನಗೆ ಗುಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ಉಳಿದರೆ ನಾನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದುದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ, ಎಂಟೊ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಸೃಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಗಿಯೂ ತೋರಹತ್ತಿದವು; ಎಳೆಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದದರಿಂದ, ಕಾನನದೊಳಗಿನ ಗಿಡಗಳ ಮೇಲಿನ ಹೂವುಗಳು ಚಂದವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು; ಆ ಹೂವುಗಳ ಮೇಲೆಯೂ, ಕೊಳದೊಳಗಿನ ತಾವರೆಗಳ ಮೇಲೆಯೂ, ತುಂಬಿಗಳೆರಗಿ ಝೇಂಕಾರಸ್ವರ ಮಾಡಹತ್ತಿದವು; ನವಿಲುಗಳೆದ್ದು ಅಡಲನುವಾದವು; ಸಿಂಹಗಳು ಆಶ್ರಯಹತ್ತಿದವು; ಮಲಗಿದ ಮದೋನ್ಮತ್ತವಾದ ಅನೆಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣುನೆಗಳು ಎಬ್ಬಿಸಹತ್ತಿದವು; ಇರುಳು ಆರಳಿದ ಹೂವುಗಳು ಮುಂಜಾವಿನ ಮಂಜಿನ ಹನಿಗಳ ಭಾರದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕುದುರಿದವು; ಋಷಿಗಳ ತಪೋಫನದೊಳಗಿನ ಹೋಮಧೂಮವು ಮೇಲಕ್ಕೇದ್ದಿತು; ಮಂಜಿನ ಹನಿಗೂಡಿ ತಂಪಾದಂಥ, ತಾವರೆಗೊಳದ ಮೇಲೆ ಹಾದು ಕಂಪಾದಂಥ, ಮುಂಜಾವಿನ ಮಂದಮಾರುತವು ಸುಳಿಯಹತ್ತಿತು; ಪಕ್ಷಿಗಳು ಅನಂದದಿಂದ ಆಕಾಶದೊಳಗೆ ಹಾರತೊಡಗಿದವು; ಎರಳೆಯ ಹಿಂಡುಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತಿರುಗಾಡಹತ್ತಿದವು; ಪಂಪಾಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಕೋರ, ಚಕ್ರವಾಕ, ಮರಾಳ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕಿಲಿಕಿಲಿಸಹತ್ತಿದವು;

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಒಂದು ತಾಸು ಹೊತ್ತು ವಿರುತ; ನಾನು ಇರುವ ಮರದ ಮೇಲಿನ ಗಿಳಿಗಳೆಲ್ಲ, ಅಹಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಕಡೆಗೆ ಹಾರಿ ಹೋದವು; ಗೂಡುಗಳೊಳಗೆ ಅವುಗಳ ಮರಿಗಳಿದ್ದರೂ, ಆ ಮರದ ಮೇಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆ ಕಾರಣ ನಾನೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯೂ ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು; ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಆ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡಬಂದ ಭಿಲ್ಲರ ಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿಯು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಯಾವತ್ತು ಕಾಡುವುಗಳು ಹೌಹಾರಿ ಕಾಲ್ದಿಗೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು; ಅನೆಯ ಮರಿಗಳು ಅಂಜಿ ಭೀಳಿಡುತ್ತ ಓಡಿದವು; ಕಾಡಹಂದಿಗಳು ಮುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಮುಂದೆವಂದವು; ಕಾಡಕೋಣಗಳು ಕೊಂಯುಕಿಡುತ್ತ ಓಡಿದವು; ಗವಿಯೊಳಗಿನ ಮಲಗಿದ ಸಿಂಹಗಳು ಎದ್ದು ಗರ್ಜಿಸಿದವು; ಅಂಥ ಅರ್ಭಟವನ್ನು ನಾನು ಎಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳು ಗಡಿದು ಹಾಕಿದವು; ನನ್ನ ಎದೆ ಒಡೆದು, ಮೈಯೊಳಗೆ ನಸುಗು ಹುಟ್ಟಿ, ಅಂಜಿ ತಂದೆಯ ಮಗ್ಗಲೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಅಡಗಿಕೊಂಡೆನು.

ನಾನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುವಾಗ ಆ ಬೇಟೆಗಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ—“ ಎಲೆಲೆ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ; ಕಾಡನೆಗಳು ಮುಂದೆ ಹಾಲಮಡ್ಡಿಯ (ಧೂಪದ) ಗಿಡಗಳು ಎಷ್ಟು ನಾರುತ್ತವೆ ! ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ! ಮುರಿಯಾನೆಗಳು ತುಳಿತುಳಿದು ಚಿಲ್ಲಿದ ತಂಗೊಳದೊಳಗಿನ ತಾವರೆಗಳ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಘಮಘಮಿಸುತ್ತದೆ ! ಆತ್ತನೋಡಿ ! ಕಾಡಕೋಣಗಳು ಕೋಡುಗಳಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಹಾರಿಸಿದ ಹುತ್ತಿನ ಕೆಂಧೂಳವೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ! ಮಲಕಾಡಿಸುವಾಗ ಎರಳೆಗಳ ಬಾಯೊಳಗಿನ ಬುರುಗೆಷ್ಟು ಬಿದ್ದದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಡಮಿಕಗಳು ಕೋರೆಗಳಿಂದ ಆಗಿದು ತಿಂದು ತಿಂದು ಚಿಲ್ಲಿದ ಜೀಕಿನ ಗಡ್ಡೆಗಳೂ, ಬಾಳದ ಬೇರುಗಳೂ ಎಷ್ಟು ಬಿದ್ದಿವೆ ನೋಡಿ ! ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡೆಮ್ಮೆಗಳು ತಿಕ್ಕಿದ ರಾಯನೆಯಲ್ಲಿಗಡದ ತೊಗಟೆಯ ಬಾಸ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಅಲ್ಲಿ ಚಿಗುರೆಗಳು ಓಡುತ್ತವೆ; ಅತ್ತಕಡೆ ಕಾಡ

ಹಂದಿಗಳು ಕೆಸರೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದವು; ಆಚೆಯಕಡೆ ನವಿಲುಗಳು ಇದ್ದಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ನೋಡುತ್ತೀರಿ ? ಹೊರಗಿಂದ ಹೋಗಿ ಕಡೆವೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ದಾರಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಿರಿ; ಗಡ್ಡದ ಓರೆಯ ಹಿಡಿದು ಅಡ್ಡಾಡಿರಿ; ಮರವೇರಿ ನೋಡಿ; ಕೊರಳ ಕುಣಕಿಯ ಉಚ್ಚಿ ನಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಡು; ಕವಣೆಯ ಹೊಡೆ; ಕಲ್ಲು ಒಗೆ; ಬಿಲ್ಲೇರಿಸು; ಬಾಣ ವಹೂಡು; ಕೋಲು ತಿವಿ; ಬಲೆಹಾಳು; ಮೊಲ ಹೊಡೆ; ಕೊಲ್ಲೆಲೆ ಕೊಲ್ಲು; ಕಡಿಯೆಲೆ ಕಡಿ; ಕಾಲಗ್ಯೋರಿ ಹಿಡಿದು ಎಳೆ " ಎಂದು ಒವರಾಡುವ ಬೇಟೆ ಗಾರರ ಅಬ್ಬರವು ಅರಣ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿತು. ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಗೊಂದಲವೇ ಮುಸುಕಿತು. ಬೇಟೆಗಾರರಿಗೆ ಅಂಜಿ ಸಿಂಹಗಳು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದವು. ನಾಯಿಗಳು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಬಂದು ಹಿಡಿದು, ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹಂದದಿಂದ ಚಿಗುರೆಗಳು ಒದ್ದಾಡಿದವು. ಎಳೆಗರುಗಳು ಅಂಜಿ, ಎತ್ತ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದವೋ ಎಂದು, ಕಾಡಾಕಳುಗಳು ಅಂಬಾ ಎಂದು ಒದರುತ್ತ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಹತ್ತಿದವು. ಸಾವಿಗಂಜಿ ಸಾವಿರಾರು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಈ ಮರದಿಂದ ಆ ಮರಕ್ಕೆ, ಆ ಮರದಿಂದ ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಹಾರಾಡುತ್ತ ಕಿಲಕಿಲಿಸಹತ್ತಿದವು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಬಿಲ್ಲುಗಳು ಹೆದೆಯನ್ನು ಕಿವವರೆಗೆ ಜಿಗ್ಗಿ ಜಿಗ್ಗಿ ಅಂಬುಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುವಾಗ ಬಿಲ್ಲುಗಳಿಂದ ದುಂಬಾದ ಠಣತ್ಪಾರವೂ, ಕಡುಗಲಿಗಳು ಎದೆಬಿಡದೆ ಎದೆಮಾಡಿ ಕಡಿಯುವಾಗ ಕಾಡಕೋಣಗಳ ಕೋಡಿಗೆ ತಾಕಿದ ಖುಸ್ಸುಗಳ ಖಣಖಣಾಟವೂ ಬೆದರಿ ಕಂಡಕಡೆಗೆ ಓಡುವ ಗಂಡೆರಳೆಗಳ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿದ ಬೇಟೆಯ ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗಳಾಟವೂ, ಹಿಡಿ ಹಿಡೀರಿ. ಹೊಡೆಹೊಡೀರಿ ಎಂಬ ಕುಳ್ಳುಭಿಲ್ಲರ ಗುಲ್ಲುಗಳೂ, ಒಬ್ಬಳಿಗೂಡಿ ತುಂಬಿದ್ದದರಿಂದಂತೂ, ಬಿರುಗಾಳಿ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಕಡಲು ಭೋರ್ಗರೆಯುವಂತೆ ಕಾನನವೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಂಡಿರುವದು.

ಅಷ್ಟು ಅರ್ಭಟವು ಯಾತರದೆಂದು ನಾನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಪಕ್ಕದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದೆ. ತಲೆ ಎತ್ತರಿಸಿ, ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಬಂದತ್ತ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಗೂಡಿನೊಳಗಿಂದಲೇ ಹಣಕಿನೋಡಹತ್ತಿದೆನು. ಆಗ ಆ ಕಾನನದೊಳಗಿಂದ ಎದುರಿಗೆ, ಯವನಾಳುಗಳನ್ನು ಹೋಲುವಂಥ ಬೇಡರ ದಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ತಂಡದ ನಡುವೆ, ದಂಡಿನ ಒಡೆಯನು ಕರ್ರಿಗೆ ಕಾಲ

ನಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಅದೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಹರೆಯ ಬಂದು, ಮಕವಿಸೆ ಒಡೆಯಹತ್ತಿದವರಿಂದಲೂ, ಅವನ ಮೈಕಟ್ಟು ಬಲುಘಟ್ಟಿ ಇದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಗಂಡುಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ತಲೆಯಮೇಲಿನ ಉಂಗುರಗೂವಲುಗಳು ಹೆಡಕಿನ ಮೇಲೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಆನೆಯ ಮದೋವಕದಿಂದ ಮಲಿನವಾದ ಸಿಂಹನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಅವನ ಹರವಾದ ಹಣೆಯೂ, ಉದ್ದ ಮೂಗೂ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಅವನ ಎಡಗಿವಿಯೊಳಗೆ ಜೋತಾಡುವ ರತ್ನದ ಬಾವುಲಿಯ ಕೆಂಬೆಳಗು ಕೆನ್ನೆಯಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಅದೇ ಕೊಂಡ ಆನೆಯ ಮದೋದಕವನ್ನು ಮೈಗೆಲ್ಲ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಡದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಗರುಚಂದನವನ್ನು ತೊಡಕೊಂಡವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವನು. ಆತನ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳು ರಕ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವಂತೆ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಭೀತಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವವು. ಮೊಣಕಾಲತನಕ ಇಳಿದಿದ್ದ ಅವನ ನಿಡಿದೋಳುಗಳು, ಕಾಡಾನೆಯ ಶುಂಡಿಲದಂತೆ, ದುಂಡಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಅವನು ತನ್ನ ಮುಂಡಿಯೊಳಗಿನ ತಿಂಡಿಯ ರಕ್ತವನ್ನು, ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ತಿವಿದು ತೆಗೆತೆಗೆದು, ವನದೇವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಮುಂಡಿಗಳಿಗೆ ಗುಂಡಗುಂಡನ್ನು ಕಲೆಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು; ಅವನ ಹರವಾದ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಬೆವರಹನಿಗಳು, ಕಾಡಮಿಕಗಳನ್ನು ಒತ್ತರದಿಂದ ಕೊಲ್ಲುವಾಗ ಹತ್ತಿದ ನೆತ್ತರ ಹನಿಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತು, ಗುಂಜೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪೋಣಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಗರಡೀಸಾಧಕ ಮಾಡಿದವನಾದದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯು ತೆಳ್ಳಗೆ, ತೊಡೆಗಳು ಗಡುತರವಾಗಿ ಬಹು ಚಂದಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿನವನಿದ್ದದರಿಂದ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ನರಗಳು ಉಬ್ಬಿ, ಹುಬ್ಬುಗಂಟುಹುಕಿ ಭಯಂಕರನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತ ಬೇಟೆಯ ನಾಯಿಗಳು ತೇಕುತ್ತ, ನಾಲಿಗೆ ತೆರಕೊಂಡು ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆ ಬೇಡರೊಡೆಯನ ಬೆಂಗೊಂಡು ಬರುವ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಬೇಟೆಗಾರರೊಳಗೆ, ಹಲವರು ಚವರಿವ್ಯುಗಗಳ ಬಾಲಗಳನ್ನೂ, ಆನೆಯ

ಕೋರೈಗಳನ್ನೂ, ಹೊರಿಕಟ್ಟೆ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಕೆಲವರು ಜೇನ ಹುಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಎಲೆಯ ದೊನ್ನಿಗಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಹಲವರು ಪಿರಾಚಿಗಳಂತೆ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಹಲವರು ಹುಲಿದೊಗಲು, ಹುಲಿಯುಗುರು, ಸಿಂಹನಚರ್ಮ, ನವಿಲುಗರಿ, ಸಾರಂಗದ ಕೋಡು ಇವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಬೇಡರು ಮೈಮೇಲೆ ಕರಿಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ನವಿಲುಗರಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಬೇಡರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಬರುವವನ ಹೆಸರು **ಮಾತಂಗ** ನೆಂದು ಹಿಂದಣಿಂದ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು.

ಆ ಬೇಡರನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರ ಬಾಳುವೆಯ ಬಗೆ ಎಂಥ ಭಯಂಕರವು ನೋಡಿರಿ! ಅವರ ಹೊಲಸು ನಡತೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ನರಮಾಂಸವನ್ನು ದೇವಿಗೆ ಬಲಿಕೊಡುವದೇ ಅವರ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಹಳೆಯತಕ್ಕ ಹೆಂಡಕಂಡಗಳೇ ಅವರ ಆಹಾರವು. ಬೇಟೆಯಾಡುವದೇ ಅವರ ಕುಲದ ಉದ್ಯೋಗವು. ನರಿಗಳ ಕೂಗುಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಚನಗಳು. ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ ಜಾತಿಯ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವದೇ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾಯಿಗಳ ಗೆಳೆತನವೇ ಗೆಳೆತನ. ರಣಗುಟ್ಟುವ ಕಾನನವೇ ಅವರ ಬಿಡಾರದೆಡೆ. ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳೇ ಅವರ ಗಳಿಕೆಯ ಇಡುಗಂಟು. ಮರುಳ ವೃಗಗಳನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುವ ಸಿಳ್ಳುಕೊಳಲುಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಇಂಪಾದ ಗಾಯನವು. ಅವರಿಗೆ ಹುಲಿ ಕರಡಿಗಳ ನೆರೆಯೇ ನೆರೆ. ಕಾಡಮಿಕಗಳ ರಕ್ತದಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವದೇ ಅವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಕಳವು, ಕೊಲೆ ಮುಂತಾದ ಕೀಳು ಕೆಲಸಗಳೇ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಮೇರಿಗೆ ಮನದೊಳಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡುವಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಆ ಮಾತಂಗನು, ಬೇಟೆಯ ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು, ನಾನು ಇದ್ದ ಶಾಲ್ಮಲೀ ವೃಕ್ಷದ ನೆರಳಿಗೆ ಬಂದು, ಹೆಗಲಮೇಲಿನ ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ, ಬಿನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನೂ, ನೆಲದಮೇಲಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಅಳು ಹಾಕಿದ್ದ ಎಲೆಯ ಗಡ್ಡುಗೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ಓಡುತ್ತ ಪಂಪಾಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತಾವರೆಯೆಲೆಯ ದೊನ್ನಿಯೊಳಗೆ ತಣ್ಣನ್ನು

ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟನು. ಮಾತಂಗನು ಕೂ ನೀರು ಕೂಡಿದು, ಕ್ಷಣಕೂತ್ತು ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದನು. ಉಳಿದ ಬೇಡರು ನೀರು ಕೂಡಿದು ಆತನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದರು. ಅವರೊಳಗಿನ ವನೊಬ್ಬ ಮುದಿಬೇಡನು, ಏನೂ ಬೇಟೆ ದೊರಕದ್ದರಿಂದ ಗಿಳಿಗಳನ್ನದರೂ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು, ಅದೇ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಹಿಂದುಳಿದನು.

ಆ ದಂಡು ಮರೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ, ಮರವನ್ನು ಎತ್ತಕಡೆಯಿಂದ ಹತ್ತಬೇಕೆಂಬ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ, ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನದ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಕಿಡಿಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆಗ, ಯಾವ ತ್ತೂ ಗಿಳಿಮರಿಗಳ ಜೀವವು ಸತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಹೋಯಿತು. ಜೀಯಾ, ಕ್ರೂರಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಯಾವದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವು. ನೋಡರಿ; ಆ ಮರವು ಎಷ್ಟೋ ತಾಳೆಯಮರದ್ದವಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಟೊಂಗೆಗಳು ಮುಗಿಲಿಗ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನಕ ಮುಳ್ಳುಗಳಿದ್ದರೂ, ಆ ಮುದಿಬೇಡನು ತೊಂದರೆಗೊಳ್ಳದೆ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಏರಿದನು. ಕೆಲವು ಮರಿಗಳು ಪುಚ್ಚಬಾರದೆ, ಗೋಣುನಿಲ್ಲದೆ, ಹಾರುವಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಮೈಮೇಲಿನ ಕೆಂಬಣ್ಣವು ಇನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಇದ್ದದರಿಂದ, ಆ ಬೂರಲಮರದ ಹೂವುಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವವು; ಕೆಲವು ಪುಚ್ಚಬಲಿತ ಮರಿಗಳು. ಅದರ ಕಾಯಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವು; ಇಂಥ ಮರಿಗಳನ್ನು, ಕೈಹಾಕಿ ಗೂಡುಗಳೊಳಗಿಂದ ಹೀದು, ತೆಗೆತೆಗೆದು ಕೊಂದು, ನೆಲವಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದನು. ಆ ರಕ್ಷಸನಂಥ ಬೇಡನು ಬೇಡದನ್ನು ಕಂಡು ನಮ್ಮತಂದೆಯು, ಸಾಯುವ ಹೊತ್ತು ಬಂತೆಂದು ಹೌಹಾರಿ, ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲೆಂದು ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೀರು ತಂದು, ಗದಗದನೆ ನಡುಗಿದನು; ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆಗವಿದು, ಕುತ್ತಿಗೆ ನರವುಬ್ಬಿ, ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು; ನನ್ನ ನೆನಪಾದದರಿಂದಂತೂ ಅವನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಅಳವಿಲ್ಲದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಎದೆಗೆ ಅವಚಿಕೊಂಡು, ಇನ್ನು ಯತ್ನವಿರತೆಂದು ಸಕ್ಕದೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆಲೋಚಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆ ಕಿಟಾತನು ನಮ್ಮ ಗೂಡಿನ ಹತ್ತರ ಬಂದು, ಕರಿಯಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಹೋಲುವಂಥ, ಕಾಡಹಂದಿಯ ನೆಣದಿಂದ ಹೊಲಸು ನಾರುವಂಥ, ಬಿಲ್ಲು

ಹಿಡಿದು ದಡ್ಡು ಬಿದ್ದಂಥ, ತನ್ನ ಎಡಗೈಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಆಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಸಂಕಟದಿಂದ ಅವನ ಕೈಕಟ್ಟಿ, ಫಢಫಢನೆ ಸಕ್ಕ ಜಾಡಿಸಿ, ಒಳಹೊಕ್ಕು ಒದರಿದರೂ, ಆ ಚಾಂಡಾಲನು ಆ ಮುದಿಗಳಿಯನ್ನು ಗೂಡಿನೊಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಿರಿದು, ಗೋಣು ಮುರಿದು, ಫಿಲಕ್ಕೆ ಒಗೆದನು. ತಂದೆಯ ಸಕ್ಕದೊಳಗೆ ಆಡಗಿದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕೊಪ್ಪತ್ತು ನಾನು ಜೀವದಿಂದಿರುವದಿದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಆ ಪಾಪಾತ್ಮನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ನ್ನು ಜಿಲ್ಲಿದಾಗ ಗಾಳಿಬಿಟ್ಟದರಿಂದ, ತರಗೆಲೆಯ ರಾಕಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದ ಕಾರಣ ನನ್ನ ಮೈಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಬೇಡನು ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುವಷ್ಟರೊಳಗೇ ನಾನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿದಾಡಿ ಜೀವದಾಲಿಗಾಗಿ ಆ ತರಗೆಲೆಗಳೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕೆನು. ನನ್ನ ಸಕ್ಕದ ಬಣ್ಣವೂ ಆ ಎಲೆಗಳ ಬಣ್ಣವೂ ಒಂದೇ ಇದ್ದದರಿಂದ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಸತ್ತದರಿಂದ ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯತಕ್ಕದ್ದು; ಅಂಥದರೊಳಗೆ ನಾನು ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಲುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪಿತ್ಯಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು, ತಂದೆಯ ಹೆಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಜೀವಲುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತ ಉರುಳಾಡುತ್ತ, ಯಮನ ಬಾಯೊಳಗಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಎರಡನೆಯ ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ತಮಾಳವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಸತ್ತವರ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದವರ ಕೈಯೊಳಗೆ 'ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ, ಆ ಮರವು ನನಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಇತ್ತ, ಆ ಬೇಡನು ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಬಿದ್ದ ಗಿಳಿಯ ಮರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಹಾಕಿ, ಎಲೆಗಳೊಳಗೆ ಸುತ್ತಿ, ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬಿಗಿಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮಾತುಗನು ಹೋದಹಾದಿಯಿರುವ ಓಡುತ್ತೋಡುತ್ತ ಹೋದನು. ಅವನು ಅತ್ತ ಹೋದಬಳಿಕ ನನಗೆ ತುಸು ಜೀವದ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆದರೂ, ತಂದೆ ಸತ್ತದ್ದು ಖದಿಂದಲೂ, ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದದರಿಂದಲೂ ಬಳಲಿಕೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಮೈಯೊಳಗೆ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ಕ್ರೂರ

ನು ದೂರ ಹೋದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು, ಅಂಜಂಜುತ್ತ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೂ ನೋಡಿದನು. ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ ಅಲ್ಲಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಆ ದುರುಳನೇ ಮರಳಿ ಬಂದನೋ ಏನೋ ಎಂದು ಸಂಶಯಗೊಂಡು ಹೆದರುತಾನು. ಅಂಧದರೊಳಗೆ ಗಂಟಲಾರಿ ನೀರಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನೀರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾವು, ಎಂದು ಹುಡುಕುವ ಹವಣಿಕೆಯಿಂದ, ಆ ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಬಡದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊರಟನು. ಆಗ ನನ್ನ ಪಕ್ಕಬಲಿತ್ತಿಲ್ಲ, ಗೋಣು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿಲ್ಲ; ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಾಲೊಳಗೆ ಕಸುವು ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅಗಾಗ್ಗೆ ನನ್ನ ನೋರೆಯು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುವದು; ಅಡಗಡಿಗೆ ಹೋಳವೈಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವೆನು; ಹೊರಳಾರುತ್ತ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣಾಯಿತು; ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೆ ತೇಕುಹತ್ತಿ ವಕವಕಬಾಯಿಬಡಹತ್ತಿದೆನು. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಬಿಡುವದಿಲ್ಲ! ಸ್ವಾಮಿ, ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಿಯಕರವಾದದ್ದು ಜಗದೊಳಗೆ ಯಾವನೂ ಇಲ್ಲ! ನೋಡಿರಿ! ಅಂಧನನ್ನ ದಯಾಳು ತಂದೆ ತೀರಿದನೆಂಬ ಹಂಬಲವಿಲ್ಲದೆ, ಆ ಹೆಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದನ್ನೇ ನಾನು ನೋಡಿದೆನು. ಅದರಿಂದ ನನ್ನಂಥ ನಿರ್ಜಯನೂ, ನಿಷ್ಕರನೂ, ಕೃತಘ್ನನೂ, ತಂದೆಗೆ ಮರುಗದವನೂ ಲೋಕದೊಳಗುಂಟೇ! ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ತಂದೆಯನ್ನು ಬಯಸದೆ ಬದುಕುವವನ ಬಾಳ್ವೆ ಯಾತರ ಬಾಳ್ವೆ! ನೋಡಿರಿ, ನಾನು ಅಂಥ ಕಲ್ಪುವನನ್ನಿನವನು. ಮುಘ್ನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ದುಃಖವನ್ನು ತಡಕೊಂಡು, ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿ, ಕಡೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಗ್ಗುಲೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ತಂದೆಯನ್ನು ನಾನು ಆಗಲೇ ಮರೆತೆನು. ಇದರಿಂದ ಜೀವವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಿಯಕರವು ನೋಡಿರಿ! ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿ, ತನ್ನ ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನನ್ನು ಹೆಚ್ಚುನೋಡಿ ಸಲಹಿದ ತಂದೆಯನ್ನು ಮರೆತು, ನನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡೆನು. ಅಂಥ ಮುಖಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ನನಗೆ ನೀರಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ನಿರ್ಜಯತನದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಆಗ ನನಗೆ ಅಂಥ ನೀರಡಿಕೆಯಾಯಿತೋ ಏನೋ! ಕೆಲಹಂಸಗಳ ಕಲಕಲ ಧ್ವನಿಯು ದೂರದಿಂದ ಕೇಳಬಂದದರಿಂದಲೂ,

ಆರಳವ ತಾವರೆಗಳೊಳಗಿನ ತನಿಗಂಪು ನಾಲಯ್ಯ ದಿಕ್ಕಿಗೂ ಹರಿದು ಹೋಗಿ
ತುಸುತುಸು ಬಂದದರಿಂದಲೂ ಇನ್ನೂ ಸರೋವರವು ಎಷ್ಟು ದೂರ
ವದೆಯೋ ಏನೋ ಎಂದು ನನ್ನ ಹರಣ ಹಾತಿತು ಬಿಸಿಲೇರಿ ನೆಲವು
ಕಾದದರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವದಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ
ಮರಣೋನ್ಮುಖನಾಗಿ ಬಳಲುತ್ತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಾಗ—ಹಾರೀತನೆಂಬ
ಋಷಿಯು ಹಲವು ಮುನಿಕುಮಾರರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ
ಸಂಸಾರಸರೋವರಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸಾಧು ಪುರುಷರ ಹೃದಯವು
ಅತಿ ಕೋಮಲವೆಂಬ ಮಾತು ಸ್ಫುಲ್ಲ; ಅವರ ಅಂತಃಕರಣವು ಬೇಗನೆ
ಕರಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಹಾರೀತಋಷಿಯು—“ಅದು
ನೋಡು ಆ ಮರದವೇಲಿಂವಲೋ, ಗಡಗನ ಬಾಯೊಳಗಿಂದಲೋ, ಅಲ್ಲಿ
ಒಂದು ಗಿಳಿಯ ಮರಿಯು ಬಿದ್ದಿದೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಪುಚ್ಚು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಓಡು
ಓಡು, ಬೇಗನೆ ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡುಬಾ” ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರುವ
ಒಬ್ಬ ಋಷಿಕುಮಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿ ತಾನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಸರೋವರದ
ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ದಂಡಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು. ಆತನ
ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಬಾಯೊಳಗೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ತುದಿ
ಬೆರಳಿನಿಂದ ನೀರ ಹನಿಯು ಬಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಚೇತನ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ,
ತಾವರೆ ಬಳ್ಳಿಯ ನೆರಳೊಳಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಇಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಸುಗಂಧಮಯ
ವಾದ ಸರೋವರದೊಳಗಿನ ಸ್ವಚ್ಛ ನೀರನ್ನು ಕಮಂಡಲುವಿನೊಳಗೆ ತುಂಬಿ
ಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಮುಂದೆ ಬರಬರುತ್ತ
ಹೊವಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದಲೂ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂಪೊರಗುವ ಗಡಗಳಿಂದಲೂ ರಮೆ
ಣೀಯವಾದದ್ದೊಂದು ತಪೋವನವನ್ನು ಕಂಡನು. ಕೇದಗಿಯ ಹೊಡೆ
ಗಳೊಳಗಿನ ಹುಡಿಯಾದುರಿ ಆ ಆಶ್ರಮದ ನೆಲವೆಲ್ಲ ಆರಿಸಿಣ ಬಣ್ಣವಾ
ಗಿತ್ತು. ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಹೂವುಗಳೇ ಹಾಸಿದ್ದವು;
ಆ ತಪೋವನದೊಳಗಿನ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದ ಅಂಗಳದೊಳಗೆ ಕೆಲಕೆಲವೆ
ಡೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿ, ಬೋರೆಯಹಣ್ಣು, ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣು, ಲವಂಗ,
ಅಂಬಸೋಲು ಮುಂತಾದವುಗಳ ರಾಶಿಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಕೆಲ

ನೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವೆ, ರಾಜಗಿರಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಒಣಗಹಾಕಿದ್ದರು. ಕೆಲವೆಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಮುನಿವಟುಗಳು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೆಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಶುಕಸಾರಿಕೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ, ಅವುಗಳನ್ನೇ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವವು ಅಂಗದೊಳಗೆ ಆಡುವ ಮುನಿಗಳ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವೈಯ್ಯನ್ನು ಎರಳೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕೋಮಲವಾದ ನಾಲಿ ಗೆಯಿಂದ ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಗ್ನಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿದ ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳ ಸುವಾಸನೆಯು ಸತ್ತಲೂ ಹರಡುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಆಶ್ರಮದೊಳಗಿನ ಎಷ್ಟೋ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಹಲವುತರದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಹಲವರು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಲವರು ಪರ್ಣ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲವರು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಮಿದುವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲವರು ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧ್ಯಾನ, ಧಾರಣ, ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪರರಾಗಿರುವರು. ಸುಳ್ಳು, ಸಿಟ್ಟುಗಳೆಂಬವು ಆ ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ತಪೋವನದೊಳಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾಮನಿಗೆ ಎದೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೂ, ತಪದ ತೇಜದಿಂದಲೂ, ಒಪ್ಪುವ ಯತೀಶ್ವರರನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆನು.

ಆ ತಪೋವನದ ನಡುವೆ ಒಂದು ಅಶೋಕವೃಕ್ಷವಿದೆ. ಆ ವೃಕ್ಷದ ಎಲೆಗಳು ಅಲತಿಯೇ ರಸದೊಳಗೆ ಎದ್ದಿ ತೆಗೆದಂತೆ ಕೆಂಪಗೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಆ ವೃಕ್ಷದ ಟೊಂಗೆಗಳಿಗೆ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಗಳನ್ನೂ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನೂ ತೂಗಹಾಕಿದ್ದರು. ಅದರ ಕಟ್ಟಿ ಯೊಳಗೆ ನಿಂತ ನೀರನ್ನು ಚಿಗುರೆಯ ಮರಿಗಳು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನಿಂತು ಕೊಂಡು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವವು. ಆ ಗಿಡದ ಬುಡಭಾಗದ ನೇಲನ್ನು ಗೋ ಮಯದಿಂದ ಸಾರಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ ನೆಳಲೊಳಗೆ ಚರ್ಮಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಯೋವೃದ್ಧನಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಮಹರ್ಷಿಶ್ವರನ. ಬಲಗೈಯೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಜವವಾಲೆ ಹಿಡುಕೊಂಪು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಉಗ್ರತನಶ್ಚರ್ಯವಾಡಿದ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಆತನ ಮೈಬಣ್ಣವು ಬೆಳ್ಳಿಗಾಗಿತ್ತು. ಆತನ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲಿನ ಬಿಳಿಯ ಜಡೆಗಳು ಮೈಮೇಲೆಯೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೂ ಬಿದ್ದಿರುವವು. ಹುಬ್ಬುಗಳು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಎಡೆಬಿಡದೆ ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ಆ ಋಷಿಶ್ವರನ ಹಸನಾದ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವವು. ಆತನ ಬಾಯೊಳಗಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸೋಮರಸದ ತೇಗು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಋಷಿಯು ಬಹಳ ತೆಳ್ಳಗೆ ಇದ್ದದರಿಂದ ಗಲ್ಲಗಳು ಒಳಸಿಕ್ಕು ಮೂಗೂ ಗದ್ದವೂ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹಾಯ್ದಿದ್ದವು. ಕಣ್ಣೆವೆಗಳು ಉದುರಿ ಅಂಗಲಾಗಿದ್ದವು. ಕಿವಿಯಾಲೆಗಳು ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು. ಗಡ್ಡಮಿಸೆಗಳು ಹೊಕ್ಕಳತನಕ ಇಳಿಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಮೈತುಂಬಾ ನರಗಳು ಎದ್ದದರಿಂದ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುಹಾಕಿದ ಬಹುಕಾಲದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರಥಿಯ ಉದಕ ತುಂಬಿದ್ದೊಂದು ಸ್ಥಟಿಕದ ಕಮಂಡಲವಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ತಸಸ್ವಿಯ ತಪದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಆತನ ತಸಶ್ಚಯದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆತನ ಹೆಸರು ತಕ್ಕಾಂಡರೆ ಸಾಪ ಪರಿಹಾರವಾದೀತು; ಅಂಥ ತಪೋಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದಿಡೆಯೇ ಸುಸ್ತ್ರೇತ್ರವು. ಅಂಥ ಅಶ್ರಮವಿರುವ ಭೂಮಿಯೇ ಸವಿತೃವು. ಅಂಥ ಕುಲಗುರುವಿನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುವ ಮುನಿಗಳೇ ಪುಣ್ಯವಂತರು. ಇಂಥ ಮಹಾಮಹಿಮಾನ ಜಿಹ್ವಾಗ್ರದಲ್ಲಿರುವ ವಾಗ್ದೇವಿಯೇ ಧನ್ಯಳು. ಈ ಮಹಾ ಮುನೀಶ್ವರನ ಮುಖವೇ ವೇದಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಮನೆಯಾಗಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲಕಾದ ಹೊಳೆಗಳು ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದಂತೆ ಕಲಿಕಾಲದಿಂದ ಮಲಿನವಾದ ಯಾವತ್ತೂ ವಿಧಿಗಳು ಈ ಋಷಿಯ ಅಶ್ರಯದಿಂದ ಪುನಃ ಸ್ವಚ್ಛವಾದವು. ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ದರ್ಶನಾದಂಥ, ಸತ್ಸಗುಣಕ್ಕೆ ಅಶ್ರಯನಾದಂಥ, ತಪೋಧನಕ್ಕೆ ಭಂಡಾರನಾದಂಥ, ಮದಮತ್ಸರಾದಿ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದಂಥ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ತಪೋವನದೊಳಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ದ್ವೇಷ ಅಸೂಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸೋಜಿಗನೆಷ್ಟು ನೋಡಿರಿ! ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ವಾಸದಗಳು ಸಹ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾ

ವಿಕವಾದ ವೈರಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ನಡೆಕೊಂಡು, ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಆ ತಪೋವನದೊಳಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಚಿಗುರೆಯ ಮರಿಗಳು ಸಿಂಹ ಶಿಶುಗಳ ಕೂಡಿ ಆಡಿ ಈಲಾಗಿ, ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಬಿಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಹನ ಮೊಲೆ ಕುಡಿಯುವವು. ಅನೆಯ ಮರಿಗಳು ಸಿಂಹನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಚೆಲ್ಲಾಟದಿಂದ ಎಳೆದಾಡುವಾಗ ಆ ಸಿಂಹವು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಸ್ವಕೃಪವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವದು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಕುಳಿತಂಥ ಮುನಿಕು ಮಾರರಿಗೆ ಮಂಗಳಗಳು ಗಿಡದಮೇಲಿನಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವವು. ಸೊಕ್ಕಾನೆಗಳು ತಮ್ಮ ವದೋದಕವನ್ನು ನೆಕ್ಕುವದಕ್ಕೆ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತ ಭ್ರಮರಗಳನ್ನು ಕೆಳಬೀಸಿ ಹಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಮನದೊಳಗೆ ಸೋಜಿಗಗೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲಿ ಹಾರೀತನು ಆ ಅಶೋಕ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಇಟ್ಟು ತಂದೆಯಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಯ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿ ದೂರ ದರ್ಭಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮುನಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಶುಕಶಿಶುವು ಎಲ್ಲಿ ದೂರ ಕಿತು? ಎಂದು ಹಾರೀತನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಾರೀತನು-“ ನಾವು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಹತ್ತರ ಒಂದು ಮರದ ಮೇಲಿನ ಗೂಡಿನೊಳಗಿಂದ ಇದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು; ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬಳಲಿ ಬಾಯಿಬಿಡಹತ್ತಿ ಈಗ ಸಾಯುತ್ತದೋ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಾಯುತ್ತದೋ ಅನ್ನುವಹಾಗಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಇಡಬೇಕಾದರೆ ಮರದ ಮೇಲೇರಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಇತ್ತ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದೆನು; ಪಕ್ಕಬಲಿತು ಹಾರುವದಕ್ಕೆ ಬರುವ ತನಕ ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಜೋಕೆ ಮಾಡುವ- ಅನಾಥ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವದೇ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವು. ಪಕ್ಕ ಬಲಿತ ಬಳಿಕ ಇದು ಬೇಕಾದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರೂ ಸರಿಯೇ, ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಸರಿಯೇ ” ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಆ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಗಳು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಮೋರಿದಿರುವಿ ನೋಡಿದರು. ನನ್ನ ಗುರ್ತು ಪತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಶಾಂತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ-“ ತನ್ನ ಮೈಸೊಕ್ಕಿನ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ ” ಎಂದು

ಅಂದರು. ತಪಃಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತ್ರಿಭುವನವನ್ನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು ಹೀಗೆ ಆಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು “: ಸ್ವಾಮಿ, ಇದು ಏನು ಮೈಸೂಕ್ಕು ಮಾಡಿತು? ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈತನು ಯಾವನು? ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣವೇನು? ಈತನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗಾಯಿತು? ಈತನ ಹೆಸರೇನು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಯಮಾಡಿ ನಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕು ” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು. ಆಗ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು—“ಇದರ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಕಥೆಯು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ; ಈಗ ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು; ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಡವಾದೀತು; ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಾಹಾರ ತಕ್ಕೊಂಡು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ನಿಮಗೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವೆನು. ಈ ಶಿಶುವಿಗೂ ಆಹಾರಹಾಕಿ ಇದನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿರಿ; ಇದರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಇದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸಂಗತಿಗಳು ಕನಸಿನೊಳಗಿನ ಮಾತುಗಳು ಜಾಗೃದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೆನಪಾಗುವಂತೆ ನೆನಪಾಗುವವು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಬಳಿಕ ಸಂಧ್ಯಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ನಾಲ್ಕುಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಶೋಭಿಸಹತ್ತಿತು. ಮರಳಿ ಅದೇ ಅಶೋಕ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು ಬಂದು ವೇತ್ರಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಹಾರೀತ ಕುಮಾರನು ನನಗೆ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನಿಸಿ, ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಯಾವತ್ತೂ ಮುನಿಗೊಡಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು—“ ಜೀಯಾ, ತಾತನೇ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಅದ್ಭುತ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕು ” ಎೞಿದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ —“ಎಲೈ ಶಿಷ್ಯರೇ, ಈ ಸೋಜಿಗದ ಕಥೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು ಹೇಳಲು ದೃಷ್ಟರಾದರು.

ಕಥಾರಂಭವು.

ಆವಂತೀ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಾನದೀತೀರದ ಮೇಲೆ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಎಂಬದೊಂದು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಪಟ್ಟಣವಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ನಾಲ್ಕುಸುತ್ತಿನ ಎತ್ತರವಾದ ಕೋಟೆಯುಂಟು; ಆ ಕೋಟೆಯ ಸುತ್ತ ಹೊರಮಗ್ಗಲು ಅಳವಾದ ಅಗಳತವದೆ. ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಪಗಡಿ ಸಾಲ ಪೇಟೆಯೊಳಗಿನ ಅಂಗಡಿಗಳೊಳಗೆ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬ ಮುತ್ತು, ಹವಳ, ವಜ್ರ, ಪಚ್ಚರತ್ನಗಳೂ ತರತರದ ಅಭರಣಗಳೂ ಅಂದಗೊಂಡು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯೊಳಗಿನ ದೇವಗಂಧರ್ವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇವರೆಲ್ಲರು ಈ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರದೊಳಗಿನ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಕೇಳಿಳಿದು ಬಂದಿದ್ದಾರೋ ಎನ್ನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರುವವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಗುಡಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಬಂಗಾರದ ಕಲಶಗಳು ಮುಗಿಲನ್ನು ಮುದ್ದಿಸುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ನೀರು ಪುಟಿಯುವ ಕಾರಂಜಿಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಆ ನಗರದೊಳಗೆ ಪರನಾರೀ ಸಹೋದರರಾದಂಥ, ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರಾದಂಥ, ಹಲವು ಬರಹ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲಂಥ, ಮಹಾಭಾರತ ರಾಮಾಯಣ ಇತಿಹಾಸಾನುಶಾಗಿಕಳಾದಂಥ, ದಾನಶೀಲರಾದಂಥ, ಧಾರ್ಮಿಕರಾದಂಥ, ಹಲವು ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕೋಟ್ಯಧೀಶರಾದಂಥ, ಸವಿಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವಂಥ, ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನರಾದ ಜನರು ಸುಖದಿಂದ ಸಂಸಾರಮಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗಿನ ಗಚ್ಚಿನ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಗಳು ಬಹು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವವು. ಆ ಊರೊಳಗೆ ಬೆಳಗುಮುಂಜಾವಿನ ನಾಲ್ಕುಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಇರುವಾಗ ಅರಗಿಗಳಿಗಳು ಮಾತಾಡುವ ಮಂಜುಳ ಮಾತುಗಳೂ, ವಂದಿಗಳು ಅನ್ನುವ ಮಂಗಳಗೀತೆಗಳೂ ದಿನಾಲು ಕೇಳಬರುವವು; ವೇದಘೋಷವಂತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಗುವದು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು! ಯಾವಾತನ ಚರಣಧ್ಯಾನವನ್ನು ಎಡಿಬಿಡದೆ ದೇವದಾನವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನೇ ಇಲ್ಲಿ " ಮಹಾಕಾಲೇಶ್ವರ " ನೆಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆದು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತವನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಗಣಸ್ತೋಮದೊಡನೆ ಇರುತ್ತಾನೆ, ಇಂಥ ಈ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪೀಡೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂಥ ತಾರಾಪೀಡನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಅರಸನು ಆಳಿದನು. ಆ ಅರಸನು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಿದ್ದನು. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿರಬೇಕಾದ ಮಾಂಧಾತ, ನಯಾಸ, ನಳ, ಅಂಬರೀಷ, ಸಗರ ಮುಂತಾದ ಮಹಾರಾಜರಂತೆ ಈ ತಾರಾಪೀಡನು ಪಂಕ್ತಮಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ತನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈತನ ಶುಭ್ರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯು ಅಪ್ಪದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ಹಗೆಗಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕವು ಹಚ್ಚುತ್ತಿರುವದು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೆ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನನಾಗಿಯೂ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿಯೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಪಾಲಕನಾಗಿಯೂ, ದೊಡ್ಡದಂಡು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಕಾಲದಂಡನಾಗಿಯೂ ಧರ್ಮದ ಅವತಾರನೋ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೋ ಅನ್ನವಂತೆ ಈ ತಾರಾಪೀಡನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನಿಗೆ ನಾಲೂ ದಿಕ್ಕಿನ ಅರಸರು ಕಪ್ಪಗಾಣೆಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು! ಈತನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಹ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ತಾರಾಪೀಡನು ಅಳುವಾಗ ಈತನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಅನ್ಯಾಯವೂ ಅಭಿಮರ್ಯೂ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಹಾಗಾಗಿದ್ದವು; ಆದದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳು ನೀತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅರಸನಿಗೆ ಶುಕನಾಸನೆಂಬ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಇದ್ದನು. ಆ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಗುಪ್ತಚರರನ್ನು ಕಳುಹಿ, ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲಿನ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು; ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಏನೂ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಪರಚಕ್ರಗಳೆಂಬವು ಯಾವವೂ ಉಳಿಯದ್ದರಿಂದ ತಾರಾಪೀಡ ರಾಜನು ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನೂ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ತಾನು ವಿಷಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೂದೋಟದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಹರಿಸುವನು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಿಳಗೊಳದೊಳಗೆ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡುವನು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಟ್ಟ ವ್ಯುಗಗಳ ಬೇಟೆಯಾಡುವನು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ವೀಣೆ, ಜಲತರಂಗ, ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿ ಕಾಲಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವನು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅತಿರಮಣೀಯವಾದಂಥ, ಸುಖಕಾರಕವಾದಂಥ, ತನಗೂ ತನ್ನದೊಡ್ಡಸ್ತಿಗೆಗೂ ಆ ಆಖುತುಗಳಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಭೀನನಾಗದೆ ಮಿತವಾಗಿ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅತಿಶೇಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಡುವಡುವೆ ಅವರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರಣಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಓಲಗದೊಳಗೆ ಬಂದು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾಡೊಳಗೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗುಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇದ್ದು, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದಾಗ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತ ಆನಂದದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುವವು ಅರಸರಿಗೆ ಭೂಷಣವೇ ಸರಿ.

ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯಾದರೂ ಜಾಣತನದಿಂದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ಅರಸನಂತೆ ಸಹಜವೇ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಪ್ರಜೆಗಳ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಅಲಿಸಿ ತಡಮಾಡದೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವರವರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯದಿಂದ ತೀರಿಸಿಕೊಡುವನು; ಆದರಿಂದ ಈತನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಗೆ ಇಟ್ಟರು. ಅರಸನಿಗೆ ಮಾನಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಈತನಿಗೂ ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರಿಲ್ಲರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತ ತಲೆಬಾಗಿ ನಡಕೂಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳು ಹೋದವು. ಅರಸನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೆಂಬದೊಂದೇ ಕೊರತೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವಸುಖವ ಕೊರತೆಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ದಿನಹೋದವು. ಹೊಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೆಂಬಮಾತು ವನಸ್ಸಿಗೆ ನೆನಪಾದ ಕೂಡಲೆ, ಈ ವಿಷಯಸುಖವನ್ನೂ ಈ ರಾಜ್ಯಪದವನ್ನೂ ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೂ, ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದು ತಾನು ಕುರುಡನೆಂತಲೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೆ ತಾನು ಆಶ್ರಯನಾಗಿ ತನಗೆ ಯಾರೂ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲೆಂ

ತಲೂ, ಬಗೆದು ಉಸುರು ಹಾಕಿ ಅರಸನು ಬಹಳ ಉವ್ವಳಗೊಳ್ಳುವನು. ಆತನಿಗೆ ಹಲವುಜನ ಹೆಂಡಂದಿದ್ದರು; ಅವರೊಳಗೆ ಸೌಂದರ್ಯಾದಿಂದ ನೋಜಿಗಗೊಳಿಸುವ ವಿಲಾಸವತಿ ಎಂಬವಳೇ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯು.

ಒಂದು ದಿನ ಅರಸನು ವಿಲಾಸವತಿಯು ಇರುವ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ—ಆಕೆ ತನ್ನ ಎಸಗೈಯನ್ನು ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ದುಃಖದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ, ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಆಕೆಯ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿಲ್ಲ ತೊಯ್ದದೆ, ರಾಣಿವಾಸದೊಳಗಿನ ದಾಸಿಯರೆಲ್ಲರು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ, ಜೋಪದಾರರು ಮನದಣಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದುತುಟಿ ಎರಡು ಮಾಡಲೊಲ್ಲರು, ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಮುದುಕೆಯರು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೆರೆದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಅರಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರಲು. ಅರಸನು ಕೈಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅವಳ ಹತ್ತರ ತಾನೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲಿನ ಕಣ್ಣೀರ ಹನಿಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿ,—“ಪ್ರಿಯಳೇ, ಈಕೆ ದುಃಖಿಸುವ ಕಾರಣವೇನು? ಬೇಡ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸ ಬೇಡ; ಮಾತಾಡು; ಸುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತರೇನಾಗುವದು? ದುಃಖದಿಂದ ಉಸುರು ಹಾಕುವಂಥ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತರಹರಗೊಳ್ಳಲೊಲ್ಲದು; ನನ್ನಿಂದ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಆಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳು. ದಾಸದಾಸೀಜನರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಿ ಎದುರುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರೋ ಹ್ಯಾಗೆ? ಸುಮ್ಮನೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅಳಬೇಡ.” ಎಂದು ಅರಸನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಆಕೆ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ದುಮ್ಮಾನದಿಂದ ಮೋರೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಳು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅರಸನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ತೊತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು, ಅವರಲ್ಲಿ ಅರಸಿಯ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಮಕರಿಕೆಯೆಂಬ ದಾಸಿಯು—“ಜೀಯಾ ತಮ್ಮಿಂದ ಅಂಥದು ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ; ಇಷ್ಟು ತಮ್ಮಕ್ಕನೆ ಇದ್ದ ಬಳಿಕ ಅರಸಿಯವರ ಮನಸ್ಸು ನೋಯುವ ಹಾಗೆ ಎದುರುತ್ತರ ಕೊಡುವ ಎದೆ ಯಾರಿಗಾದೀತು? ಆದರೆ

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಂಬ ದುಃಖವು ಬಹುದಿವಸದಿಂದ ಅವರ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಾವು ಕೊರಳಬೀಳುವದರಿಂದಲೂ, ಸೆರೆಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದಲೂ, ಅವರು ಭೋಜನ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ದೊರೆಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಖೇದವಾದೀತೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದಲೇ ವನದೊಳಗಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥ ದರೋಳಿಗೆ ಇಂದು ಶಿವರಾತ್ರಿಯೆಂದು ವ.ಹಾಕಾಲೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು; ಅಲ್ಲಿ ವ.ಹಾಭಾರತ ಪುರಾಣವು ನಡೆದಿತ್ತು; ಅದರೊಳಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ದವರಿಗೆ ನೋಕ್ಷವಿಲ್ಲೆಂತಲೂ, ಪುನ್ನಾಮಕನರಕದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಸುವದರಿಂದ ಪುತ್ರನೆನಿಸುತ್ತಾನೆಂತಲೂ, ಆ ಪುತ್ರನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲೆಂತಲೂ ಹೊರಟಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಬಂದಾಗಿರಿಂದ ಅಳಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಅರಸಿಯವರ ದುಃಖವು ನಿಲ್ಲಲೊಲ್ಲದ; ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಎಳಲೊಲ್ಲರು; ಮೈಮೇಲಿನ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಚೆಲ್ಲಿದರು; ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುವವರು ಈಗ ತಾಸುಹೊತ್ತು ಆಯಿತು, ಎಷ್ಟು ಹಲುಬಿದರೂ ಅವರಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು; ಒಂದೇಸವನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು ಈ ದುಃಖಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಸನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಟ್ಟು “ ವಿಲಾಸವತೀ, ಇದು ದೈವಾಧೀನವ ಮಾತು, ಮನುಷ್ಯರ ಕೈಯೊಳಗಿನದಲ್ಲ. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಶೋಕಮಾಡಬೇಡ; ದೇವರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಬಳಿಕ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹಲುಬಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಮಾಡಿ ನಾವು ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ಪಡೆಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ, ಈಗ ಬೇಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಾವು? ಅತ್ತರೆ ಆಗುವದೇನು? ನೋಡು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಗಧದೇಶದ ಬೃಹದ್ರಥನೆಂಬ ಅರಸನಿಗೆ ಚಂಡಕಾಶಿಕಖಷಿಯ ವರದಿಂದ ಜರಾಸಂಧನೆಂಬ ವ.ಗನು ಹುಟ್ಟಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಜಯಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ದಶರಥರಾಯನಿಗೆ ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಭಾಂಡಕ ಋಷಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ಆನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮಗನಾಗಿ

ಅವತರಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ? ಇದರಂತೆ ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಅರಸರು ಪುತ್ರಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡಕೊಂಡದ್ದು ನೀನು ಕೇಳಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೇ; ನೀನಾದರೂ ಪವಸ್ತಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅವರದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರು; ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರು; ಬಡವರಿಗೆ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರು ; ಯಾವಾಗಲೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಋಷಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗದು. ನಾನೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನದೊಳಗೆ ಮರುಗುತ್ತೇನೆ. ಎಂದಾದರೂ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಆಡುವ ಕಂದನ ಕಂಡೇನೇ ಎಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಸರ್ವದಾ ನನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಈ ಜಗವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಹಾಳಾಗಿದೆ; ಮಾಡುವದೇನು ! ಮನದನ್ನಳೇ, ಇನ್ನು ಅಳಬೇಡ ! ದೇವರನ್ನೇ ಮೊರೆಹೋಗು, ದೇವರೇ ನಮ್ಮ ಮೊರೆ ಕೇಳಬೇಕು” ಎಂದು ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ, ಬಹಳಹೊತ್ತು ಅವಳ ಹತ್ತರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಅರಸನು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಬಳಿಕ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಶೋಕ'ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು, ಮುಂಚಿನಂತೆ ಮೈತೊಳಕೊಂಡು ಉಂಡಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಋಷಿಗಳ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅತಿಥಿಗಳ ಸತ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ, ಬಡವರಿಗೆ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯಹತ್ತಿದಳು.

ಇದೇ ಮೇರಿಗೆ ಹಲವುದಿನಗಳು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ಇರುಳು ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದಾಗ ವಿಲಾಸವತಿಯ ಮುಖದೊಳಗೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಹೋದ ಹಾಗೆ ಬೆಳಗುಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಅರಸನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನ ಬಿತ್ತು. ಅರಸನು ಎಚ್ಚತ್ತು ಹರ್ಷದಿಂದ ತತ್ಪರನಾಗಿ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಈ ಕನಸು ಹೇಳಿದನು. ಶುಕನಾಸು ಅರಸನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಕನಸು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ—
‘ ಸ್ವಾಮಿ, ಬಹುದಿನದಿಂದ ಹಾರೈಸಿದಂಥ ನಮ್ಮ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು; ಇನ್ನು ತಮಗೆ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು. ತನಗೂ

ಇಂದಿನ ಇರುಳು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೈಯೊಳಗೆ ಅರಳದ ಬಿಳಿದಾವರೆಯನ್ನು ಹಿಡುಕೊಂಡು, ಆ ತಾವರೆಯ ಹೂವನ್ನು ನನ್ನ ಹಿರಿಯಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮನೋರಮೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅವ್ಯಶ್ಯನಾದಹಾಗೆ ಸ್ವಪ್ನ ಬಿದ್ದಿತು. ಜೀಯಾ, ಶುಭಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮುಂದಾಗುವ ಆನಂದಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳ ಹೊರತು ನಮಗೆ ಯಾವ ಆನಂದವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಿನ ಕನಸುಗಳು ಬಹುತರವಾಗಿ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದದರಿಂದ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ವಿಲಾಸವತೀ ದೇವಿಯವರಿಗೆ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆನಂದ ಕೊಡುವ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆಡಿದ ಶುಕನಾಸನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅರಸನು ಆತನ ಕೈಹಿಡಕೊಂಡು ವಿಲಾಸವತಿಯ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅಕೆಗೆ ಈ ಸ್ವಪ್ನದ ಗೃಹಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳು ಬಹಳ ಆನಂದಭರಿತಳಾದಳು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಬಸುರಾಗಿ, ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ಬಸರು ಜಿಳೆಯ ಹತ್ತಿದಹಾಗೆ ಮೆಲ್ಲದಿಗೆಯೂ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅಲಸ್ಯದಿಂದ ಬರುವ ಆಕಳಿಕೆಗಳೂ, ಕೇದಗಿಯ ಹಾಗೆ ಆವ ಮೈಬಣ್ಣವೂ ಶೋಭಿಸಿದವು; ಬಯಕೆ ಹತ್ತಿ ಅವಳಿಗೆ ಅನ್ನವು ಸಹಜವಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಹತ್ತಿರವತೊತ್ತಗಳು ಅರಸಿಯರ ಬಸುರು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿಕೊಂಡರು; ಆ ತೊತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಅರಸನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವ ಕುಲವರ್ಧನೆ ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯು ಒಂದು ದಿನ ಮೂರುಸಂಜೆಯ ಶುಭ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ನವ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರಸನ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಬಸುರಿದ್ದ ಸುದ್ದಿಯ ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳು ತದಂತ ಈ ಸುದ್ದಿಯ ಸನಿಹುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅರಸನು ಆನಂದದಿಂದ ತನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕುಲವರ್ಧನೆಗೆ ಉಚಿತವ ಕೊಟ್ಟನು. ಮುಂದೆ ಅರಸನು ವಿಲಾಸವತಿಯ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿದನು. ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದ ಬಳಿಕ

ಶುಭತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸವತಿಯು ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಗಂಡುಮಗ ನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಶಿಷ್ಯರೇ, ಆ ಸಮಯದ ಆನಂದವನ್ನು ಕೇಳುವದೇನು! ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ, ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರಿಗೂ ಬಹಳ ಹರ್ಷವಾಯಿತು; ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವಗಳೂ, ಮಂಗಳಭೇರಿ, ವೃದಂಗ ನೌಬತ್ತು ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಗಳೂ, ನರ್ತಕಿಯರ ನರ್ತನವೂ ಗಾಯಕರ ಗಾಯನವೂ ನಡೆದವು, ಅರಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನೆರೆದ ಕುರುಡ, ಕಂಟ, ಕೆವುಡ, ಮೂಕ, ಜೋಗಿ, ಜಂಗಮ ಮುಂತಾದ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಬೊಕ್ಕಸಮೊಳಗಿನ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹಣ ತೆಗೆತೆಗೆದು ದಾನಕೊಟ್ಟರು; ಈ ಆನಂದದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿನ ರಾಜಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸುದ್ದಿಯಹೇಳಿದ ತೊತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮೈಮೇಲಿನ ಪೊಂದೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆತೆಗೆದು ಉಚಿತವ ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ನೋಡಿದತ್ತೆಲ್ಲ ಸಡಗರವೇ ಸಡಗರವಾಗಿರುವದು ಚಂದ್ರೋದಯವಾದ ಕೂಡಲೇ ಸಮುದ್ರವು ಉಕ್ಕೇರಿದಂತೆ ಈ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ರಾಜಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ, ಎಲ್ಲ ನೋಡಿದರೂ ಆನಂದವೇ ಆನಂದವಾಗಿರುವದು. ಯಾವಾಗ ಮಗನನ್ನು ನೋಡೇನೋ ಎಂದು ಉತ್ಕಂಠೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅರಸನು ಶುಕನಾಸನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಸೂತಿಕಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ಕೆಲ ಸಮಾಸಿನಿಯರೂ ಆ ಮನೆಯಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಿಳಿಯಹೂವುಗಳನ್ನೂ ಕೋಮಲವಾದ ಕರಿಕೆಯನ್ನೂ ಸಂಗೊಳಿಸಿ ಮಂಗಲಕರವಾದ ಮಾಲೆಯಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು; ಗೋಡೆಗೆ ಸುಣ್ಣವ ಹಚ್ಚಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪಂಚವರ್ಣದ ರೇಲ್ಮೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಳಿಬಿಡುತ್ತಿರುವರು; ಕೆಲವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅರಸಿನ ದಿಂದಲೂ ಕುಂಕುಮದಿಂದಲೂ ಸ್ಪಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರುವರು; ಕೆಲವು ಸುಂದರಿಯರು ಹೊನ್ನಿನ ಚೌಕಿಯ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವರು; ಮಂಗಲ ದೀಪಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವು; ಶೂರಶಿಪಾಯಿಗಳು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿರುವವು ಹಿಡಕೊಂಡು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ಪಹರೆಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶೋಭಿಸುವ ಸೂತಿಕಾಗೃಹದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಉದಯಕಾಲದ ಬಾಲಸೂರ್ಯನೋ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಕೋಮಲವಾದ ಚಿಗುರೆಲೆಯೋ, ಅದೇ ಅರಳಿದ ಕೆಂದಾವರೆಯೋ, ವೃತ್ತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಬಂದ ಮಂಗಳನೋ, ದೇವಾಂಗನೆಯರ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದ ದೇವೇಂದ್ರನ ಕಂದನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವಂಥ, ಸಕಲಸುಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದಂಥ, ಅನಂದದಾಯಕವಾದಂಥ ವಿಶುವನ್ನು ಅರಸನು ಕಂಡನು. ಮಗನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಆದ ಅರಸನ ಅನಂದವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲಾರೆನು; ಇಂದಿಗೆ ಧನ್ಯನಾದೆಂತಲೂ ತನ್ನ ಸಕಲ ಮನೋರಥಗಳು ಇಂದಿಗೆ ಸಫಲವಾದವೆಂತಲೂ ಅರಸನು ಸಂತೋಷದ ಕಡಲೊಳಗೆ ಈಸಾಡುತ್ತಿದನು. ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಕೂಸಿನ ಅವಯವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ—

“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಇತ್ತ ನೋಡಬೇಕು, ಇನ್ನೂ ಈತನ ಅವಯವಗಳು ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತವಾಗದಿದ್ದರೂ ಈ ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೇಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ, ನೋಡಿರಿ; ಹುಬ್ಬುಗಳ ನಡುವಿನ ಉರ್ವಾ-ರಾಜಚಿಹ್ನೆವೆಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ, ನೋಡಿರಿ; ಈತನ ನಿಯಮದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅರಳಿದ ನೀಲೋತ್ಪಲಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ; ಈ ನೆಟ್ಟನ್ನು ಮೂಗು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಸಂಪಿಗೆಯ ತೆನೆಯೇ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು; ಇವೇನು ತುಟಿಗಳೋ ಹವಳದ ಕುಡಿಗಳೋ ನೋಡಿರಿ; ಇವನ ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಶಂಖಚಕ್ರ ಮುಂತಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ ! ಈಗಲೇ ಎಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ; ಇವೇನು ಈ ಕಂದನ ಕೋಮಲವಾದ ಪಾದಗಳೋ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಎಳೆದಳೆಗಳೋ ಪರಿಕ್ಷಿಸಿರಿ; ಇವುಗಳ ಮೇಲಿನ ರೇಖಾಂಕಿತವಾದ ಧ್ವಜ, ರಥ ತುರಗ, ಛತ್ರ, ಕಮಲಗಳು ಹೇಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ನೋಡಿರಿ; ಈತನ ರೋದನಸ್ಪರವೆಷ್ಟು ಗಂಭೀರವದೆ ನೋಡಿರಿ. ಈ ಯಾವತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಈತನು ಸಾವಿರಾರು ಅರಸರಿಂದ ನಂದನೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತನಾಗುವನೆಂಬದಾಗಿ ಈಗಲೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.” ಈ ಮೇರೆಗೆ ಆತನು ಮಾತಾಡುವ ಸ್ವರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಲಕನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ತ್ವರದಿಂದ ಅರಸನ ಬಳಿಗೆ

ಬಂದು ಜಯವಾಗಲೆಂದು ಹರಸಿ—“ ಜೀಯಾ ತಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಈ ಶುಕನಾಸಪ್ರಧಾನರ ಹಿರಿಯ ಹೇಡಿರು ಮನೋರಞ್ನಾತಾಯಿಯವರು ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತರು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯಕೇಳಿ ಅರಸನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ “ ಜನರು ಅನ್ನವದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ, ದುಃಖಗಳು ಬರಹತ್ತಿದರೆ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಬರುತ್ತವೆ; ಸುಖಗಳು ಬರಹತ್ತಿದರೆ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಒಂದೇಸವನೆ ಬರುತ್ತವೆ ” ಎಂದ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಶುಕನಾಸನ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿನ ಮುತ್ತಿನ ಶಲ್ಕೆಯನ್ನು ಕಸಿದು ಮಂಗಳಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅತನೊಡಗೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಟು ವಂದಿನಾಗ ಧಸ್ತುತಿಸಾಠಕರ ಗಡಣದೊಡನೆ, ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರ ಸಮೂಹಸಹಿತ ಶುಕನಾಸನಂತ್ರಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಮುಂಚಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸವ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಹತ್ತನೆಯ ದಿನಸ ಅರಸನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಡವರಿಗೆ ದಾನಕೊಟ್ಟು, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಗನಿಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇಡಿಸಿದನು; ಶುಕನಾಸನೂ ಅರಸನನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಗನಿಗೆ ವೈಶಂಪಾಯನ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇಡಿಸಿದನು.

ಮುಂದೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ಚೂಡಾಕರಣ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಆಗಿ, ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆ ಹೋಗಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಬಳಿಕ, ಅರಸನು ವಟ್ಟಣನ ಹೊರಗೆ ಅರ್ಧ ಹಿಂದೂಯ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಾನದೀ ತೀರದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅವರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಎತ್ತರವಾದ ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಯ ಹಾಕಿಸಿ ಹೊರವಗ್ಗಲು ಆಳವಾದ ಅಗಳತವನ್ನು ಕಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿದ್ದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿರುವದು. ಆ ಕೋಟೆಯ ಒಳವಗ್ಗಲು ಒಂದುಕಡೆ ಅಶ್ವಶಾಲೆಯನ್ನೂ, ಒಂದುಕಡೆ ರಥಶಾಲೆಯನ್ನೂ, ಕೆಳಗಡೆ ಗರಡೀಮನೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು ಒಂದೊಂದು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಪಂಡಿತರನ್ನು ದೇಶದೇಶಗಳಿಂದ ತರಿಸಿ, ಆ ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅವರನ್ನು ಆ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅರಸನು ಚಂ

ದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೂ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನೂ ಆ ಗುರುಗಳ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗುರುವುತ್ರರ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರ ಗೆಳೆತನವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಟದ ಒಡನೆಗಳಂತೂ ನೊದಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದದರಿಂದ ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಹಾಕಿದ ಸಿಂಹನ ಮರಿಯಂತೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಷ್ಟದೊಳಗೆ ಇದ್ದನು. ಅರಸನೂ ಅರಸಿಯೂ ದಿನಾಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುವರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಾದರೂ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸುಗೊಟ್ಟು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಗ್ರಾಹಕಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಗುರುಗಳು ಆತನಿಗೆ ಬಹು ಔತ್ಸುಕ್ಯದಿಂದ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರಮಾಣಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜನೀತಿ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು, ಆನೆ ಕುದುರೆ ರಥಗಳೇರಾಟದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವನು, ವೀಣೆ ಮೃದಂಗ ಜಲತರಂಗ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವನು, ಹಲವು ಭಾಷಾ ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನು ಆದನು. ಭೀಮನಹಾಗೆ ಈತನ ವೈಯೋಳಿಗೆ ಬಲವುಂಟಾಯಿತು. ಈತನು ಆನೆಯ ಮರಿಯ ಕಿವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಉಲುಕಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಖಡ್ಗದಿಂದ ಒಂದೇ ಕಡತಕ್ಕೆ ತಾಳೇ ಮರವನ್ನು ತಾಪರಿಯ ದೇಂಟಿನ ಹಾಗೆ ಕಡಿಸು ಕೆಡವುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನ ಬಾಣವು ಪರಶುರಾಮನ ಬಾಣದ ಹಾಗೆ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯೊಳಗಿಂದ ತಡಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವದು. ಗರಡಿ ಸಾಧಕ ಮಾಡುವಾಗ ನೆಗೆವುವ ಈತನ ಲೋಡು ಹತ್ತು ಮಂದಿಗೆ ಆಯಾಸದಿಂದ ಎತ್ತುವದು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಂತೆ ವೈಶಂಪಾಯನನೂ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನು ಆದರೆ ಆತನಂತೆ ಕಸುವು ಮಾತ್ರ ಇವನಿಗೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡೇ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತದರಿಂದಲೂ, ಕೂಡೆ ಇದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಸಮವಯಸ್ಕರಾದುದರಿಂದಲೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರಾಗಿದ್ದರು; ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹ ಬಿಟ್ಟು ಆಗಲುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಹಲವು ದಿವಸ ಹೋದ ಬಳಿಕ, ಒಂದುದಿನ ಅರಸನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯೂ ಯೌವನವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಗುರುಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಬಲಾಹಕನೆಂಬ ತನ್ನ ದಳಪತಿಯಕೂಡ ರಾಹುತ ರಥಕ

ರನ್ನೂ ಕಾಲದಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತರ
ಕಳುಹಿದನು.

ಬಲಾಹಕನು ಆ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತಾನು ಬಂದದ್ದನ್ನು
ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಮುಖದಿಂದ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಅಪ್ಪಣೆ
ಪಡಕೊಂಡು, ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ, ತಲೆಬಾಗಿ, ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ,
ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಪ್ಪಣೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ವಿನಯ
ದಿಂದ—“ ಜೇಯಾ, ನೀವು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರಾದದ್ದನ್ನು ಕಂ
ಡು, ಅರಸರು ಇಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ವ.ನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೆಂದು ಬಗೆ
ದು, ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಾಜಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು
ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುಗಳು ನಿಮಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಯಾವಾ
ಗ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡೇವೋ ಎಂದು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ರಾಜಪು
ತ್ರರು ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಮಹಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು
ಈ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹತ್ತು ವರ್ಷವಾಯಿತು; ಬರುವಾಗ ಅರು
ವರ್ಷದವರಿದ್ದಿರಿ; ಈಗ ನಿಮಗೆ ಹದಿನಾರನೆಯವರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತದೆ;
ಇನ್ನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಖಕೊಟ್ಟು
ನೀವೂ ರಾಜ್ಯ-ಸುಖೋಪಭೋಗವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ನಿಮ್ಮ ಕಲು
ವಾಗಿ ಇಂದ್ರಾಯುಧವೆಂಬ ಕುದುರೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದು ಹೊರಗೆ
ನಿಂತಿದೆ; ಈ ಅಶ್ವರತ್ನವನ್ನು ಪಾರಸೀ ದೇಶದ ಬಾದಶಹನು ನಮ್ಮ ಮ
ಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ; ಇದರ ವೇಗವು ವಾಯುವೇಗಕ್ಕಿಂ
ತ ಮಿಗಿಲಾಗಿದೆ; ಇಂದ್ರನ ಉಚ್ಚೈಶ್ರವದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉಂ
ಟೆಂದು ಅಶ್ವಪರೀಕ್ಷಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಲಾಹಕನು
ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವ
ಹಿಸಿ ಹೊರಡಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಇಂದ್ರಾಯುಧನನ್ನು ಒಳಗೆ ತರಹೇಳಿದನು.
ಒಳಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಸಕಲಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನವಾದ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು
ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮಿಸ್ತಿಕನಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ—‘ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿ
ಯಾದ ಇಂದ್ರನ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಐಶ್ವರ್ಯವು
ಮಿಗಿಲಾಯಿತು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿನಹ ದುರ್ಮಿಗಳವಾದ ರತ್ನಗಳು

ಈತನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲುಂಟು. ನೋಡಿರಿ! ಈ ಕುದುರೆಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಇದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತುವದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವನಾದರೂ ಗಂಧರ್ವಪುರುಷನು ಋಷಿಗಳ ಶಾಪದಿಂದ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೋ ಏನೋ? ಸಾಧಾರಣ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ಅಲೌಕಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಮುನಿಗಳ ಶಾಪದಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಕಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಪಶ್ಚಾದಿಗಳ ಕಾಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲಶಿರ ಎಂಬ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ರಂಭಿ ಎಂಬ ಅಸ್ವರಾಂಗನೆಯು ಸ್ವರ್ಗಬಿಟ್ಟು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿನೀ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಮತ್ತಿಕಾವತೀ ನಗರದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿ, ಶತಧನ್ವ ರಾಜನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಇವಳು. ಮತ್ತೂ ಹಲಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಶಾಪಮೂಲಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬದಾಗಿ ಪುರಾಣಾಂತರ ಕಥೆಗಳಿಂಟು ಇದಾದರೂ ಶಾಪದ ಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂತೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ಎದ್ದು ಮೇಲೆ ಹತ್ತಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ “ ಮಹಾತ್ಮನೇ, ನೀನು ಯಾವಾತನಿದ್ದೀಯೋ ಇರು, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ನನ್ನ ತಪ್ಪು ಪ್ಪಮಿಸು” ಎಂದು ಪುನಃ ಮನದೊಳಗೆ ಅಂದನು. ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿದು ಆರೋಹಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಆತನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತದೋ ಏನೋ ಅನ್ನವಂತೆ ಇಂದ್ರಾಯುಧವು ತನ್ನ ಗೋಣು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ, ಓರೆಗಣ್ಣಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಬಲಗಾಲಿನಿಂದ ನೆಲ ಕೆದರಿ ಹೇಕರಿಸಿತು. ಆದನು ಆರೋಹಿಸಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಹೊರಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಾಜಪುತ್ರನು ನಾ ಮುಂಚೆ ನೀ ಮುಂಚೆ ಎಂದು ಮುಂದುವರಿದು ಬರಲು, ಬಲಾಹಕನು ಅವರೆಲ್ಲರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎನರಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅದರದಿಂದ ಅವನವರ ಭಿಟ್ಟಿಯ ತಕ್ಕೊಂಡು ತಕ್ಕ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿ ಆ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನೊಡಗೊಂಡು, ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಆ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಪಂದಿಮಾಗಧರ ಸ್ತುತಿ ಪಾಠಗಳ ಉಗ್ಗಡಣೆಯಿಂದ ಊರಿಗೆ ಬಂದನು. ಇತ್ತ ಊರೊ

ಳಗಿನ ಜನರೆಲ್ಲರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹಲವರು ಮಾಳಿಗೆ ಎರಿ, ಹಲವರು ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆ ದತ್ತಿ, ಕೆಲವರು ಕಿಡಿಕೆಗಳೊಳಗೆ, ಹಲವರು ಬಾಗಿಲುಗಳೊಳಗೆ, ಹಲವರು ಬಾಗಿಲ ಮುಂದಿನ ಕಬ್ಬಿಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಟ್ಟಣದೊಳಗಿದ್ದ ರಾಜಬೀದಿಗಳು ಬಹು ಅಗಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ದಟ್ಟಣೆಯಾಯಿತು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಜನರೆಲ್ಲರು-“ ಇಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯವು ಫಲಿಸಿತು! ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೃಪ್ತವಾದವು. ಈ ದೊರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವು ಧನ್ಯರಾದೆವು! ಎಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಿಂತನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದರು. ನಗರದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೂ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದಿಂದ ಬಂದನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸವರ್ಧಕೈಯೊಳಗೇ :-- ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಎಡಗೈಯೊಳಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನೂ ಬಲಗೈಯೊಳಗಿನ ಕುಂಕುಮದ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಹಿಡಕೊಂಡು ಹಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ನೋಡುವ ಅವಸರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು; ಕಾಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಅಲತಿಕೆಯ ರಸವು ಇನ್ನೂ ಅರಿದಿಲ್ಲ; ಅಪ್ಪರೊಳಗೆ ನೋಡುವ ಲವಲವೆಯಿಂದ ಹಲವು ತರುಣಿಯರು ಒಳಗಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು; ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಿಡಿದ ಮುತ್ತಿನ ಎಕಾ ವಳಿ ಸರಗಳು ಹಾಗೇ ಅವರ ಕೈಯೊಳಗೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವವು; ಬಾಲೆಯರು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಚೆನ್ನದ ಬಟ್ಟಲಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ತವಕದಿಂದ ಓಡಿಬಂದರು; ಅವಸರದಿಂದ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆ ಎರುವಾಗ ಹಲವು ನಿತಂಬಿನಿಯರ ನಡುವಿನ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಸಡಲಿ ಬಿದ್ದವು; ಹಲವರ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಹಾರಗಳು ಹರಿದು ಮುತ್ತಗಳುದುರಿದವು; ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೈಕಾಲುಗಳೊಳಗಿನ ಕಂಕಣ ನೈಜಣಗಳ ಝಣತತ್ತರದ ಧ್ವನಿಯೇ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಆ ನಗರದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಾಧಾಗ್ರಗಳೆ

ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಉಂಟಾದ ಅಪ್ರತಿಮ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ತೀರದು; ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು— ‘ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಮೇಲೆ ಚಿಲ್ಲುವರಿವ ಚಿಲುವ ಬಿಳಿಯ ಚಾಮರಗಳೊಳಗೆ ಮೋರೆ ಎಷ್ಟು ಚಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ನೋಡಿರೇ! ಅದು ನೋಡು! ಆತನ ಮುಂಡಾಸದ ಮೇಲಿನ ಮುತ್ತಿನ ತುರಾಯಿ ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ! ನೋಡು ನೋಡು ವೈಶಂಪಾಯನನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಆತನ ಮುದ್ದು ಮುಖದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯು ನೋಡುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ; ಇಂಥ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಐಕ್ಸರ್ಯವೂ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವಲ್ಲದೆ ಕಂಡವರಿಗೆ ಬರುವವೇ? ಈ ಪುರುಷನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ವರಿಸುವ ಪುಣ್ಯವಂತಳು ಯಾವಾಕೆ ಇದ್ದಾಳೋ ತಿಳಿಯದು, ಆಕೆಯೇ ಲೋಕದೊಳಗೆಧನ್ಯಳು! ಅವಳ ಸುಕೃತಕ್ಕೆ ಸರಿ ಇಲ್ಲ; ಇಂಥ ಪುತ್ರರತ್ನವನ್ನು ಹೆತ್ತ ನಮ್ಮ ವಿಲಾಸನತೀ ರಾಣಿಯವರ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ?” ಎಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆನಂದ ಕೊಡುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ರಾಜಮಂದಿರದ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕುದುರೆಯಿಳಿದು, ವೈಶಂಪಾಯನನ ಕೈಹಿಡಿದು, ಮುಂದೆ ಬಲಾಹಕನು ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಚೋಪದಾರರು ‘ಸರಾಕು” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ವಂದಿಗಳೂ ಭಟ್ಟಿಂಗಿಗಳೂ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ, ರೈತರೂ ರಾಹುತರೂ ಮುಜುರೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೆ ವೃದ್ಧನಾರಿಯರು ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿಂದ ಬಂದು ಆರತಿಮಾಡಿ ನಿವಾಳಿಯು ಚಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಸಂಗಡ ಶೂರರಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮುಕುಟವರ್ಧನರು ವಿನಯದಿಂದ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೇರಿಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬಂದು ಸರದಾರರ ಸಮೂಹದೊಡನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ದೂರದಿಂದಲೇ ತಲೆವಾಗಿ ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ವಂದನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಅರಸನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ‘‘ ಬಾ, ಮಗನೆ” ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಅಕ್ಷರಂತೆ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನೂ

ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತ ಬಳಿಕ “ಮಗನೇ ನಿನ್ನ ಹಡೆದಾಕೆಯೂ ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಯಾವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡೇವೆಂದು ಹುರೈಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ಹೋಗು, ಅವರಿಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗು” ಎಂದು ಆರಸನು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಆರಸನು ನೆತನಮೊಳಗಿನ ಕುಲೀನ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಪುರಾಣ ಕೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತ ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಲಿಗರೆಗಿದನು. ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಲಾಸವತಿಯು ನೂರಾರು ಮಂದಿ ದಾಸಿಯರು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತಿಪ್ತರೂ ತಾನೇ ಜನಂದದಿಂದ ಆರತಿಯನಾಡಿ, ನಿವಾಳಿಯ ತೆಗೆದು ಮಗನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುಂಡಾಡಿ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, “ಮಗನೇ, ನೀನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಆಟಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಗುರುಗಳ ಶಿಷ್ಯೆಯನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿ, ಅವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ದಿಟಗೊಳಿಸಿದಿ; ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೂ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಗೂ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತು; ನಿನ್ನಿಂದ ಇಂದಿಗೆ ನಾನು ಧನ್ಯಳಾದೆನು! ಇನ್ನು ಸದ್ಗುಣ-ಸೌಂದರ್ಯ-ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಕುಲೀನ ಹೆಂಡತಿಯು ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದನ್ನು ಎಂದಿಗೆ ನೋಡೇನು!” ಎಂದು ಮಾತಾಡಿ ಮಗನಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟಳು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಉಳಿದ ರಾಜಸ್ತ್ರೀಯರ ದರ್ಶನತಕ್ಕೊಂಡು, ಇಂಪ್ರಿಯಥವನ್ನು ಎರಿ ವೈಶಂಪಾಯನ ಸಹಿತ ಆರಸ ಮಕ್ಕಳೊಡಗೊಂಡು ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಆತನ ಮನೆಯ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮುಂಚೆ ಆನೆಗಳು ಝುಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವು; ಚೌಫಡಿಯ ವಾದ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಕುದುರೆಗಳೂ ರಥಗಳೂ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಸಂದಣಿಗೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದವು; ರಾಜಸೇವಕರು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಇತ್ತಲಿಂದತ್ತ, ಅತ್ತಲಿಂದಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಭಿಟ್ಟಿಗೆಬಂದ ಕಾಪಾಲಿಕ, ಶೈವ ಬೌದ್ಧ ಮುಂತಾದ ವತಸ್ಥರು ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆ

ಸಂದಣಿಯೊಳಗಿಂದ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯೊಳೆದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವೈಶಂಪಾಯನನ ಸೈಹ್ಯವೊಡನೆ, ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಭಾಲದಾರರು ಮಾರ್ಗಲೋರಿಸಲು, ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂವಾಲರ ಸಮೂಹವೊಡನೆ ಮೆಳನಾಸನು ಕುಳಿತೊಂಡ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೂರದಿಂದಲೇ ಅರಸನಿಗೆ ಮಾದಿದಂತೆ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಆತನಿಗೂ ವಂದನೆಮಾಡಿದನು. ಮೆಳನಾಸನು ಎದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆಬಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೂ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸೇವಕರು ರತ್ನದಿಚಿತವಾದ ಆಸನವನ್ನು ತವಕದಿಂದ ತರಲು, ಅದನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಸಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕೆಳಗೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಮೆಳನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ—“ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಪುಣ್ಯವು ಇಂದಿಗೆ ಫಲಿಸಿತು; ಯಾವತ್ತೂ ಗುರುಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಜವಾದವು, ನಮ್ಮ ಹರಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಇಂದಿಗೆ ಕೈಗೂಡಿದವು. ಭರತ ಭಗೀರಥರನ್ನು ಹೋಲುವ ನಿಮ್ಮಂಥ ಸುಲಲಕರು ಪ್ರಾಪ್ತರಾದುದರಿಂದ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಧನ್ಯರೇ ಸರಿ. ತಾವು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಚಿರಕಾಲವಾಳಬೇಕೆಂಬದಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಮಾತಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆತಕ್ಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ವೈಶಂಪಾಯನನ ಮಾತೆಯಾದ ಮನೋರಮಾತಾಯಿಯ ದರ್ಶನತಕ್ಕೊಂಡು, ತನಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಸಿದ ಕುಮಾರಭವನವೆಂಬ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಶಯನಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತರವೇ ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಮಣಿಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದನು. ಮರುದಿವಸ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅರಸನ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಟೆಯಾಡಹೋಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಸ್ನಾನಗೃಹದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ ಕುಲವರ್ಧನೆ ಮೊದಲಾದ ದಾಸಿಯರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಯೆಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದ ಅಂಗರಾಗಗಳನ್ನು ಚಂದವಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮೈಗೆ ತೊಡೆದು, ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಕೆಲವು ಮಿತ್ರ

ರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಸೀಡನು ಪಡ್ರಸಯ: ಕ್ತವಾದ ಸುಗ್ರಸವನ್ನು ಭುಜಿಸಿದನು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಕೇವಲ ದಿವಸಗಳು ಹೋದ ತರುವಾಯ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸವತೀದೇವಿಯವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಕೈಲಾಸನೆಂಬ ಕಾರಕೂನನು ವಕ್ರಲೇಖಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಸೀಡನ ಹತ್ತರ ಬಂದು ವಂದನೆಮಾಡಿ-“ಸ್ವಾಮಿ, ವಿಲಾಸವತೀ ಅಮ್ಮನವರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ತಮಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಚಿತ್ತವಿಡಬೇಕು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳು ಕುಲುತೇಶ್ವರ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ದಂಡು ತಕೆದ್ದಿಂದು ಹೋಗಿ ದಾಳಿಯಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ರಾಜ್ಯಪದದಿಂದ ತಳ್ಳಿ, ಆತನ ಮಗಳಾದ ಈ ಪತ್ರಲೇಖಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಕೆದ್ದಿಂದುಬಂದು ರಾಣಿಯವರ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರು; ಇವಳು ತೀರ ಸಣ್ಣಾಕೆ ಇದ್ದದರಿಂದಲೂ ಅರಸನ ಮಗಳಾದುದರಿಂದಲೂ ದೇವಿಯ ವರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗಳಂತೆ ಈಕೆಯನ್ನು ಜೋಕೆಮಾಡಿ, ಈಗ ತಮ್ಮ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವಳೆಂದು ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು, ಉಳಿದ ದಾಸಿಯರೊಳಗೆ ಈಕೆಯನ್ನು ಎಣಿಸಬಾರದೆಂತಲೂ, ಬಹು ದಿವಸ ಜೋಪಾನಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಈಕೆಯಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ಣ ಉಂಟೆಂತಲೂ, ನಿವಾದರೂ ಈಕೆಯ ಕೂಡ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂತಲೂ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಕೆ ದೊಡ್ಡ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಕೆ; ಮರ್ಯಾದಾಶೀಲಳು, ಈಕೆಯ ರೀತಿಗಳು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಕೈಲಾಸಕನು ಕೈಮುಗಿದು ಬಿಡುವಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಪತ್ರಲೇಖಿಯು ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ವಂದನೆಮಾಡಿದಳು. ಚಂದ್ರಾಸೀಡನು ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ-“ಒಳ್ಳೆಯದು, ತಾಯಿಯಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಡಕೊಳ್ಳುವನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈಲಾಸಕನಿಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟನು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಪತ್ರಲೇಖಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಡಬಿಡದೆ ಚಂದ್ರಾಸೀಡನಕೂಡ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆತನು ಕಾನನಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕಾದ ಹೋಗಲಿ, ಅರಮನೆಗೆ ಅರಸನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ, ತನ್ನ ಸಾಧ್ಯಾದಲ್ಲಿರಲಿ, ಚಂದ್ರಾಸೀಡನ ಮೈನೆಳಲಿನಂತೆ ಅವಳು ಒಂದು ಕ್ಷಣ

ಹೊತ್ತುಸಹ ಅತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಗಲುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಾದರೂ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚು ಲೋಭ ಮಾಡುತ್ತ, ನಂಬಿಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹಿತವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಅರಸನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಣೀಕೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಶುಕನಾಸನುಂ ತಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವಾಗುವದು ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನವಿರುವಾಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಶುಕನಾಸನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಶುಕನಾಸನು—“ ಯುವರಾಜರೇ, ನೀವು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿದವರು. ಸರ್ವವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರೂ, ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಬೇಕು ತಾರುಣ್ಯದ ಯೋಗದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ತಮವು (ಅಜ್ಞಾನವು) ಉಳಿದ ಅಂಧಕಾರದಂತೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದೇನೂ ನಷ್ಟವಾಗುವದಲ್ಲ, ಅಂಥ ಗಹನವಾದದ್ದು, ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮನವು ಐಶ್ವರ್ಯ ಹೋದರೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ, ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರವಾದದ್ದು. ಗರ್ವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ತಾಪವು ಶೀತೋಪಚಾರಗಳಿಂದೇನೂ ರಾಂತವಾಗುವದಲ್ಲ, ಅಂಥ ಉಗ್ರವಾದದ್ದು. ವಿಷಯವೆಂಬ ನಂಜಿನಿಂದ ಸಾಯುವದು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಮನುಷ್ಯರು ಅವರ ಸವಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ, ಅದು ಅಂಥ ಮೋಹಕವಾದದ್ದು ಕಾಮಲಂಕುಟವೆಂಬ ಮಲಕ್ಕೆ ಬಳಗಾಗುವವರು ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ವಿರಳ; ದಿನಾಲು ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಈ ಮಲವು ಹೋಗುವದಲ್ಲ; ರಾಜ್ಯಸುಖವೇ ಬಂದಿದ್ದೆಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಬೆಳಗಾದರೂ ಎಚ್ಚರವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ಅರಸರೂಸಹ ಇನ್ನೂ ಈ ನಿದ್ರೆಯೊಳಗೇ ಆಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇಂಥ ಘೋರನಿದ್ರೆ ಇದು, ಸ್ವಾಮಿ ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಬೇಕು. ಗರ್ಭ ಪ್ರೇಮಂತತನ, ನೂತನ ತಾರುಣ್ಯ, ಅನುಸಮ ಸೌಂದರ್ಯ, ಅಲೌಕಿಕಸಾಮರ್ಥ್ಯಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ

ಒಂದು ಇದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಅವಿಚಾರಕ್ಕೋಳಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಲಿ ಸಾಕು; ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೂಡಿದರಂತೂ ಕೇಳುವದೇನು? ಎಂಥ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮನುಷ್ಯನಾದರೂ ತಾರುಣ್ಯವೊಂದಿಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಂದೇನಾದೀತು ಏನಾಗದೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಾರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಎರಳೆಗಳು ಸುಖೋಪಭೋಗವೆಂಬ ಮೃಗಜಲಕ್ಕೆಳಸಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತವೆ. ಮೊದಲು ತುಚ್ಛವಾಗಿಯೂ ನೀರಸವಾಗಿಯೂ ತೋರುವ ವಿಷಯಗಳೇ ಮುಂದೆ ಯೌವನ ಮದದ ಮಬ್ಬು ತಲೆಗೇರಿದಾಗ ಇಂಪಾಗಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀಯಕರವಾಗಿಯೂ ತೋರುವವು; ಇಂಥ ಸದುಪದೇಶವು ನಿಮ್ಮಂಥ ವಿಚಕ್ಷಣರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ಅಶಿಕ್ಷಿತರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ, ದುಷ್ಟರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾಲವು ಇದೇ ಸರಿ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಇನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ವಿಷಯರಸದ ಸವಿ ಹತ್ತಿಲ್ಲ ಇಂಥ ಸದುಪದೇಶವು ಕಾಮನ ಕೂರಂಬುಗಳು ನಟ್ಟವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಡುವದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಮನೆ ತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ದುರ್ವಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಅನ್ನಕೂಡದು; ಚಂದನವೃಕ್ಷದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆಂಕಿ ಸುಡುವದಿಲ್ಲೆನ್ನಬಹುದೋ? ಮತ್ತು ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮನುಷ್ಯನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವನೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲ; ನೋಡಿರಿ ನೀರಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿಯು ಆರುವದು, ಆ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ವಡಸಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವದು. ಅದುದರಿಂದ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಗುರುಗಳ ಹಿರಿಯರ ಹಿತೋಪದೇಶಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತ ನಾನು ನನ್ನದೆಂಬ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ, ಬಹಳ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಗರೂಪದೇಶಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದೇ ಕಿವಿಗೆ ಭೂಷಣವು. ಅರಸನ ಮಾತಿಗೆ ತಲೆದೂಗುವವರೇ ಬಹಳ ಮಂದಿ ನಿಷ್ಪ್ರಹ ತೆಯಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ಅಂಜದೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೇಳುವವರು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ ಅಂಥದರೊಳಗೂ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನು ಗಂಟುಬಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಗರ್ವರೂಪಮಾಲಿಂದ ಅರಸರ ಕಿವಿಗಳು ಗಡಮ ಹಾಕಿರುತ್ತವೆ; ಅದರಿಂದ ಆತನು ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತುಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವವು. ಮುಖಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವವರು ಮರುಳು ಮಾತುಗಳಿಗೆ

ಮೋಹಿತರಾದ ಅರಸರ ಮನಸ್ಸು ಗುರುಹಿರಿಯರ ಸಮಸದೇಶಕ್ಕೆ ಎಳಸುವದಿಲ್ಲ; ಅಂಧವರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಉಪದೇಶವು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿದ ಕೊಡದಮೇಲೆ ಹಣಿಸಿದ ನೀರಿನಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ; ಆದುದರಿಂದ ಉಪದೇಶಕ್ಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಖೇದವಾಗುವದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಏನೂ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಜೀಯಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಜನರು ಒಣ ಹೆಮ್ಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ! ಇಂಗಡಲೊಳಗಿಂದ ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಈಕೆಗೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರ ನೆರಳು ಬಿತ್ತೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವದಾಗೆ ಚಂದ್ರನ ಕಲೆಯಿಂದ ಪಕ್ರತ್ನವು, ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದ ಪಲ್ಲವದಿಂದ ರಾಗವು, ಉಚ್ಚೈಶ್ರವದಿಂದ ಚಪಲತೆಯು, ಕಾಲ ಕೂಟ ವಿಷದಿಂದ ಮೋಹನಶಕ್ತಿಯು, ಮದದಿಂದ ಮದವು, ಕೌಸ್ತುಭ ಮಣಿಯಿಂದ ಕಾರಿಣ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು ಈಕೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನೋಡನೋಡಲು ಮಿಂಚಿನಹಾಗೆ ತೋರಿಯಡಗುವಳು. ಜಾಣರು ಸಿರಿಯನ್ನು ನೆಚ್ಚಬಾರದು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕುಟಲತನವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದು. ಸ್ವಾಮಿ, ಇಂದು ಐಶ್ವರ್ಯದ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ನಾಳೆಗೆ ತೊಲಗಿ ಆತನನ್ನು ಮಣ್ಣುವಾಲು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಂಥ ದುಷ್ಟಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಗಾಳಿ ಒಮ್ಮೆ ಮೈ ಸೊಂಕಿದರೆ ಸಾಕು; ಆ ಪುರುಷನು ವಿದ್ವಾಂಸನಿರಲಿ, ಜಾಣನಿರಲಿ, ಪರಾಕ್ರಮಿ ಇರಲಿ, ಕುಲೀನನಿರಲಿ, ಸುಶೀಲನಿರಲಿ, ಎಂಥವನಿದ್ದರೂ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಲೋಪ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಸರ್ಜಿತ ಬುದ್ಧಿಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿ. ಅವನನ್ನು ನಿಜವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಭಿಷೇಕದಿಂದಲೇ ಅರಸರ ಸೌಜನ್ಯವು ತೊಳೆದು ಹೋಗುವದು. ಆಗಿನ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಅವರ ನಿರ್ಫಲವಾದ ಕೃದಯವು ಮಲಿನವಾಗುವದು; ಪುರೋಹಿತನು ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅರಸರ ಕ್ಷಮಾಗುಣವು ಲಯವಾಗುವದು. ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕಿರೀಟ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಮುಟ್ಟಿನಿಂದ ತಲೆಬೆಳ್ಳಗಾಗುವದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಪರಲೋಕವು ವರೆಯಾಗುವದು. ಚಾಮರದ ಗಾಳಿಗೆ ಅವರ ಸತ್ಯಶೀಲತ್ವವು ಹಾರಿಹೋಗುವದು. ಚೋಪದಾರರ

ಕೈಯೊಳಗಿನ ವೇತ್ರದಂಡದಿಂದ ಅರಸರ ಔದಾರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಅಡಗುವವು. ಭಟ್ಟಿಂಗಗಳ ಜಯಜಯಕಾರ ಶಬ್ದಗಳೊಳಗೆ ಅವರು ಸಾಧುಜನರ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರು ಎಲ್ಲ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ತವರಮನೆಯಾಗುವರು. ಜೂಜುಡುವದೇ ವಿನೋದವೆಂದೂ ವ್ಯಭಿಜಾರ ಮಾಡುವದೇ ಚತುರತನವೆಂದೂ, ಬೇಟೆಯಾಡುವದೇ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪರಿಶ್ರಮವೆಂದೂ, ಮದ್ಯಪಾನವೇ ತಕ್ಕ ವಿಲಾಸವೆಂದೂ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದೂ, ವೇಶ್ಯಾಂಗನೆಯರ ಗಾನನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಲುಬ್ಧರಾಗುವದೇ ರಸಿಕತನವೆಂದೂ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವದೇ ಮನಸ್ಸಿನ ದೊಡ್ಡಸ್ಸುನೆಂದೂ, ಜನರು ಹೇಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ತಾವು ಮನಸ್ಸಿನೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿರುವದೇ ತಾಳ್ಮೆಯೆಂದೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆಂದಂತೆ ಮಾಡುವದೇ ಘನತೆಯೆಂದೂ, ದೇವರಭಯವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿಲ್ಲುವದೇ ಪರಾಕ್ರಮವೆಂದೂ, ಸ್ತುತಿಸಾರಕರ ಕೊಂಡಾಟವೇ ಕೀರ್ತಿಯೆಂದೂ, ಚಂಚಲತನವೇ ಉತ್ಸಾಹವೆಂದೂ, ತಾರತಮ್ಯವರಿಯದಿರುವದೇ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವೆಂದೂ ಅರಸರು ತಿಳುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜಕುಮಾರರೇ, ಇಂಥ ವಿಪರೀತ ಸ್ಥಿತಿಗೊಳಗಾದ ಅರಸರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇಹಪರಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುವರು. ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ಆ ಅರಸರಿಗೆ ನೊಗಸು ಇಲ್ಲ ಕಂಡಿರಾ! ಹಲವರು ಹಣದ ಕೆಡ್ಡಾನೆಯಿಂದ, ಹಲವರು ದಿನಾಲು ಹೊಸಹೊಸ ಬಗೆಯ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ, ಹಲವರು ಪರನಾಡುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ, ಕೆಲವರು ಸ್ವರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಒಳಸಂಚುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ, ಈ ಮೇರೆಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಚಿಂತೆಯೊಳಗೆ ಕುದಿಯುತ್ತಲೂ, ಕುಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೂ, ಅವುಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಲೂ ಕ್ಲೇಶಕ್ರೋಧಗಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹುತರನಾಗಿ ಅರಸರ ಸುತ್ತು

ಮುತ್ತು ಮೆಷ್ಟರೂ ದುರಾಚಾರಿಗಳೂ ನೆರೆದು, ಒಳಗೆ ಅವರ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೊರಗೆ ಮುಖಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಿಸುವ ಆ ಮೆಷ್ಟರ ಪದರ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಆ ಅರಸರು ಮರುಳಾಗಿ ಅವರು ಅಡುವ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿ, ವೃಥಾವಾದ ಲಭಿಸಾನದಿಂದ ತಾವು ಮರಣಧರ್ಮಿಗಳೆಂಬವನ್ನು ಮರೆತು, ಕೇವಲ ದೇವರ ಅವತಾರವೆಂದು ತಿಳಿಕೊಂಡು ಮಂದಿಗೆ ತಾವು ದರ್ಶನ ಕೊಡುವದೇ ಅವರ ಮೇಲಿನ ಅನುಗ್ರಹವೆಂತಲು, ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಜನರನ್ನು ನೋಡುವದೇ ಅವರ ಮೇಲಿನ ಉಪಕಾರವೆಂತಲು, ಅವರಿಗೆ ಅಣ್ಣ ಮಾಡುವದೇ ವರಕೊಟ್ಟಹಾಗೆಂತಲು, ಅವರನ್ನು ಸೋಂಕುವದೇ ಅವರ ಪಾವನರಿಹಾರ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆಂತಲು, ತಿಳಿಕೊಂಡು, ಮದದಿಂದ ಮುಂದುಗಾಣದವರಾಗಿ ದೇವರ ಭೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ; ವಿದ್ವಾಂಸರ ಉಪಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಸಮಸದೇಶ ಮಾಡುವ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಮುದಿಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿ ಸುಮ್ಮನೇ ವಬೆವಬಿ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಒಳಿತು ಹೇಳುವವರಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ; ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ, ತಾವು ಅವರೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಅನ್ನುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರೊಡನೆಯೇ ಅರಸರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುವರು; ಇಂಥವರಿಗೇ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವರು; ಇಂಥ ಕೀಳರ ಗೆಳೆತನಮಾಡಿ, ಅವರು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಕೇಳುವರು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು, ರಾಜ್ಯವೆಂಬುವದು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆ; ತಾರುಣ್ಯವು ಮದ್ಯಕ್ರಂತ ಮದಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ಆ ಕಾರಣ ಮಂದಿ ನಗದಂತೆ, ಸಾಧುಜನರು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರು ಧಿಕ್ಕರಿಸದಂತೆ, ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರಿಗೂ ವಿದ್ವಜ್ಞಾನರಿಗೂ ಬೇದವಾಗದಂತೆ ನೀವು ವರ್ತಿಸಬೇಕು, ಕಂಡಿರಾ! ಧೂರ್ತರನ್ನೂ, ಮೆಷ್ಟರನ್ನೂ, ಜಾರರನ್ನೂ ಜೋರರನ್ನೂ ಹತ್ತರ ಬರಗೊಡಬಾರದು; ಇಲ್ಲದ ದುರಾಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಮೊಸಗೊಳಿಸುವ ಲಕ್ಕರು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿಯುಂಟು. ಇದರಂತೇ ಹೆಂಗಸರ ಮೊಗದಾ ವರೆಗೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಅವರ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಗೂ ಮರುಳಾ

ಗಬಾರದು. ವೈರಿಗಳ ಉಕ್ಕಿನ ಬಾಣವನ್ನು ಎದೆಗೊಟ್ಟು ತಾಳಬಹುದು. ಕಾಮನ ಕೋಮಲವಾದ ಹೊಬಾಣದ ಹೊಡತನ ತಾಳುವದ್ದು ದುಸ್ತರವು. ನೀವು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳು, ಮಹಾರಾಜರಂತೂ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಿಮಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಮದಾಂಧರಾಗುವ ಅಶಿಸ್ತೆತರಿಗೇ ಈ ಉಪದೇಶವು ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ನನ್ನ ಮನವರಿಕೆ ಇದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಸರಳತನವನ್ನೂ ಕಂಡು ಅತ್ಯಾನಂದಪಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಇವೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಇರುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ; ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಮಾರಂಭವಾದ ಬಳಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಈ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ, ಹಗೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಆಪ್ತರನ್ನು ಉತ್ಕರ್ಷಗೊಳಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜರು ಮೊದಲೇ ಜಯಿಸಿದ ಈ ಯಾವತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ, ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕು.” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಶುಕನಾಸನ ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಶುಕನಾಸನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಪ್ರಸನ್ನಹೃದಯನಾಗಿ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಶುಭ ದಿವಸ ಅರಸನು ಯಾವತ್ತು ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರನ್ನೂ, ವಜೀರ ಉಮರಾವರನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ, ಶುಕನಾಸ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ತಾನು ಸ್ವತಃ ಅಭಿಷೇಕ ಕಲಶವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಮೇರುಸರ್ವತದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಪೌರ್ಣಿ ಮಾಚಂದ್ರನು ಶೋಭಿಸುವಂತೆ ಕಾಂಚನಮಯವಾದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಪೃಥ್ವೀಪತಿಯಾದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸರ್ವರಿಗೂ ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ಊರತುಂಬ ಜಯಜಯ ಧ್ವನಿಯಾಯಿತು. ಪುರಜನರು ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣೆಯೇ ಮನೆಮನೆಗೆ ಗುಡಿ ತೋರಣಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬೀದಿಬೀದಿಗೆ ಕುಂಕುಮೋದಕದ ತಳಗೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಹಲವು ದಿನ ಆನಂದ

ದೋಷಾಹಂಕಾರದ ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆ ಸಹಿತ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು, ಯಾವತ್ತು ಅರಸರಿಂದ ಕಪ್ಪಗಾಣಿಕೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಹೊರಟನು. ಮುಂದೆ ಆತನು ಕ್ರಮದಿಂದ ಮೂಡತೇಂಕ, ಪಡುವ. ಬಡಗ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮಲೆತು ನಿಂತ ಅರಸರನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಕಪ್ಪಗಾಣಿಕೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೂರು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಪೃಥ್ವೀ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ, ಕೈಲಾಸವರ್ವತದ ಹತ್ತರ ಹೇಮಜಟಿನೆಂಬ ಕಿರಾತನಾಳುವ ಸುವರ್ಣಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ದಂಡೆ ದಂಡಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಾಗಲೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡಾರಗೊಟ್ಟು, ಕೆಲವು ದಿನ ನಿಂತು ಕೊಂಡನು.

ಅಲ್ಲಿ ದಂಡು ಇಳಿದಾಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬೇಟೆಯಾಡಹೊರಟು, ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಸೋಜಿಗಗೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಹತ್ತರ ಹೋದನು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಕಿನ್ನರ ಮಿಥುನಗಳು ಓಡಹತ್ತಿದವು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಅತಿತ್ವರೆಯಿಂದ ಓಡಿಸಿ, “ ಇಕೋ ಈಗ ಸಿಗುತ್ತವೆ, ಇಕೋ ಹಿಡಿದೆ, ” ಎಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ತನ್ನ ದಂಡು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೆರಡು ಗಳಿಗೆಯೊಳಗೇ ಐವತ್ತು ಗಾವದ ದೂರ ಹೋದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳು ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಒಂದು ಬಹುವತ್ತರವಾದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಏರಿಹೋದವು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಡುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮನದೊಳಗೆ— ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇವು ತನ್ನ ಕೈವಶವಾಗುವ ಯತ್ನ ಮೂರಿತು; ವಿಚಾರಗೆಟ್ಟು ವೃಥಾವಾಗಿ ಇವುಗಳ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ಬಂದೆನು! ನನ್ನಿಂದ ಮೂರ್ಖತನವಾಯಿತು! ಈ ಕಿನ್ನರದಂಪತಿಗಳು ನನಗೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದವು? ಇವು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಿಗದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ! ಇಂಥ ನಿಷ್ಫಲವಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿ, ಬಂಡು ಬಿಟ್ಟು ಈ ದಟ್ಟವಾದ ಘೋರಾರಣ್ಯ

ದೊಳಗೆ ಮೋಸಗೊಂಡು ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದೆನು; ಸುವರ್ಣಪುರವೆತ್ತ ಉಳಿಯಿತೋ ನಾನೆತ್ತ ಬಂದೆನೋ ನನ್ನದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗಾಯಿತು! ಇನ್ನು ಈ ಕಟ್ಟಡವಿಯೊಳಗೆ ದಾರಿಯ ತೋರಿಸುವವರು ಯಾರು? ಶಿವಶಿವಾ ಎಂಥ ದಡ್ಡತನವಾಯಿತು! ಈ ಪೃಥ್ವಿಯ ಬಡಗಣ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಪುರವುಂಟೆಂತಲೂ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ನಿರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದ ಅರಣ್ಯವು ಹತ್ತುತ್ತದೆಂತಲೂ ಅದರ ಆಚೆಗೆ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತವುಂಟೆಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಇದೇ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವೋ ಏನೋ! ಇನ್ನು ನಾನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು. “ ತನ್ನ ಮೂರ್ಖತನದ ಫಲವನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕು ” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಕಡಿವಾಣ ಜೆಗ್ಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ, ಮರಳಿ ಮನದೊಳಗೆ—“ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು ಬಿಸಿಲೇರಿ ನೆಲ ಕಾಯಿತು, ಕುದುರೆಯು ದಣಿಯಿತು; ಇದಕ್ಕೆ ಮೇವು ತಿನ್ನಿಸಿ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ತಾನೂ ಬಣುವಾರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ” ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯೊಳಗೆ ಕ್ರೀಡಿಸಿ ಅದೇ ಹೋವ ಕಾಡಾನೆಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂ, ಆ ಆನೆಗಳು ಸೊಂಡಿಯಿಂದ ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತುಕಿತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ ತುಳಿದಾಡಿದ ತಾವರೆಗಳನ್ನೂ, ಆ ರಸದಿಂದ ತೊಯ್ದು ನೆನೆದ ನೆಲವನ್ನೂ, ಎಡಬಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಳೆಯ ಹುಲ್ಲನ್ನೂ, ಸುವಾಸನೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ತುಂಬಿಗಳು ಮೊರೆದೆರಗುವ ಹೂಗೊಂಚಲುಗಳನ್ನೂ, ದಾರಿಗುಂಟ ಬಿದ್ದ ಮೆಲ್ಲಲೆಗಳನ್ನೂ, ಕಾಡಾನೆಗಳ ಕಿವಿಯೊಳಗಿಂದ ಸೋರಿದ ಸುಗಂಧದಿಂದ ನೆನೆದು ಸುಗಂಧಮಯವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸರೋವರವಿದ್ದಿತೆಂದು ಮನದೊಳಗೆಜೆಸಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅದೇ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದು ಹೋಗಲು—ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹಲವು ತರದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಪಾಷಾಣಭೇದಿ ಎಂಬ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಚಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಬ್ಬಿದ್ದವು; ಶಿಲಾಜಿತು ವೃಕ್ಷಗಳ ರಸದಿಂದಲೂ ಗುಗ್ಗುಳ ಗಿಡಗಳ ರಸದಿಂದಲೂ ತೊಯ್ದ ಅಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಲುಗಳು ಎಣ್ಣೆಮಜ್ಜನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಂಗೆಳಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಮಳಲಮಾರ್ಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಸ್ತೂರಿವೃಗಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳೂ ಕಾಡಾಕಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳೂ ಮೂಡಿರುವವು; ಕಾಡಮಿಕಗಳು ಕೆದರಿದ ಅರದಾ

ಕೆಲವು ದಿನ ಬಿದ್ದ ಮಾರ್ಗವು ಹೊಂಬಣ್ಣದಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವುದು; ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಧಕದ ಉಗ್ರವಾಸನೆಯು ಬರುತ್ತಿರುವುದು; ಕೆಲವು ಗವಿಗಳೊಳಗೆ ವನವಾಸಿಗಳು ಕುಳಿತಿರುವರು; ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಜೀವಕ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು; ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತದ ಮೆಳೆಗಳೂ ಬಿದರ ಮೆಳೆಗಳೂ ಗಿಡದ ಗುಂಪುಗಳೂ 'ಜಿರ್' ಅನ್ನುತ್ತಿರುವವು. ಇಂಥ ಅಭಿನಂದನೀಯವಾದ ಕೈಲಾಸ ಸರ್ವತದ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಾಲದಾರಿಯ ಹಿಡಿದು ಆ ಗಿಡದ ಗುಂಪಿನೊಳಗೆ ಹೋಗಲು, ಹೂಗೊಳದ ನೀರಮೇಲಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಮಂದವಾದ ತಂಗಾಳಿಯು ಹೂವುಗಳೊಳಗಿನ ತನಿಗಂಪು ತಂದು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮೈಗೆ ಸೊಂಕಿ, ಮೂಗಿಗೆ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಬೀರಿ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಹ್ಲಾದಗೊಳಿಸಿ ಸುಳಿಯಿತು; ಅರಳಿದ ತಾವರಿಗಳೊಳಗಿನ ಮಕರಂದ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿದು ಮತ್ತವಾದ ಮರಾಳಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಿಲಕ್ಕಿ ಲಾಟವು ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮನೋಹರವಾದ ಬನದೊಳಗಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಕನ್ನಡಿಯೋ; ಭೂದೇವಿಯು ಕ್ರೀಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಸ್ಪಟಿಕದ ನೆಲಮನೆಯೋ; ಮಹಾಸಾಗರಗಳ ಉಗಮಸ್ಥಾನವೋ; ಉದಕದ ಅವತಾರವನ್ನು ತಾಳಿ ನೆಲಕ್ಕಳಿದ ಆಕಾಶವೋ; ಕರಗಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿದ ಚಳಿಬೆಟ್ಟವೋ, ಒಬ್ಬಳಿಗೂಡಿ ಸರೋವರದ ರೂಪ ತಾಳಿದ ತ್ರಿಭುವನದ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವಂಥ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದದ್ದೊಂದು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ತಂಗೊಳವು ಅತಿ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು ಆ ಸರೋವರದ ನೀರು ಅತಿ ಸ್ವಚ್ಛನಿದ್ದದರಿಂದ ತಳದೊಳಗಿನ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಗಾಳಿಯ ಹೊಡತಕ್ಕೇಳುವ ತೆರೆಗಳಿಂದ ಸಿಡಿದ ನೀರ್ವನಿಗಳೊಳಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ, ಇಂದ್ರಧನುಷ್ಯದ ಶೋಭೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಇದರ ದಡದಲ್ಲಿ ಕಡುದಟ್ಟಿವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ತಮಾಲವೃಕ್ಷಗಳ ನೀಲಚ್ಛವಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಇರುಳೆಂದು ಮರುಳುಗೊಂದು ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಗಲೇ ವಿಯೋಗ ದುಃಖ

ವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವವು. ಎಷ್ಟು ಬಗ್ಗಿಸಿದರೂ ಈ ಸರೋವರದ ಮಹಿಮೆ ತೀರದು ! ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಲಬಿಲ್ಯಮುಷಿಗಳು ಅನೇಕ ಸಾರೆ ಸಂಧ್ಯಾವಾಸನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಇದರೊಳಗಿನ ಕಮಲಗಳನ್ನು ದೇವತಾರ್ಚನೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯಿದ್ದಾಳೆ, ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಸ್ನಾನದಿಂದಲೂ ಸಪ್ತಮುಷಿಗಳ ಅಘಮುಷ್ಣದಿಂದಲೂ ಇದರೊಳಗಿನ ಉಪಕವು ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ ಇಂದ್ರನ ಐವತ್ತನು ಯಮನ ಕೋಣವೂ ಇದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿನೋದಿಸುತ್ತವೆ. ಎಷ್ಟೆಂದು ಇವರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಿ ! ನೋಡಿದತ್ತಿಲ್ಲ ಕೆಂದಾನರೆ ಹೊಂದಾವರೆ ಬೆಳ್ಳಾವರೆಗಳು ವಿಕಸಿತವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ; ಅವುಗಳ ಮಕರಂದಕ್ಕೆ ಭ್ರಮರಗಳೆರಗಿ ರೇಂಕಾರಸ್ವರ ಮಾಡುತ್ತವೆ; ನಡನೀರೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮೊಸಳೆಗಳೂ, ಆನೆಗಳೂ, ಮೀನುಗಳೂ ಅನಂದದಿಂದ ಆಡುತ್ತವೆ; ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಲವು ತರದ ಹೂವಿನ ಗೊಂಚಲುಗಳು ಒಪುತ್ತವೆ; ಕ್ರೌಂಚವಕ್ಷಿಗಳು ಕಿಲಿಕಿಲಿಸುತ್ತವೆ; ನವಿಲುಗಳು ನರ್ತಿಸುತ್ತವೆ; ಮರಗಳ ಟೊಂಗೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಮಂಗಳಗಳು ನೀರಮಡುಗಳೊಳಗೆ ಧಡಧಡನೆ ಹಾರುತ್ತವೆ. ನೀರು ಕುಡಿಯಬಂದ ವನ್ಯವೃಗಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತವೆ; ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿಸರೆ, ಕಿವಿಮುಟ್ಟಿ ಕೇಳಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಹ್ಲಾದವೂ ಅಂಜಿಕೆಯೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉಂಟಾಗುವವು. ಇಂಥ ಅಚ್ಚೋದಸರೋವರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ದಣಿದ ಶ್ರಮವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅನಂದಭರಿತನಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ—“ ಆ ಕಿನ್ನರ ಮಿಥುನಗಳ ಜಿನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದ ನಿರರ್ಥಕವಾದರೂ ಈ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದದ್ದೊಂದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಈ ತಂಗೊಳವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಪುಣ್ಯವು ಇಂದಿಗ ಸಫಲವಾಯಿತು. ಅಹಹಾ ಎಂಥ ಮನೋಹಾರಕವಿದು ! ” ಎಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆ ಸರೋವರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅದರ ದಕ್ಷಿಣ ಪಟಾಕದ ಮೇಲೆ ಕುದುರೆಯಿಳಿದು, ಅದರ ಬೆನ್ನಮೇಲಿನ ಹಲ್ಲಣಶೆಗದು ಆ ಇಂದ್ರಾಮುಧವನ್ನು ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಒಯ್ದು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಮೈದೊಳೆದ, ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ಮೇಲೆ ತಂದು ಒಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ, ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಎಳೆಯೆಳೆ ಕರಿಕೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು

ಆದರ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿ ತಾನೂ ಆ ಸರೋವರದೊಳಗಿಳಿದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ನೀರು ಕುಡಿದು ಒಳಗಿನ ಕೆಲವು ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೈಯೊಳಗೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಬಂದ, ಒಂದು ಗಿಡದ ನೆಳಲಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆ ಸರೋವರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮನದೊಳಗೆ — 'ಅಹಹಾ ಎಂಥ ರಮಣೀಯ ಸರೋವರವಿದು! ಎಷ್ಟು ತೋಷದಾಯಕವಿದು! ಈ ತಂಗೊಳದ ನೈರ್ಮಲ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇಲ್ಲೆಯೇ ಕೀಲಿಸುತ್ತವೆ; ಕಾವೇರಿದ ನನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಇದರ ಸಂಪರ್ಕಸುಖದಿಂದ ತಂಪಾಯಿತು; ಈ ಹೂವುಗಳ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯವು ಸೃಷ್ಟವಾಯಿತು. ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ ಕೂಜಿತಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾಯಿತು; ಈ ಉದಕದ ಸ್ವಾದವೆಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಎಷ್ಟು ಕುಡಿದರೂ ಸಾಕಾಗದು' ಎಂದು ಒಂದೆರಡುಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಸರೋವರದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಿಂದ ಗಾಯನದ ಸುಸ್ವರವು ಕೇಳಬಂತು. ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಇಂದ್ರಾಯುಧವು ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಿವಿ ನಿಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಗಾಯನದ ಮಧುರ ಸ್ವರವು ಬರುವತ್ತ ನೋಡಿಮಾಡಿ ಮನಸುಗೊಟ್ಟು ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದಂಥ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹಾಡುತ್ತಾರೋ, ಎಂದು ಕೌತುಕದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಎದ್ದು ಆ ಗಾಯನದ ಸ್ವರವು ಬರುವತ್ತ ಹುಬ್ಬುಗೈಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಧ್ವನಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವು ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಬೇಕೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆ ಸರೋವರದ ಪಡುವಣ ಪ್ರದೇಶದ ಸವ್ತಪರ್ಣ, ಕದಳಿ, ಬಕುಳ, ಲವಂಗ, ತಾಳ, ಹಿಂತಾಳ, ನಾರಿಕೇಳ, ತಮಾಲತರುಗಳ ಬನಗಳೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಆ ಗಾಯನದ ಸ್ವರವು ಬರುವತ್ತ ನಡೆದನು. ಮುಂದೆ ಹೋಗ ಹೋಗುತ್ತ ಚಂದ್ರಪ್ರಭೆ ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭವ್ಯವಾದ ಸ್ತುತಿಕದ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಕಂಡನು. ಆದರೊಳಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗೂ ನಾಲ್ಕು ಶಿವಮೂರ್ತಿಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳೊಳಗಿನ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನ ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಹರೆಯದ ಸುಂದರ ಕನ್ನಿಕೆಯೊಬ್ಬಳು ಬ್ರಹ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆಲ್ಲ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು

ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಂದಾಕಿನಿಯೊಳ
ಗಿನ ಇಂದೀವರಗಳಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ವೀ
ಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರತಿಗೊಳಿಸಿ, ಕೊರಳು ಬೆರಳು ಸಂಚುಗೂಡಿ ಪಂಚ
ಮದಿಂಚರದೊಡನೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಆ ಜಗನ್ನಿಯಂ
ತನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರಳಾಗಿದ್ದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ
ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಶಿವಮೂರ್ತಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ದಂಡಪ್ರ
ಣಾಮಂಗೈದು, ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆರೆ ಹಳಚದೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ
ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೂ ತಪಃಪ್ರಭೆಗೂ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ
ಮನದೊಳಗೆ-‘ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗ ಏನು ಬಂದೀ
ತೆಂಬುವದು ನಿಯಮದ್ದಲ್ಲ. ಬೇಟೆಯಾಡಲಿಕ್ಕಿದ್ದು ನಾನು ಹೊರಟು
ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಅವುಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಈ ನಿರ್ಮಾ
ನುಷ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಇಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಬಾಯಾರಿ ನೀರು
ಹುಡುಕುವವರೊಳಗೆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಿಂದ ಸೇವ್ಯವಾದ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋ
ವರವನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಅದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇ
ಕೆಂದು ಕುಳಿತಾಗ ಈ ಮಧುರಗಾಯನ ಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಈ
ಸ್ವರವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೋ ಎಂದು ಶೋಧಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಮಾನವರು
ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡೇವೆಂದರೆ ದುರ್ಲಭಳಾದ ಈ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಕಂಗೊಳಿಸಿದ
ಳು. ಕಾಯಕಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಇವಳು ದೇವಕನ್ನಿಕೆ ಇರ
ಬಹುದಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ಸ್ಯಲೋಕದವರಿಗೆ ಇಂಥ ಗಾಯನವೆ
ಲ್ಲಿಯದು! ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅದೇ ಶಿವಾಲಯ
ಮೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಒಂದು ಕಂಬದ ಹತ್ತರ ಆಕೆಯ ಗಾಯನ ಮುಗಿಯು
ವ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು ಗಾಯನ ಮುಗಿದ ಬಳಿ
ಕ ಆಕೆ ಎದ್ದು ವೇವರಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಚಂದ್ರಾ
ಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ-“ಸ್ವಾಮಿ, ಇಂಥ ಅಮಾನುಷಗಳಕ್ಕೆ ತಾವು ಏನು
ಕಾರಣ ಬಂದಿರಿ? ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರಬೇಕು. ನಾನು ಮಾಡುವ ಅತಿಥ್ಯ
ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ನಯಮಾಡಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು, ಎಂದಳು. ಈ ವಿನಯೋ
ಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಪರಮ ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಎದ್ದು ಭಕ್ತಿಯಿಂ

ದ ಅಕೆಗೆ ನಮಿಸಿ—“ಒಳ್ಳೇಮೆ ತಾಯಿ, ಮಹಾಪ್ರಸಾದ’ ಎಂದು ಅಕೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಒಂದು ಗವಿಗೆ ಹೋದನು. ಆ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಅಕೆ ತನ್ನ ವಲ್ಕುಲವ ಹಾಸಿಗೆಯ ಹತ್ತರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ವೀಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಝರಿಯೊಳಗಿನ ನೀರನ್ನು ರಾವರಿಯೆಲೆಯ ದೊನ್ನೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಆತನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು, ಆ ಗುಡಿಯ ಪೌಳಿಯೊಳಗಿನ ಗಿಡಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ಗಿಡಗಳ ತುದಿಯಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಬೀಕಾದಷ್ಟು ಆ ಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ತಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮುಂದೆ ಆದರವಿಡಿದು “ಸ್ವಾಮಿ, ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ತಾವು ಬಹಳ ಬಳಲಿದ್ದೀರಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.” ಎಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಲು, ಆತನು—“ ತಾಯಿ, ತಮ್ಮ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾದವು; ತಾವು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನಾನು ಪುನೀತನೇ ಸರಿ” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿ ಆ ಫಲಗಳನ್ನು ಬಹು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಕೈಕೊಂಡು ಸೇವಿಸಿ ನೀರು ಕುಡಿದು ರಾಂತನಾದನು. ಬಳಿಕ ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಒಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು—“ಸ್ವಾಮಿ, ತಾವು ಯಾರು? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಲು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾನು ಹೊರಟಿರುವುದಿನಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿವರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಝರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಅದೇ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು, ತಾಯೀ ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಂದು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಮಾನವರಾದ ನಮಗೆ ಅಷ್ಟು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಸೇವಿಸಿ. ಒಡೆಯರು ಲೇಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೈನೇಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಅಧೀರಸ್ವಭಾವದ ಭೃತ್ಯರು ದಿಟ್ಟರಾಗುವರು. ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ಕೂಡಿಯಿದ್ದರೆ ಸಾಕು, ಗುರುತು ಆಗುತ್ತದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸತ್ಕಾರವಾದರೂ ಅವ

ರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಾನು ಕೇಳುವದರಿಂದ ತಮಗೆ ಬೇದವಾಗದ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು. ತಾವೇನು ದೇವಕನ್ನಿಕೆಯರೋ ಋಷಿಕನ್ನಿಕೆಯರೋ? ಇಂಥ ಸುಕುಮಾರಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಈ ಉಗ್ರ ತವಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರಣವೇನು? ತಾವು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಬಿಟ್ಟು, ಈ ನಿರ್ಮಾನುಷಾರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಒಬ್ಬರೇ ಇರುವ ಕಾರಣವೇನು? ನಿಮ್ಮ ವೈಬಣ್ಣವು ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಾಯಕಾಂತಿಯಂತಿರದೆ ಇಷ್ಟು ಬೆಳ್ಳಗೆ ಇರುವ ಬಗೆ ಏನು? ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ ಸುಕುಮಾರತನಗಳೆತ್ತ! ಈ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಶಾಂತಿಗಳೆತ್ತ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಕುತೂಹಲ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಬಹು ಲವಲವಕೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬಿಸುಸುಯ್ಯದ ಅಳಹತ್ತಿದಳು! ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ—“ ಶಿವ ಶಿವಾ! ದುಃಖವು ಎಂಥವರನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈ ಅತ್ತಅತ್ತ ಹಾಗೆ ಏನು ಇದ್ದೀತು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಹೆಚ್ಚಿಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥವಳು ಇಷ್ಟು ಅಳಬೇಕಾದರೆ ಏನಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು” ಎಂದು ಬಗೆದು ತಾನೇ ಈಕೆಗೆ ದುಃಖದ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಯಿತೆಂದು ಮರ ಮರನೆ ಮರುಗಿ—“ ತಾಯೀ, ತಮ್ಮಂಥವರು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಬಾರದು! ಮುಖಪ್ರಕೃತಿಲನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಝರಿಯೊಳಗಿನ ನೀರು ತಂದು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ಆಕೆ ದುಃಖಿಸುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಲ್ಕಲದ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆತನು ಕೊಟ್ಟ ಉದಕದಿಂದ ಮುಖ ತೊಳಕೊಂಡು, ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು ವೆಲ್ಲಗೆ ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಲನುವಾದಳು—“ ರಾಜಪುತ್ರನೇ, ನಾನು ಹೆತಭಾಷ್ಯ, ಮಹಾಪಾಪಾತ್ಮಳು, ನನ್ನಂಥ ಚಂಡಾಲಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅದರೂ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಬೇಕು. ಸ್ವರ್ಗದೊಳಗೆ ಅಸ್ಸರ ಕನ್ನಿಕೆಯಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದು ತಮಗೆ ಅರಿಕೆಯಿದ್ದಿತು, ಅವರೊಳಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕುಲಗಳುಂಟು. ಮೊದಲನೆಯ ಕುಲವು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಎರಡನೆಯದು ವೇದಗಳಿಂದ, ಮೂರನೆ

ಯದು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ, ನಾಲ್ಕನೆಯದು ವಾಯುವಿನಿಂದ, ಐದನೆಯದು, ಆಮೃತದಿಂದ, ಆರನೆಯದು ನೀರಿನಿಂದ ಏಳನೆಯದು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ, ಎಂಟನೆಯದು ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ, ಒಂಬತ್ತನೆಯದು ಭೂಮಿಯಿಂದ, ಹತ್ತನೆಯದು ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯಿಂದ, ಹನ್ನೊಂದನೆಯದು ವೃತ್ತವಿನಿಂದ, ಹನ್ನೆರಡನೆಯದು ಪುನಃನಿಂದ, ಹದಿಮೂರನೆಯ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಕುಲಗಳು ದಕ್ಷಿಣಾಪಾರ್ಶ್ವದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಾದ ಮುನಿ ಹಾಗೂ ಅಂಜ್ಞೆ ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವಪುತ್ರಿಯರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುನಿ ಎಂಬವಳಿಗೆ ಹದಿನಾರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಹದಿನಾರನೆಯ ಮಗನು ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಚಿತ್ರರಥನೆಂಬವನು. ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಇಂದ್ರನು ಇವನನ್ನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇವನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಅರಸನಾದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಿಂಪುರುಷವೆಂಬ ದೇಶವಿದೆ; ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇಮಕೂಟವೆಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಆತನು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಚಿತ್ರರಥ ಗಂಧರ್ವರಾಜನೇ ಈ ಚಿತ್ರರಥವೆಂಬ ಮನೋಹರವಾದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಈ ಅಗಾಧವಾದ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರವನ್ನು ಅಗಿಸಿ, ಈ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅಂಜ್ಞೆಯೆಂಬವಳು ಆರುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನಾದ ಹಂಸನೆಂಬವನು ಗಂಧರ್ವರೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಈ ಹಂಸನಿಗೆ ಆ ಚಿತ್ರರಥ ರಾಜನು ಎರಡನೆಯ ಕುಲದ ಗಂಧರ್ವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಹಂಸನೂ ತನ್ನ ಪರಿವಾದೊಡನೆ ಅದೇ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅಪ್ಸರರದೊಂದು ಕುಲವು ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ್ದೇನಷ್ಟೆ; ಆ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯೆಂಬವಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಹಂಸನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿವಸ ನಮ್ಮತಂದೆ ಹಂಸರಾಜನು ಕಡುಸಡಗರದಿಂದ ಶುಭಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನನಗೆ “ಮಹಾಶ್ವೇತೆ” ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ತಂದೆಯ ಮನೆ

ಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮುದ್ದಿಗೂ ಈಡಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಶೈಶವಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಖದಿಂದ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ, ನನಗೆ ನೂತನ ತಾರುಣ್ಯವೊದಗಿತು. ಒಂದು ದಿನ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ತಾಯಿಯ ಕೂಡ ಅಚ್ಚೋದಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಸಂಗಡ ಬಂದ ಸಖಿಯರೂ ನಾನೂ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಹೂದೋಟದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಲತಾಮಂಟಪಗಳೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ---“ಹೂವಿನ ಭಾರದಿಂದ ಮಾವಿನ ಮರವೆಷ್ಟು ಬಾಗಿದೆ ನೋಡಿರೆ! ಇಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುವ ನವಿಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಸರ್ಪಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತವೆ! ಅಹಹಾ! ಈ ಚಂದನ ವನದೊಳಗೆ ತಂಪು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ನೋಡಿರೆ!” ಎಂದು ಗೆಳತಿಯರ ಕೂಡ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಆ ಹೂಗೊಳದ ದಂಡೆಯ ಹಿಡಿದು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಮನೋಮೋಹನವಾದ ಪರಿಮಳವು ಗಾಳಿಯಕೂಡಬಂದು, ನನ್ನ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸೋಂಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿತು. ಅಂಥ ಸುಗಂಧವು ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಭವೇ ಸರಿ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಂದೆಂದೂ ಅಂಥ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಅನುಪಮವಾದ ಆಮೋದವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ನಾನು ಸಖಿಯರನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಬಿಟ್ಟು, ಮುಗುಳುಗಳಿಂದೊರಗುವ ಒಂದು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯ ಮಂಟಪದ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಖಿನೊಡನೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಮುನಿಕುಮಾರನನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಸ್ವಾಮಿ, ಆತನ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಿ! ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಆ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾವಿರಾರು ಮದನರನ್ನು ನಿವಾಳಿಯತೆಗೆ ಯಬೇಕೆಂಬುವ ಹಾಗಾಯಿತು- ಆತನಕಾಯಕಾಂತಿಗೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಕುಕ್ಕಿದವು; ಆತನ ಕಂಜೆಡೆಗಳೂ, ಕುಡಿ ಹುಬ್ಬುಗಳೂ, ಸೋಗೆಗಣ್ಣುಗಳೂ, ನಿಡುಮೂಗೂ, ಕೆಂದುಟೆಗಳೂ, ನಗೆಪೊಗವೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಮುಂದೇ ಕಟ್ಟಿವೆ ಇನ್ನೂ ಮೊಕ ಮೊಸೆ ಒಡೆದಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದದರಿಂದ ಆತನ ಮುಖವು ಭ್ರಮರವೆರಗದ ಬಾಲಕಮುಲದಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಮನಮೋಹನ ಮೂರ್ತಿಯು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಬಲಗೈ

ಯೊಳಗೆ ಜಸಮಾಲೆಯನ್ನು, ಎಡಗೈಯೊಳಗೆ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಹಿಡೆ
ಕೊಂಡು ಎದುರಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಕರಸ್ವತಿಯ ವಿಲಾಸಮಂದಿರವೋ, ಸರ್ವ
ಶ್ರುತಿಗಳ ಸಂಕೇತಸ್ಥಾನವೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು. ಆತನ ಕಿವಿಯು
ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿ ಇತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದ ಮಕರಂದ
ವು ಇದೇ ಮಂಜರಿಯದೋ ಏನೋ ಎಂದು ನಾನು ಆ ಮುನಿಕುಮಾರ
ನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಾಗ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು
ಈ ಮೋಹಕ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ
ಅಭ್ಯಾಸದ ಸಲುವಾಗಿ ಜಗದಾನಂದಕರನಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿ
ಲಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಕಮಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿರಬಹುದು ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮ
ಸುಮ್ಮನೆ ಸದೃಶ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟ ಕಾರಣವೇನು ? ಎಂಬ
ಕಲ್ಪನೆಗಳು ನನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಗುಣದೋ
ಷಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ, ಬರಿಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳು ಮಾಡುವ ಮ
ದನನು ತನ್ನ ಕೂರಂಬುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಎದೆಗೆಸೆದು ನನ್ನನ್ನು ಪರವಶಮಾ
ಡಿದನು. ಆಗ ನಾಚಿಕೆಗೊರೆದು ಎಚ್ಚರಗೊಟ್ಟು ಎವೆಹಳಚದೆ ಒಂದೇ
ಸವನೆ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಆತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ
ನು. ಆತನ ರೂಪವ ಕಂಡು ಹೀಗಾಯಿತೋ ! ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೋ ! ತಾರುಣ್ಯದ ಧರ್ಮವೇ ಹೀಗೋ ! ಏನುಕಾರಣ
ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಹೀಗಾಯಿತೆಂಬುವದು ನನ್ನದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗಾ
ಯಿತು ! ಪ್ರೀತಿಯು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆತನೆಡೆಗೆ ಬಲುಮೆಯಿಂದ ಎಳೆ
ದೊಯ್ಯಿತು. ಮೈಯೊಳಗೆ ಬೆವರು ಹುಟ್ಟಿ ನಡುಗಹತ್ತಿದನು. ರೋ
ಮಾಂಚಗಳೆದ್ದವು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು ಸ್ವಾಮಿ, ಆ ಋಷಿಕುಮಾ
ರನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಆಗ—“ ನನ್ನನ್ನು ದುಷ್ಟ ಕಾಮನು
ವಿಷಯಸುಖನಿರಿಚ್ಚನಾದ ಈ ಋಷಿಕುಮಾರನ ವಶಮಾಡಿ ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟ
ಕೆಲಸವ ಮಾಡಿದನು ! ಯಾರಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕು, ಯಾರಮೇ
ಲೆ ಮಾಡಬಾರದು, ಎಂಬ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಸಹ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲ.
ಇಂಥ ಪಾಮರರು ನಾವು ! ಈ ಮಹಾಮಹಿಮನ ತಪಸ್ತೀಜನೆತ್ತ ? ಮ
ರುಳ ಮಾನವರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಈ ದುರುಳ ಕಾಮನ ಚೇಷ್ಟೆ

ಯೆತ್ತ? ನನ್ನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನು ಮನದೊಳಗೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನು ಎಂದು ತಿಳಿದರೂ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಲಿಲ್ಲವು; ಇದೇ ಒಂದು ನೋಜಿಗವು! ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಿರುವದರೊಳಗೇ, ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವದರೊಳಗೇ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವದು ಮಾನವು; ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಾಮಪೀಡಿತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಆತನು ನನಗೆ ಶಾವ ಕೊಟ್ಟನು, ತಪಸ್ವಿಗಳು ಶೀಘ್ರ ಕೋಪಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ! “ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮನದೊಳಗೆ ತಂದ ನಾನು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡದೆ, ಹಾಗೇ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಸವಿಸಾಕ್ಷಿ ಹೋಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಿದೆನು. ಸ್ವಾವಿಾ, ಯೌವನ ಭರದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕವು ಕಡಿನೆ; ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ಬಲು ಚಂಚಲವು; ದುರಿಯುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವದು ಪರಮ ದುಸ್ತರವು; ಪಿಷಯ ಸುಖಗಳಂತೂ ಬಹು ಸವಿದೋರುವವು; ಅದರೊಳಗೆ ಮುಂದೆ ಈ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವದು ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದೊಳಗಿತ್ತು! ಆದದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಆತನ ಧೈರ್ಯವೂ ನಷ್ಟವಾಯಿತು ಕಾವ.ನಂತೂ ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತಿರ್ದನು. ಆ ಸ್ಥಳವೇ ಆತನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಹೇಳುವದೇನು! ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ರೋಮಾಂಚಗಳಿದ್ದವು; ಶ್ವಾಸ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಮೈಯೊಳಗೆ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿ ಜೋರನೆ ಬೆವತನು; ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಗೆಗಟ್ಟಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಮವಿಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾದ ಋಷಿ ಕುಮಾರನನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನನ್ನ ವಿಕಾರವು ಇವ್ಯಡಿಸಿತು. ಆಗ ನಾನು ಮನದೊಳಗೆ—“ ವಿಲಾಸ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಮದೇವನೇ ಈ ಋಷಿಕುಮಾರನಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡದಿದ್ದ ಈ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಈ ಸುಖಾನಂದವು ಯಾವದ, ಕೃಂಗಾರಂಸವನ್ನು ಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಂಚಲವಾದ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ಸವಿನೋಟದಿಂದ ನೋಡುವ ಜಾಣತನವು ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು? ನೋಡು! ಮಾಡದೆ ಪ್ರೇಮಾವಲೋಕನದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮನದೊಳಗಿನ ಇಚ್ಛೆಯ

ನ್ನು ನನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ!” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಾನು ಆತನ ಸಂಗಡ, ಬಂದ ಋಷಿಬಾಲಕನ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ವಂದಿಸಿ,—
 “ ಆಯ್ಯಾ ಈ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಹೆಸರೇನು? ಈತನು ಯಾರ ಮಗನು? ಈತನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲಿನ ಪೂಗೊಂಚಲವೆಲ್ಲಿಯದು? ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳ ಬೇಕು ” ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದೆನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು—“ ತಾಯಿ, ಇದನ್ನು ಕೇಳುವದರಿಂದ ನಿಮಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು? ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ವಿತಕೇತು ಎಂಬ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ತಪೋಮಹಿಮೆಗೆ ಸುರಸಿದ್ಧರು ಸಹ ಭಯಪಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಶ್ವಿತಕೇತು ಮುನೀಶ್ವರನು ಶಿವನ ಪೂಜೆಗೆಂದು ಮಂದಾಕಿನಿಯೊಳಗಿನ ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಎತ್ತು ತ್ತಿವನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಪುಂಡರೀಕದೊಳಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಆತನನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಕಾಮಿಸಿ ಪ್ರೇಮಾ ವಲೋಕನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆ ಯತಿಶ್ವರನ ಸಮಾಗಮ ಸುಖಪಡೆದು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಒಬ್ಬ ಕುಮಾರನನ್ನು ಹೆತ್ತು, ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಶ್ವಿತಕೇತು ಮುನೀಶ್ವರನನ್ನು ಹತ್ತರ ಕರೆದು, ಸ್ವಾಮಿ, ಈತನು ತಮ್ಮ ಮಗನು, ತಕ್ಕೊಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಆತನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು, ಆ ಋಷೀಶ್ವರನು ಆ ಶಿಶುವಿನ ಜಾತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುಂಡರೀಕ (ಬಿಳಿ ಕಮಲ) ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ಪುಂಡರೀಕನೆಂದು ನಾಮಕರಣಂಗೈದು ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ತರುವಾಯ ಆತನ ವೃತಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿದ್ಯೆಕಲಿಸಿದನು. ಅದೇ ಪುಂಡರೀಕನಿವನು. ಆತನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲಿನ ಮಂಜರಿಯು ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯು. ಈ ಹೊತ್ತು ಶಿವನ ಪಾದಪೂಜೆಗೆಂದು ನಾನೂ ಈತನೂ ನಂದನವನದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು; ಆಗ ನಂದನವನದೇವತೆಯು ಈ ಪುಂಡರೀಕನ ದರ್ಶನದ ಸಲುವಾಗಿ, ಕೈಯೊಳಗೆ ಈ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಈತನ ಚರಣಕ್ಕೆ ವಂದಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮ ರೂಪಕ್ಕೆ ಈ ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪ ಮಂಜ

ರಿಯು ಯೋಗ್ಯವದೆ; ಇದನ್ನು ತಾವು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ದಯಮಾಡಿ ಕರ್ಣಾ ಭರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು! ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದ ಜನ್ಮವು ಕೃತಾರ್ಥವಾಗಲಿ! ಎಂದು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು. ಆ ವನದೇವತೆಯ ಸ್ತುತಿಪರ ವಚನಗಳಿಗೆ ಈ ಪುಂಡರೀಕನು ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಪುಷ್ಪ ಮಂಜರಿಯ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದನು. ಅಕೆ ಹಿಂದಿಂದೇ ಬರಹತ್ತಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು—ಅಕೆಯ ಪ್ರೀತಿದಾನವನ್ನು ಯಾಕೆ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಆ ವನದೇವತೆಯ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಪುಷ್ಪ ಮಂಜರಿಯ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬೇಡಬೇಡವೆಂದರೂ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಈತನ ಕಿವಿಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟನು. ಎಂದು ಎರಡನೆಯ ಋಷಿಬಾಲಕನು ಹೇಳುವಾಗ ಆ ಪುಂಡರೀಕನು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು ನನ್ನ ಮುಖನೋಡಿ —‘ಕೌತುಕ ವತಿಯೇ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೇಳುವ ಆಯಾಸವೇಕೆ? ಇದರ ಸುವಾಸನೆಯು ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನೇ ಹಿಡಿ, ಎಂದು ಹತ್ತರಬಂದು, ತನ್ನ ಕಿವಿಯಮೇಲಿನ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನನ್ನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟನು. ಆಗ ನನ್ನ ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಆತನ ಅಂಗೈ ಸೋಂಕಿದ ದರಿಂದ ನನಗೆ ಅನುಸಮವಾದ ಆನಂದವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಕಪೋಲ ಸ್ಪರ್ಶಸುಖದಿಂದ ಆತನೂ ಮೋಹಿತನಾದನು. ಆ ಭರದೊಳಗೆ ಕಂಪ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಜಪಮಾಲೆಯು ಸಡಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನಾನು ಬಾಗಿ, ಕೈಚಾಚಿ, ಅದನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳಗೊಡದೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರು ಮೋಹಿತರಾದದ್ದನ್ನು ನನ್ನ ಅಪ್ಪಾಗರಿ ಹಿಡಿಯುವ ದಾಸಿ ಕಂಡು—‘ಗಂಧರ್ವ ರಾಜಕನ್ಯಿಕೆಯೇ, ಅವನವರ ಸ್ನಾನವಾಗಿದ್ದೀತು; ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತು ಆಯಿತು; ಇನ್ನು ನೀವು ಸರೋವರಕ್ಕೆ ನಡೆಯಿರಿ!’ ಎಂದು ಅಂದಳು ಅವಳ ಈ ನುಡಿಯು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಹಿಡಿದು ತಂದ ಆನೆಗೆ ಅಂಕುಶದ ಮೊದಲನೆಯ ಹೊಡತವು ಬಿದ್ದಹಾಗಾಯಿತು. ಆ ಮನಮೋಹನ ಮೂರ್ತಿಯ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳೇ ಏಳಲೊಲ್ಲವು. ಆದರೂ ಆತನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಸರೋವರದ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿಸೆನು. ನಾನು ಹೊರಬಿದ್ದು ತಿಳಿದಮಾತ್ರವೇ ಆ ಋಷಿ ಕುಮಾರನ ಧೈರ್ಯವೇ ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಎರಡನೆಯ ಋಷಿ ಕುಮಾರನು ಪ್ರಣಯಕೋಪದಿಂದ ಎಲೈ ಪುಂಡರೀಕನೇ ಇದು ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲದು; ಕೀಳರು ಹಿಡಿಯುವ ಹೊಲ್ಲದ ಹಾದಿಯ ಹಿಡಿದಿ; ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯವೇ ಧನವು. ನಾಡಾಡಿಗರಂತೆ ನೀನು ಕಾಮವಿಹ್ವಲನಾಗುವಮುಚಿತವೇ? ನೀನು ಎಂದೂ ಭ್ರಾಂತನಾದವನಲ್ಲ; ಇಂದು ನಿನ್ನ ಆವಸ್ಥೆ ಹೀಗಾದ ಕಾರಣವೇನು? ನಿನ್ನ ಮುಂಚಿನ ಧೈರ್ಯವೂ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವೂ, ಶಾಂತಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೂ, ವೈರಾಗ್ಯವೂ ಇಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವು? ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವೂ, ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಅಭ್ಯಾಸವೂ, ಪರಶೋಕಸಾಧನವೂ, ಇಂದು ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದವು? ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿನಗೇನೂ ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ; ನೀನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿತದ್ದು ಸಾಧಕವಾಗಲಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ಜಾಣತನವೂ ಇಂದಿಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾದವು; ನಿನ್ನ ವಿನೇಕ ನಿನ್ನಮೇಲೆ ಏನೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನೋಡು, ನಿನ್ನಂಥವರು ಸಹ ಇಂಥ ವೋಹಪಾಶದೊಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಜಪಮಾಲೆ ಸಡಿಲಿಬಿಡದ್ದೂ, ಅದನ್ನು ಆಕೆ ಒಯ್ಯದ್ದೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಅರಿವುಗೆಟ್ಟು! ನಿನಗೇನು ಅನ್ನಬೇಕು? ಎಲೈ ಮೂಢನೇ, ನಿನ್ನ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಆಕೆ ಒಯ್ಯದರೂ ಒಯ್ಯಲಿ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸಹ ಒಯ್ಯುತ್ತಾಳೆ; ಅದನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರವೇ?" ಎಂದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪುಂಡರೀಕನು ನಾಚಿ-“ ಕಸಿಂಜಲಾ, ಹಾಗೆ ತಿಳಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಆಕೆ ನನ್ನ ಜಪಮಾಲೆ ಒಯ್ಯಳೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದವನ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ನನಗೆ-“ ಎಲೈ ಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೀ ನಿಲ್ಲು! ನನ್ನ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಇಡು!” ಅಂದನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ನನ್ನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾಮಳೇ ಸರವನ್ನು ತೆಗೆದು-“ ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಮ್ಮ ಈ ಜಪಮಾಲೆಯ ಹಿಡಿಯಿರಿ”

ಎಂದು ಆತನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದೆನು. ಸರೋವರ ದೊಳಗಿಳಿದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಸಖಿಯರ ಆಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ತಾಯಿಯ ಸಂಗಡ ನಾನು ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನನ್ನು ನೆನಸುತ್ತ ಸಿಳವಿನ ಕೂಡ ಹೋಗುವ ಹರಗೋಲನ್ನು ಎದುರೇರಿಸುವಂತೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆನು. ಅಯ್ಯಾ ಚಂದ್ರಪೀಡಾ, ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅದ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏನು ಹೇಳಲಿ! ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬಂದೆನೋ, ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತೆನೋ, ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದೆನೋ ಸಖಿಯರ ಸಮೂಹದೊಡನೆ ಇದ್ದೆನೋ, ಇದೇನು ಸುಖವೋ, ದುಃಖವೋ, ಹಗಲೋ ಇರುಳೋ, ಎಂಬದು ಸಹ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಹಾಗಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲ ಮದನನ ಚೇಷ್ಟೆ ಎಂಬುವದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಏನು ಹೇಳಬೇಕು, ಏನು ಕೇಳಬೇಕು, ಎಂಬುವದು ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಖಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಹೇಳಿ, ಹೊರಗಿನ ಸೇವಕರಿಗೆ ಒಳಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಬಿಗಿಮಾಡಿ, ಒಬ್ಬಳೇ ಸೌಧಾಗ್ರದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ಹುಬ್ಬುಗೈ ಹೆಚ್ಚಿ, ಕಿಡಿಕೆಯೊಳಗಿಂದ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನಿರುವ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ, ನಿಶ್ಚಲಳಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆನು. ಆಷ್ಟರೊಳಗೆ ನನ್ನಕೂಡ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದ ನನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ತರಲಿಕೆ ಎಂಬ ದಾಸಿಯು ಬೇಗ ಬಂದು ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ನೋಡಿ ನನಗೆ—“ ರಾಜಕನ್ಯಿಕೆಯೇ, ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಹೂದೋಟದೊಳಗೆ ನಿನಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ಇಬ್ಬರು ಋಷಿಕುಮಾರರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛವಿಟ್ಟು ಕುಮಾರನು ಆ ಎರಡನೆಯವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಗೊಡದೆ, ಅವನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯ ಮಂಟಪದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು, ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಂದು—“ ಆ ಕನ್ನಿಕೆ ಯಾರು? ಅವಳ ಹೆಸರೇನು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ? ” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ತಾಯಿ ಗೌರಿ, ತಂದೆ ಹಂಸರಾಜನು, ಈಗ ತಮ್ಮ ಹೇಮಕೂಟಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಆಲೋಚಿಸಿ, ನನ್ನ ಮುಖನೋಡಿ—“ ತಂಗೀ ನೀನು ಸಣ್ಣವಳಾದರೂ ಬಹುಜಾಣಳಿದ್ದೀ;

ನನ್ನದೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿಯಾ? ” ಅಂದನು. ಆಗ ನಾನು ಆತನಿಗೆ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು—“ ಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ ದರ್ಶನವಾಗುವದೇ ಪರಮ ಪುಣ್ಯವು. ಅದರೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾರೂಪ ಪ್ರಸಾದದೊಂದೆ ಬಳಿಕ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನೇ ಸರಿ. ಅದೇನು ತಮ್ಮ ಮಾತು, ಸೇವಕಳಿಗೆ ಅರುಹಬೇಕು, ” ಅಂದೆನು. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆತನು ಅನಂದ ಪಟ್ಟು, ಬಳಿಯಲ್ಲಿಂದ ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಎಳೆದಳಿರುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ತಿಕ್ಕಿ ರಸ ತೆಗೆದು, ತನ್ನ ಉತ್ತರೀಯದ ಸೆರಗು ಹರಿದು, ಆ ತುಣುಕಿನ ಮೇಲೆ ಆ ರಸದಿಂದ ತನ್ನ ಕಿರಿಬೆರಳಿನಿಂದ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಬರೆದು—ಇದನ್ನು ಆ ಕನ್ನಿಕೆಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೊಡು; ಎಂದು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆಯೊಳಗಿಂದ ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದಳು; ಅವನ್ನು ಕಂಡು ಯಾವಾಗ ಓದೇನು ಎಂಬ ತವಕದಿಂದ ಸಾಗರಬಿಡ್ವ ಆಕೆಯ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ತಕ್ಕೊಂಡು ಓದುತ್ತೇನೆ, ಅದರೊಳಗೆ—“ ತಾವರೆಯ ತಂತುಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ ಮುತ್ತಿನ ಸರಳ ಮಾನಸಹಂಸವನ್ನು ಆಶೆಗೊಳಿಸಿ ದೂರ ಒಯ್ಯುವಂತೆ ನೀನು ನನ್ನ ಮಾನಸ ಹಂಸವನ್ನು ಒಯ್ಯಿ ” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದನು.

ಅದನ್ನು ಓದಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನನ್ನ ಕಾಮವಿಕಾರವು ಅತಿಶಯವಾಯಿತು. ನನ್ನ ದಾಸಿಯು ಎರಡನೆಯ ಸಾರೆ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು ಆತನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿ, ಬಂಜೆದರಿಂದ ಅವಳು ಅತಿ ಭಾಗ್ಯವಂತಳೆಂದು ಎಣಿಸಿದೆನು. ದಾಸಿಯಾದರೂ ಆಕೆಯ ಕೂಡ ಅದರದಿಂದಲೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಮಾತಾಡಿದೆನು. ಆಕೆಯನ್ನು ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಗಲ್ಲವ ಹಿಡಿಸು, ಮುಂಗುರುಳು ತೀಡಿ, ತರಲಿಕೇ, ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನು ಮತ್ತೇನೇನು ಬಂದನು? ನೀನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿ? ಆತನು ಎಲ್ಲಿಯತನಕ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿದೆ ಬಂದನು? ಎಂದು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಕೆಯ ಕೂಡ ಆಡುತ್ತ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಮೇಲೆಯೇ ಸಂಜೆಯತನಕ ಹೊತ್ತುಗಳಿದೆನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅಸ್ತಮಯವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಪತ್ರಿಕೆ ಹಿಡಿಯುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದು.—‘ ಅವನವರೇ, ಆ ಋಷಿಕುಮಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಜಪ

ಮಾಲೆಯನ್ನು ಬೇಡಬಂದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಅರಿಕೆಯಾಗ ಬೇಕು ' ಎಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಋಷಿಕುಮಾರ ನೇ ಬಂದನೇನೋ ಎಂದು ನಾನು ಒಬ್ಬ ಕಂಚುಕಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಆಗ ಆ ಕಂಚುಕಿಯು ಹಿಂದಿಂದೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಕಪಿಂಜಲನು ಏನೋ ಬೇಡು ವವನ ಹಾಗೆ ಸಣ್ಣ ಮೊರೆಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ನಾನು ಎದ್ದು ಅದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆತನು ಅಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ಅವನ ಇಚ್ಛೆ ಇಷ್ಟಿದ್ದ ರೂ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನೇ ಆತನ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಆತನ ಕಾಲುಗಳನ್ನೊರೆಸಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡೆನು.

ಬಳಿಕ ಅವನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸುವ್ಯಸನ ಕುಳಿತು ಏನೋ ಮಾತಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ನಿಂತ ತರಲಿಕೆಯ ಮೋರೆ ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ನಾನು ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿದು ' ಸ್ವಾಮಿ, ಈಕೆ ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯು, ನಮ್ಮ ಶರೀರಗಳೇ ಬೇರೆಯಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣ ಮೊಂದೇ; ಆದರೆ ತಾವು ಏನಾದರೂ ಮಾತಾಡುವದಿದ್ದರೆ ನೀಶಂಕೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಬೇಕು. ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡೆನು

ಆ ಮೇಲೆ ಕಪಿಂಜಲನು—' ತಾಯಿ ರಾಜಪುತ್ರೀ, ಏನು ಹೇಳಲಿ ? ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡೇನೆಂದರೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯೇ ಎಳಲೊಲ್ಲದು. ನೋಡು, ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿಂದು ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಶಾಂತಚಿತ್ತರಾದ ತಪೋನಿಷ್ಠರೆತ್ತ ? ವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾದ ಕಾಮು ಕರು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಮಲಿನವಾದ ವಿಷಯಪ್ರಪಂಚವೆತ್ತ ? ಒಂದಕ್ಕೊಂ ದು ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ; ಹೀಗಿರಲಾಗಿ ನೋಡು, ದೈವವು ನಮ್ಮನ್ನು ಏನು ಮಾಡಹಚ್ಚಿತು ! ಎರಡನೆಯ ಉಸಾಯವೇ ಇಲ್ಲ; ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ಅನರ್ಥವಾಗುವಂತಿದೆ. (ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸಹ ಕೊಟ್ಟು ವಿತ್ರನನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನೀತಿಯುಂಟು. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ನಿಷ್ಕರ

ತೆಯಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳಿದ್ದು ನೀನು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಅವನ ನಡತೆ ನನಗೆ ಸರಿಬಾರದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು, ಹೂವುಗಳನ್ನೆ ತ್ತುವ ನೆವಮಾಡಿ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಹೋದೆನು- ಬಳಿಕ ನೀನೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋದ ದ್ದು ತಿಳಿದು, ಇವನೊಬ್ಬನೇ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಗಿಡದ ಮರೆಗೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದೆನು; ಆದರೆ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣ ಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ—ಇವನು ಕಾಮವಶನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಬಂದನೋ, ಅಥವಾ ನೀನು ಇತ್ತ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಹುಟ್ಟಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಇನ್ನೇನು ಮೋರೆಯ ತೋರಿಸಲೆಂದು ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಎದ್ದು ಹೋದನೋ ನನ್ನ ನಿಷ್ಕರ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಇನ್ನು ಇವನ ಸಂಗತಿ ಯೇ ಸಾಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋದನೋ, ಅಥವಾ ನನ್ನನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನೋ ಎಂಬ ಹಲವು ಕಲ್ಪನೆ ಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ನಾನೂ ಅವನೂ ಎಂದೂ ಅಗಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದದರಿಂದ ನಾನು ಮನದೊಳಗೆ—ಖೇದಗೊಂಡು ಧೈರ್ಯಗೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ, ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಜೀವಕ್ಕೇನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡನೋ ಏನೋ ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದೆನು. ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಆತನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಎದೆ ಯೊಡಕೊಂಡು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಹೂದೋಟದೊಳಗೂ ಗಿಡದ ಗುಂಪಿನೊ ಳಗೂ ನೋಡಿ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಹಿಡಿದು ನಾಲ್ಕೂಕಡೆಗೆ ಹುಡುಕು ವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅರಳುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಒಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ—ಸಣ್ಣಮೋರೆಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತೇಲುಗಣ್ಣು ಹಾಕುತ್ತ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ, ಆಗಾಗ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತ, ಎಡಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಎಡಗೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಎದೆಗೆ ಅವಚಿಕೊಂಡು, ಮೋಹಿತನೋ, ಮೂರ್ಛಿ ತನೋ, ಮರುಳು ಹಿಡಿದಾತನೋ, ನಿद्रಿತನೋ, ಸಮಾಧಿಸ್ಥನೋ, ಭೂ ತಗ್ರಸ್ತನೋ ಅನ್ನುವಹಾಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡದೆ, ಬಾಯಿಂದ ಆಡದೆ, ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಮುಖವು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಕಂದಿತ್ತು. ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾದ

ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಮರುಗಿತು. ಇಂಥ ವಿರಕ್ತನನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗೇ ಈ ಹಾಡು ಮಾಡಿದ ಮದನನು ಎಂಥ ಮರ್ಥನು! ಇಂಥ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಹೀಗೆ ಬರಿಯದಾಯಿತಲ್ಲವೇ! ಇದಕ್ಕೇನೆನ್ನಬೇಕು? ಎಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯವಿದು!! ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಈ ಪುಂಡರೀಕನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು; ಈತನ ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತವೂ, ಸುಸ್ವಭಾವವೂ, ಸದಾಚಾರವೂ ನನಗೂ, ಉಳಿದ ಮುಷಿಕುಮಾರರಿಗೂ ಬಹು ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿದ್ದವು; ಕಾಮನು ಇಂಥವನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ತಪಃಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಂದಗಿಡಿಸಿ, ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಬೇರಿಸಹಿತ ಕಿತ್ತು, ನಾಡಾಡಿಗರನ್ನು ಭಂಗಿಸುವಂತೆ ಇವನನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತು ಪೂರಾ ವಿಷಯಲಂಸಟನನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಯಾವನೂ ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನಿಲುಕಡೆಗೊಳ್ಳುವದು ಬಹಳ ವಿರಳ, ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಅದೇ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಮೈಗೆಮೈಹಚ್ಚಿ ಕುಳಿತು, ಅವನ ಹೆಣ್ಣುಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ, ಗೆಳೆಯಾ ಪುಂಡರೀಕಾ, ಇದೇನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿ? ಎಲಾ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ತುಸು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡು! ಎಂದು ನಾನು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆತನು ಅಯಾಸದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಮಂದಗೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಟ್ಟು, ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತೊದಲುತ್ತು—‘ಕಪಿಂಜಲಾ, ನೀನು ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವ ಬಲ್ಲವನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಏನು ಕೇಳುತ್ತೀ!’ ಎಂದು ಸಂಕಟದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಂದನು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ವಿಚಾರವು ಶಾಂತವಾಗುವದು ದುಸ್ತರವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಹೇಗಾದರೂ ಕೈಲಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸನ್ಮಾರ್ಗದೊಳಗಿಂದ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಎಳೆಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ—‘ಪುಂಡರೀಕಾ, ನನಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಂತು; ಆದರೆ ಮೊದಲು ಸವಿದೋರಿ ಕಡೆಗೆ ವರಸವಾಗುವಂಥ ವಿಷಯೋಪಭೋಗವು ಸುಖಕರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು, ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಷವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದಂತೆ, ಕಮಲದ ಮಾಲೆಯೆಂದು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕೊಳ್ಳೊಳಗೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತೆ, ರತ್ನವೆಂದು ಸರಗನೊಳಗೆ ಬೆಂಕಿಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಗುವದು. ನೀನು ವಿಷಯಗಳ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ ಯಾಕೆ ಆಜ್ಞಾನದೊಳಗೆ ಬೀಳು

ಶ್ರೀ? ಹರಿಯುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ? ಮನ್ಮಥ ನೆಂದರೆ ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಪದಾರ್ಥ! ಧೈರ್ಯಹಿಡಿದು ಆ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸು; ಕೀಳನಂತೆ ಅವನ ವಶನಾಗಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವನು ಈ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹಳಿದು, ಕಣ್ಣೀರು ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, 'ಕಪಿಂ ಜಲಾ, ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಕಾವನ ಕೂರಂಜಿನ ಹೊಡತವು ತಗಲಿಲ್ಲ. ಆದದ ರಿಂದ ನೀನು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸುಖವಿಂದ ನನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತೀ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು, ಸದಸದ್ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಗಳಿದ್ದವನಿಗೇ ನಿನ್ನ ಈ ಉಪದೇಶವು ಸಲ್ಲುವದು. ನಾನಂತೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಎರವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಧೈರ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಜ್ಞಾನ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಗಳು ಆಗಲೇ ನನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟವು. ಜೀವ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಉಳಿದದೆ; ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೊರತು ನನಗೆ ಹಿತವಂತರೂ ಒಳಿತು ಹೇಳುವವರೂ ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಯಾರ ಮಾತು ಕೇಳಲಿ? ಈ ಜಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವೃತ್ತಿರಿಕ್ಷ ನನಗೆ ಬಂಧುಗಳು ಯಾರು? ಏನು ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನಿಂದ ಮಾತ್ರ ತಡೆಯುವದಾಗದು. ನನ್ನ ವೈಯಲಿ ಸುಡುತ್ತದೆ; ಹೃದಯವು ಕುದಿಯುತ್ತದೆ; ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಬೆಂದವು. ನನ್ನ ಯತ್ನವು ಮೀರಿತು. ಇನ್ನು ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಉಪಾಯ ವನ್ನು ನೀನೇ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಇನ್ನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ-ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ, ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆಹೊಗಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ, ಯಾವ ಉಪಾಯವಿಂದ ಈತನ ಪ್ರಾಣವುಳಿದೀತು! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಹಲವು ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಕಡೆಗೆ ಹೀಗೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೇನಾಗು ವದು? ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದಾಗಲಿ ಕೇಳು ಮಾರ್ಗದಿಂದಾಗಲಿ ಇವನ ನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು. ನಿಂದ್ರ ಕರ್ಮವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮಿತ್ರನ ಜೀವವು ಳಿಸಬೇಕೆಂದು ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಇದರ ಸಲುವಾಗಿ ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದ ವಾದ ನಿಂದ್ರ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂತು. ವತ್ತೊಂದು ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ನಾನು ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ

ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಆಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳುಕೊಂಡು ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳದೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು. ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನಂತೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಳಗುಂಟು, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದ ಹೊರತು ಆತನು ಉಳಿಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಲಾರೆನು. ಎಂದು ಅಂದು ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಏನು ಉತ್ತರ ಬರುತ್ತದೋ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮೋರೆಯ ನೋಡುತ್ತ ಸುವ್ರತ ಕುಳಿತನು.

ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸದ ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ಈಸಾಡಿ ಸುಖವೆಂಬ ಅವೃತದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಇನ್ನು ನನ್ನ ಮನೋರಥವು ಕೈಗೂಡಿತೆಂದು ಆನಂದದೊಳಗೆ ಮಗ್ನಳಾದೆನು; ಆ ಸುಖಾತಿಶಯದೊಳಗೆ ನನ್ನ ನೇತ್ರದಿಂದ ಆನಂದಜಾಪ್ತಗಳು ದುರಿದವು. ಕಾಮನು ಅವನನ್ನೂ ಪರಪಶಮಾಡಿ, ನನಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸಿ, ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದನೆಂದೂ, ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ--ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ತವಕದಿಂದ ಬಂದು, ರಾಜಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ನೀವು ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಪಿಂಜಲ ಋಷಿಯು ಅಂಜಿ ಎದ್ದು, ನಿಂತು, ರಾಜಪುತ್ರೀ, ಇನ್ನು ನಾನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯವಿಲ್ಲ, ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿತು, ಹೋಗುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಪರಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನೇ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಕಂಡೆಯಾ! ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರದ ಮಾರ್ಗವ ನೋಡದೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಸೇವಕರ ದಟ್ಟಣಿಯೊಳಗಿಂದ ನುಸುಳಿ, ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಂದು, ತುಸುಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಆಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ಆ ಋಷಿಕು

ಮಾರನಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಆಕೆ ಬಂದು ಏನು ಮಾತಾಡಿದಳೋ ನನಗೇನೂ ಅರಿವು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯ ವಾಗಿ ಮುಂಗಾವಳು ಕವಿಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬು ವದು ತಿಳಿಯದೆ ನಾನು ಮೂಢಳಾಗಿ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೂತು—“ ತರಲಿ ಕೇ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತರಹರಗೊಳ್ಳದು, ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ! ನೀನಾದರೂ ತಕ್ಕ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳೇ. ಆ ಕಪಿಂಜಲನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಕೇಳಿದಿಯಷ್ಟೇ. ಉಳಿದ ಕನ್ಯೆಯರಂತೆ ನಾಚಿಕೆದೊರೆದು, ಧೈರ್ಯ ಗೆಟ್ಟು, ಸದಾಚಾರಬಿಟ್ಟು, ಕುಲವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ರದೆ, ವಿಷಯಾಂಧಳಾಗಿ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಅನುಜ್ಞೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ, ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿದರೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ ದೋಷವು ಬರುವದು. ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಬಂಧದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗದೆ, ನಾನೇ ವೃತ್ತವಿಗೆ ತುತ್ತಾದರೆ ತಾನಾಗಿ ಬಂದ ಕಪಿಂಜಲನ ಮನೋಭಂಗ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಅಶಾಭಂಗಮಾಡಿದಳೆಂದು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಆ ಪುಂಡರೀಕನು ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಆ ಪಾಪವು ನನಗೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಕ್ಕೂ ಬಿಡದು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ನೀನೇ ಹೇಳು ” ಎಂದು ಮಾತಾಡುವಷ್ಟು ರಲ್ಲಿ ಮೂಡಣದಿಕ್ಕು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಯಿತು. ಚಂದ್ರನು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗಿನ ಮದನಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತಳಾಗಿ, ಕೂಡಲಾರದೆ ತರಲಿಕೆಯ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ—“ ಮದನ, ಮಧುಮಾಸ, ಮಲಯಮಾರುತರು ಒಂದುಕಡೆ, ಈ ಚಂದ್ರನು ಒಂದು ಕಡೆ; ನೋಡು, ಕಾಮವ್ಯಥೆಯಿಂದ ನಾನು ಬಳಲುವಾಗಲೇ ಈತನು ಉದಿತನಾಗಿ, ಜ್ವರ ಬಂದವರ ಮೈಮೇಲೆ ಬೆಂಕಿಯ ಮಳೆಗರೆದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ, ಚಂದ್ರೋದಯದಿಂದ ಪದ್ಮಿನಿಯು ಮುಕುಳಿತನಾಗುವಂತೆ ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆನು. ಆಗ ತರಲಿಕೆಯು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ, ಚಂದನರಸವನ್ನು ನನ್ನ ಎದೆಗೆ ತೊಡೆದು, ತಾಲವ್ಯಂತದಿಂದ ನನಗೆ ಗಾಳಿಯ ಹಾಕಿದಳು. ಆಗ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿ

ಸುವ ತರಲಿಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಹತ್ತಿದೆನು. ನಾನು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ತರಲಿಕೆಯು ನನಗೆ ಕೈಮುಗಿದು—‘ಭರ್ತೃದಾರಿಕೇ, ಇನ್ನು ಲಜ್ಜೆ ಯಾಕೆ? ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ಇನ್ನು ಅಂಜಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅವ್ವಣ ಕೊಡು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರತರುವೆನು; ಇಲ್ಲವೆ ನೀನೇ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಉದ್ಯೋಗಮಾಡು. ಇನ್ನು ಚಂದ್ರನು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಸಂತಾಪವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ; ಆ ಸಂತಾಪವನ್ನು ನೀನು ಸ್ಮರಿಸಲಾರಿ; ಇನ್ನು ತಡಮಾಡಬೇಡ, ಬೇಗನೆ ಏಳು’ ಎಂದ ತರಲಿಕೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಾನು,—‘ಗೆಳತೀ, ನೀನು ಆಡುವದು ನಿಜವು; ಈ ದೋಷಾಕರನಾದ ಚಂದ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಆ ಪ್ರಿಯನ ಬಳಿಗಾಗಲಿ, ಯಮನ ಬಳಿಗಾಗಲಿ ಒಯ್ಯಬೇಕೆಂದೇ ಉದಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಇನ್ನು ತಾಳಲಾರೆನು. ಏಳು, ಜೀವವಿರುವದರೊಳಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ಆ ಪ್ರಿಯನ ಮುಖವ ನೋಡುವಾ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನ್ಮಥವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಅಶಕ್ತಳಾಗಿದ್ದರೂ ತರಲಿಕೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತೆನು.

ನಾನು ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣು ಹಾರಿತು. ಆ ದುಷ್ಟಿಹದಿಂದ ನುತ್ತೇನು ಅರಿಷ್ಟವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಸಂಶಯವು ತಟ್ಟಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಶೋಭೆಗೊಳಿಸಲಾಗಿ, ನಾನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ವಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿ ಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೆಂಪು ಶಾಲಜೋಡಿಯನ್ನು ಕಲೆಯಮೇಲಿಂದ ಮೈತಂಬ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು, ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಗೊಡದೆ ಸೌಧಾಗ್ರದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದೆನು. ಆಗ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ, ತಾಂಬೂಲವನ್ನೂ, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತರಲಿಕೆಯೂ ಬಂದಳು. ಆಕೆಯೂ ನಾನೂ ಪ್ರಮದವನದ ದಾರಿಯ ಹಿಡಿದು, ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪುಂಡರೀಕನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರಟೆವು. ಧಾರಿ

ಯೊಳಗೆ ನಾನು—“ ತರಲಿಕೇ, ಈ ಚಂದ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಕೂಡಗೊಡದೆ ಹೊರಡಿಸಿದಂತೆ ಆ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ತಂದಾನೇನೇ? ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆನಕ್ಕು, ವಿನೋದದಿಂದ ನನಗೆ “ ರಾಜಕನ್ಯೇ, ನೀನು ಹುಚ್ಚಳು. ಈ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಆ ಪುಂಡರೀಕನಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನೋಡು, ತಾನೇ ಕಾಮಾತುರನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲಿನ ಬಿವರಹನಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತು, ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ! ನಿನ್ನ ಕಾಲ ಉಗುರೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪದಿಂದ ಮೂಡಿ ನಿನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೇರಿ, ದೈನ್ಯದಿಂದ ಹೇಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ನೋಡು! ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮೋಹಿತರಾಗದವರು ಯಾರು! ಎಂದು ನಗೆವಾತ ಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿರಲು, ಸಖಿಯೂ, ನಾನೂ ಅದೇ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮಾಸದ ಚಂದ್ರಕಾಂತಮಣಿಯ ರುರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಹಾದಿಯ ಹುಡುಯಿಂದಲೂ ಪುಷ್ಪಪೂಗದಿಂದಲೂ ಮಲಿನವಾದ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ಪುಂಡರೀಕನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಪುರುಷನು ಅಳವ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಬಂತು. ಮೊದಲೇ ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣು ಹಾರಿದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಸಂಶಯವಿತ್ತೇ ಇತ್ತು: ಅಮೇಲೆ ಆ ರೋದನಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನನ್ನ ಹರಣವೇ ಹಾರಿತು; ಕಾಲುಗಳೇ ಎಳದ ಹಾಗಾದವು. ಏನು ಅನಿಷ್ಟವಾಯಿತೋ ಏನೋ ಎಂದು ಎದೆಯೊಡಕೊಂಡು, ತರಲಿಕೇ ಇದೇನಿದ್ದೀತು, ಎಂದು ನಡುಗುತ್ತ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು,—“ ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ಏನು ಮೋಸವಾಯಿತು! ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಎಂಥ ಸಂಕಟ ಬಂತು! ಎಲಾ, ದುರಾತ್ಮಾ ಕಾಮಾ ನೀನು ಎಂಥ ನಿರ್ದಯನೋ, ಇಂಥ ಹೊಲ್ಲದಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿಯಾ! ಎಲೈ ನಿರ್ಘೃಣ ಮನಸ್ಕಳಾದ ಮಹಾಪ್ರೀತೇ, ನಿನಗೆ ಈತನು ಅಂಥದೇನು ಮಾಡಿದ್ದನೇ! ಪಾಪಾತ್ಮನಾದ ಚಾಂಡಾಳಾ ಚಂದ್ರಾ, ನಿನ್ನ ಹರಕೆ ಇಂದಿಗೆ ಕೈಗೂಡಿತೇ! ಈಗ ತಣ್ಣಗಾದಿಯಾ! ಮಲಯಮಾರುತಾ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೇ! ಇನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೀಸು! ಎಲೈ ಪುತ್ರವತ್ಸಲನಾದ ಪ್ರೀತಕೇತೂ, ಮಗನು ಸತ್ತದ್ದು ನಿನಗೆ ಗೋಚರವೇ ಇಲ್ಲ. ಧರ್ಮವೇ, ಇಂದಿಗೆ ನೀನು ಬಯಲಾದಿ! ತಪವೇ, ಇಂದಿಗೆ

ನೀನು ನಿರಾಶ್ರಯವಾದಿ ! ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಇಂದಿಗೆ ನೀನು ಪತಿಹೀನಳಾದಿ ! ಸುರಲೋಕವೇ, ಇಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಶೂನ್ಯವಾದಿ ! ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯನೇ, ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಿ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದೂ ಒಂದು ನಿಮಿಷಸಹ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾರ್ಗ ನೀಕ್ಷಿಸು ! ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹಿಂದಿಂದಲೇ ಬಂದೆನು ! ಇನ್ನು ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಅಪರಿಚಿತನಂತೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ನಿನಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇಕೆನಿಸಿತೇ ? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಂದು ಇಷ್ಟು ಬೇಸರವಾದ ಕಾರಣವೇನು ? ಇನ್ನು ನಾನು ಯಾರ ಸಂಗಡ ತಿರುಗಾಡಲಿ ? ಯಾರ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಲಿ ? ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿ ? ಯಾರಿಗೆ ನೊರೆ ಹೊಗಳಿ ? ಇಂದಿಗೆ ನಾನು ಮುಂದುಗಾಣುವವನಾದೆನು ; ನಿರಾಶ್ರಿತನಾದೆನು ; ಸುಖಹೀನನಾದೆನು. ವಿತ್ರನೇ, ಇಷ್ಟು ಪ್ರಳಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳೋ ! ಎಲೈ ಪುಂಡರೀಕಾ, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ಎತ್ತಹೋಯಿತು ? ಮುಂಚೆ ನನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುವ ನಿನ್ನ ಸವಿನಾತುಗಳು ಎತ್ತಹೋದವು ? ” ಎಂದು ಕಪಿಂಜಲನು ಹಾಡಿಹಾಡಿ ಅಳುವ ದ್ವನಿಯು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ, ನಾನು ಎದೆಯೆ ಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಅವಸರದಿಂದ ತೆಗ್ಗುಮುಗ್ಗುಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ, ಓಡಿ ಬರುವಾಗ ನನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗು ಬೆಳ್ಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹರಿಯಿತು ? ಅದರೂ ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಅಷ್ಟು ತ್ವರೆಮಾಡಿ, ಯಾರೋ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ದರೋ ಎನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿದೆನು. ನೋಡುತ್ತೇನೆ—ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಕವುಲ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ವೃಣಾಂಗಳನ್ನೂ ಹರವಿ ಹಾಸಿಗೆ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಹತ್ತರ ಕಪಿಂಜಲನು ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅಗ ಇವನೇನು ನಿದ್ರಿತನೋ, ಮೂರ್ಛಿತನೋ, ಎಂದು ಸಂಶಯಗೊಳ್ಳುತ್ತ, ತೀರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದೆನು. ಕಪಿಂಜಲನು ಆತನ ಮೈತುಂಬ ಕರ್ಪೂರಚೂರ್ಣವ ತೊಡೆದು ; ಕೊರಳೊಳಗೆ ವೃಣಾಲಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಎದೆಯಮೇಲೆ ಬಾಳೆಯೆಲೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದನು ; ಎದಗೆ ಎಡಗೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ತಾವರೆಯ ತಲದಮೇಲೆ ಬಲಗೈ ಚಲ್ಲಿ ಅದೇ ಜೀವ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತನಾಗಿ ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ಈ ಪಾಪದ

ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಿದವು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಆ ಕಸಿಂಜಲನು ಅತಿ ದುಃಖದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿ ತೆಗೆದು ಪುಂಡರೀಕನ ಕೊರಳಿಗೆ ತಕ್ಕೈಬಿದ್ದು ಅಳಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಪುಂಡರೀಕನು ಸತ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಾನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದೆನು; ಮೂರ್ಛ ಬಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆಗವಿಯಿತು. ನಾನೂ ಆಗಲೇ ಸತ್ತು ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು, ಆದರೆ ಮೂರ್ಛರ ಕೃದಯವು ಬಹು ಕಠಿಣವು. ಜನ್ಮಾಂತರದ ಪಾಪದ ಫಲವನ್ನು ಯಾರು ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕು ? ದುಃಖದ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿ, ಹಲುಬಿ, ಹಂಬಲಿಸಿ, ಕಂಬನಿ ಸುರಿಸಿ, ಪುಂಡರೀಕನು ಸತ್ತು ನಾನು ಜೀವದಿಂದ ಇದ್ದದ್ದು ನನ್ನದು ನನಗೇ ಅಶ್ವರ್ಯವಾಗಿ, ಇದು ಏನಾಯಿತೆಂದು ಗೋಳಿಟ್ಟು, ಎಲೈ ಪ್ರಾಣಕಾಂತಾ, ಪುಂಡರೀಕಾ, ನಿಷ್ಕರುಣೆಯೇ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಬಂಧು, ಬಳಗದವರನ್ನು ತೊರೆದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು; ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿದಾಗ ಒಂದು ದಿನವೆಂಬುವದು ನನಗೆ ಒಂದು ಯುಗವಾಯಿತು. ಈ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳು, ಬೇಕಾದರೆ; ಇಂಥಾಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದುಚಿತವೆ? ಮಾತಾಡು, ಇದೆಯೋ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತವತ್ಸಲತೆ? ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾದ ದಾಸಿಯು, ದೀನಳು, ಅನಾಥಳು, ನಿನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದೆ ತೊತ್ತ; ಇಂಥವಳಿಗೆ ದಯೆ ತೋರಿಸುವದು ನಿನ್ನ ವ್ಯಸಂಗಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೇನು? ಹೇಳು! ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಏನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಕೂಲಳಾದದ್ದೇನು? ಸುಮ್ಮನೆ ಇಷ್ಟು ಮುನಿಸು ಯಾಕೆ? ನಚ್ಚಿದವಳನ್ನು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಿರಾಕುಸಿದರೆ ನಿನಗೆ ಲೋಕಾಪವಾದವು ಬಾರವೆ? ಇದು ನಿಜವೇ ಸರಿ, ಸುಕ್ಕೇ ಅನುರಾಗ ತೋರಿಸಿ ಮೋಸಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಿಯಿಂದ ನಿನಗೇನು ಕ್ರೋಧವನು! ಅಯ್ಯೋ ದೈವವೇ, ಇನ್ನೂ ನಾನು ಜೀವ ಹಿಡಿದಿರಬೇಕೆ! ಎಲೈ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನೇ, ನೀನು ನನಗೆ ಇಲ್ಲವಾದದರಿಂದ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಬಂಧು, ಬಳಗ, ಇಹಲೋಕ, ಪರಲೋಕವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗಾದವು; ನೀನು ನನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟು, ಹೋದದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಕೈ ಬಿಟ್ಟರು. ಏನಾಯಿತು ನನ್ನ ಜನ್ಮ! ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ

ಹೀಗಾದ ಬಳಿಕ ನಾನು ಎಂಥ ಪಾಪಿತ್ಯಳು ! ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಹೋದ ನನ್ನಂಥ ಕ್ರೂರಹೃದಯಳು ಇನ್ನಾವಳಿರುವಳು ! ನಿನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನದು ಅಂಥದೇನು ನನಗೆ ಮನೆಯೊಳಗಿತ್ತು ! ನನ್ನ ಬಾಳ್ವೆ ಸುಡಲಿ ! ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ರಚಣುಹೋಗಲಿ ! ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡಲಿ ! ಯಾರು ನನ್ನ ಪ್ರಳಾಪವನ್ನು ಕೇಳುವರು ? ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತ ಆತನ ಗಲ್ಲವನ್ನೂ, ಹಣೆಯನ್ನೂ, ಹೃದಯವನ್ನೂ, ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ, ಪುಂಡರೀಕಾ, ನೀನು ಬಹು ನಿರ್ದಯನು ! ನಿಷ್ಕರನು ! ಇಷ್ಟು ಪರಿಯಿಂದ ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸುವವಳನ್ನು ನೀನು ಲೆಕ್ಕಿಸಲೊಲ್ಲ ! ಇಂಥ ಕಲ್ಲು ಮುಳುಗುವನೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯದೆ ಮೋಸಹೋದೆನು. ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಜರೆದು, ಅವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಎದೆಗೆ ಎದೆ ಹಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ಆತನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಮುತ್ತಿನಸರವು ನನ್ನ ಎದೆಗೆ ನಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಆ ಮಾತು ನೆನಪಾದದರಿಂದಂತೂ ನಾನು ಕಿಚ್ಚಿನೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಕೀಡಿಯಾಗಿ ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾವಳಿಯೇ, ನೀನು ಸಹ ಇಷ್ಟು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುನಿದಿಯಾ ? ಕೊರಳು ಕೊಟ್ಟವರ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಕೊಯ್ಯಬೇಕೇ ? ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬರುವ ತನಕ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ನಿನ್ನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ ! ಕಡೆಗೆ ನಿನ್ನ ಕರಿಣ ಗುಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡಿ ! ಕಪಿಂಜಲಾ, ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ; ತರಲಿಕೇ, ನಿನಗೆ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ; ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ! ಎಂದು ಭೂಮಿಯ ಬಗಿದು ಶೋಕಿಸಿದೆನು ” ಎಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಹೇಳುತ್ತ ಆ ದುಃಖದ ಭರದೊಳಗೆ ಮೈಮರೆದು ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು; ಅದನ್ನು ಕಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಶ್ವರೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ನೆತ್ತಿಗೆ ನೀರು ಬಡಿದು, ಗಾಳಿಯ ಹಾಕಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದನು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಃಖಿತನಾಗಿ- ತಾಯೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಇನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡು ! ನಿನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಕಾರಣವಾದೆನು. ನಾನು ಮಹಾ ಪಾಪಾತ್ಮನು ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಕಥೆ ಸಾಕು. ನಾನು ಕೇಳಲಾರೆನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ತೀರಿಹೋದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಥನಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ, ಆ ದುಃಖ

ಗಳು ಸುಹೃದ್ವನರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಶುನಃ ಹೊಸ ನೋವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವುಗಳನ್ನು 'ದಿಟವಾಗಿ ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತೇವೋ ಏನೋ, ಅನ್ನುವಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾರಣ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ಹಿಡಿದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು, ಆಗಾಗ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಶೋಕಾಗ್ನಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಬಳಿಕ ವ.ಹಾಶ್ವೇತೆ ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಖಿನ್ನ ಮುಖಳಾಗಿ—“ ಎಲೈ ರಾಜಪುತ್ರನೇ ಅಂಥ ಭಯಂಕರವಾದ ಇರುಳೊಳಗೆ ಹೋಗದ ಈ ಪಾಪಿಯ ಪ್ರಾಣವು ಇನ್ನು ಹೋಗುವದು ದೂರವು. ಯಮನು ಕೂಡ ನನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬೇಸರಗೊಂಡಹಾಗಾಯಿತು. ಇಂಥ ಸಾಪಾತ್ಮಳಾದ ನಾನು ಕೊನೆಗೆ ಜೀವಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಸಿ, ತರಲಿಕ್ಕೇ, ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಪ್ರಳಾಪಿಸಲಿ? ಏಳು, ಬೇಗನೆ ಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಚಿತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡು. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನ ಕೂಡ ನಾನೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದೊಳಗಿಂದ ಶುಭ್ರ ಶರೀರದ ದಿವ್ಯಾಕೃತಿಯ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು, ಕಿರೀಟ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕಟಕಕುಂಡಲಮುಕ್ತಾಹಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಪುಸಿಕೊಂಡು ಸದ್ರನೆ ಇಳಿದು ಬಂದು, ತನ್ನ ನಿಡುದೋಳುಗಳಿಂದ ಪುಂಡರೀಕನ ಕಳೇವರವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಗಂಭೀರವಾಣಿಯಿಂದ—“ ಎಲೈ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ನೀನು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡಬೇಡ, ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಈತನ ಸಮಾಗಮವಾಗುವದು” ಎಂದು ತಂದೆಯಂತೆ ನನಗೆ ಆದರದಿಂದ ಪ್ರಸಾದವಚನ ಕೊಟ್ಟು, ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋದನು. ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಕಾತುಕಗೊಂಡಿರಲು ಕಪಿಂಜಲನೂ ನನಗೆ ಉತ್ತರ ಸಹ ಕೊಡದೆ ತವಕದಿಂದಿದ್ದು, ಎಲೈ ದುಷ್ಟ ಅಂತಕಾ, ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತೀ, ಎಂದು ನಡಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೋಪಾವಿಷ್ಣುನಾಗಿ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ತಾನೂ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋದನು. ನೋಡುನೆಗೇಡುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಾರಾಮಂಡಲದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಕಪಿಂಜಲನು ಸಹ ಹೋದದರಿಂದಂತೂ ನನಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ದುಃಖವಾಯಿತು. ತರಲಿಕ್ಕೆಯಂತೂ ಗದಗದನೆ

ನಡುಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಇನ್ನು ಈಕೆ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆಂದು ಬಿನ್ನೆಳಾಗಿ, ದೀನ ವಾಣಿಯಿಂದ ನನಗೆ—“ ಎಲೈ ರಾಜಕನ್ಯೇ, ಇದು ಹೇಳಲಸವಳವಾದ ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು! ಬಂದವನು ದಿವ್ಯಪುರುಷನಿದ್ದನು; ಬಹುತರವಾಗಿ ಇಂಥವರು ಆಡಿದ್ದು ಸಟೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವದೇನೂ ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಆತನ ಹಿಂದಿಂದೇ ಕಪಿಂಜಲನೂ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬಂದಬಳಿಕ ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನು ಯಾವಾ ತನು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನು? ಪುಂಡರೀಕನ ಶವವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಒಯ್ದನು? ಆತನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಸಾದವಚನ ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣವೇನು? ಇದ ನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ನೀನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು? ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದೇನೂ ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ. ಕೈಯೊಳಗೇ ಅದೆ; ಬೇಕಾದಾಗ ಮಾಡಬಹುದು. ಕಪಿಂಜಲನು ಜೀವದಿಂದಿರುವದರೊಳಗೆ ನಿನಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡದೆ ಇರನು. ಕಾರಣ ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬರುವವರೆಗಾದರೂ ಮಾರ್ಗ ನೋಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಕಾಲಿಗೆರಗಿದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಆಶೆಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಜೀವ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆಶೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾರು ಎನು ಮಾಡರು? ಬಳಿಕ ಅದೇ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ, ಆ ದಿನ ಇರುಳು ಕಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ನನಗೂ ತರಲಿಕೆಗೂ ಒಂದು ಯುಗ ಕಳೆದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಅದೇ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮೈತೊಳಕೊಂಡು ಆ ಪುಂಡ ರೀಕನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಅವನ ಕಮಂಡಲ, ವಲ್ಕಲ, ಅಕ್ಷಮಾಲೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ನೀಸರ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಬೇಕೇ! ಎಂದು ಮೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಡೆದು, ದೀನಬಂಧು ಪತಿತವಾಸನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರ ನಿಗೆ, ಶರಣುಹೋಗಿ, ಆತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆನು. ಪುರುದಿನ ಈ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ, ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಶೋಕ ಮಾಡಿ, ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ, ಉಪದೇಶ ದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ, ಮನೆಗೆ

ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದರು. ನಾನು ಅವರ ಮಾತು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಅವರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆನು; ಆದರೂ ಮಗಳೆಂಬ ಕರುಳಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರು ಹಲವು ದಿವಸ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನನ್ನ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಕಂಡು, ಕಡೆಗೆ ಆಶೆದೊರೆದು, ಮನೆಗೆ ಹೋದರು.

ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಹೋದಬಳಿಕ ಪ್ರಿಯನ ಸಲುವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವದರಿಂದಲೇ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ಶೋಕದಗ್ಧನಾದ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಹಲವು ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಸವಿಸುತ್ತ ಈ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ತ್ರಿಕಾಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ, ವನದೊಳಗಿನ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ, ಈ ಗವಿಯೊಳಗೆ ತರಲಿಕೆ ಸಹಿತ ಅತಿಶಯ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಪಾಪಾತ್ಮಕ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಿಮ್ಮಂಥ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಫಲವೇನು? ನನ್ನಂಥ ನಿಂದ್ಯಳ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳುವದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಎಂದು ಮೋರೆಗೆ ಸೆರೆಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿ ತೆಗೆದು ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮೊದಲೇ ಆಕೆಯ ವಿನಯಗುಣಕ್ಕೂ, ಮಧುರ ಭಾಷಣಕ್ಕೂ, ಶಾಂತಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ, ಗೌರವಕ್ಕೂ, ಪ್ರಸನ್ನ ಹೃದಯನಾಗಿದ್ದನು. ಮೇಲಾಗಿ ಆಕೆಯ ಸದ್ಭಾವ ಗರ್ಭಿತವಾದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ಅವಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯೂ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಜನಿಸಿದ್ದರಿಂದ “ ತಾಯಿ ನೀನು ಪ್ರಿಯನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸತಕ್ಕವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಚರಿಸಿದಿ; ತಾಯಿತಂದೆ ಬಂಧುಬಳಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಿ; ಸೌಪತ್ತಿನ ಸುಖಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿ; ಕಷ್ಟಕಾರಕವಾದ ಈ ಅರಣ್ಯ ವಾಸವನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಪ್ರತಪನ್ನ ಕೈಕೊಂಡು ಕಾಯವನ್ನು ಕಂಡಿಸಿದಿ; ಇನ್ನು ಉಳಿಯಿತೇನು? ಸತಿ ತೀರಿದನೆಂಬ ಶೋಕದಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವದುಮಾತ್ರ ಮೂರ್ಖತನವು. ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಇಂಥ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸ್ವಾರ್ಥಪರವೆನ್ನಬಹುದು. ಯಾಕಂದರೆ ಪ್ರಿಯನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಗುವ ಶೋಕವೇದನೆಯನ್ನು ತಾನು ತಾಳಲಾರದೆ ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ಅದರಿಂದ ಸತ್ತ ಪ್ರಿಯನಿಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು?

ಸತ್ತವನು ಪರಾಧೀನನಾಗಿ ಕರ್ಮಾರ್ಜಿತ ಭೂಮಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವರು ಆತ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷದಿಂದ ನರಕದೊಳಗೆ ಬೀಳುವರು. ಇನ್ನೂ ಜೀವದಿಂದ ಇದ್ದು ಸತ್ತವನಿಗಾಗಿ ಜಲಾಂಜಲಿದಾನ, ಪಿಂಡದಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆತನ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಸಗ್ಗತಿಯಾಗಲೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಸತ್ಯತ್ಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುವದು. ಇಂಥವರಿಂದ ಉಭಯತಃ ಪ್ರಯೋಜನವು. ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಆತ್ಮಘಾತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಯಾವ ಸತ್ಯತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಹಾಗಾಯಿತು? ಇದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಜಯಶಾಲಿಯಾದ ಪಾಂಡುರಾಜನು ಕಿಂದಮುಖಸಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಮೃತನಾಗಲು, ಆತನ ಪತ್ನಿ ಕುಂತಿಯು ಜೀವಕೊಡದೆ ಧೈರ್ಯಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಬಾಲಚಂದ್ರನಂತೆ ಆನಂದ ಕೊಡುವ ಅಭಿಮಾನವು ಭಾರತಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾವಿ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆತನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯಾದ ಉತ್ತರಿಯು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳೇ? ಈ ಮೇರೆಗೆ ದೇವದೈತ್ಯ-ಮನುಷ್ಯ-ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ತರುಣಿಯರು ಪತಿರಹಿತರಾಗಿ ಪ್ರಾಣಕೊಡದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಬಲ್ಲೆವು. ಮತ್ತೂ ಪುಂಡರೀಕನ ಸಮಾಗಮವಾಗುವದೆಂದು ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ಹೇಳಿದ್ದು ಎಂದಿಗೂ ಸಟೆಯಾಗದು. ಯಾಕಂದರೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದಯೆಹುಟ್ಟಿ ಆತನ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೇ ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ಆತನನ್ನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ದಿದ್ದಾನೆ. ದೈವವು ಬಲವತ್ತರವು; ನಾವೆಲ್ಲರೂ ದೈವಾಧೀನರೇ ಸರಿ. ಬಂದದನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿ ತೀರಿಸಬೇಕು ಈ ಸಂಸಾರಮಾರ್ಗವು ಇತಿಗಹನವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹಲವು ತರದ ಎಡರುಗಳು ಬರುತ್ತವೆ; ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನೀಗಬೇಕು ” ಎಂದು ಬಗೆಬಗೆಯ ವೃದ್ಧುಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದನು.

ಆಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಪಡುವಣಕಡಲ ಮರೆಯಾಗಿ, ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು ಕಮಂಡುಲದೊಳಗಿನ ಉದಕ

ದಿಂದ ಕರಚರಣಮುಖ ಪ್ರಕೃಷ್ಣನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಂಧ್ಯಾಪಾಸನ ತೀರಿಸಿ ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತ ನಲ್ಕಲದ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಎದ್ದು, ನೆರೆಯ ರುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈ ಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳಕೊಂಡು, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬಂದು, ಒಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಚಿಗುರಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಮನದೊಳಗೆ ಆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ವೃತ್ತಾಂತ ವನ್ನು ನೆನೆದು, “ತಾಯಿ, ನಿನ್ನ ವನವಾಸದೊಳಗಿನ ಗೆಳತಿ ತರಲಿಕೆ ಎಂಬವಳು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು—

“ಎಲೈ ಭಾಗ್ಯವಂತನೇ, ಅವೃತದಿಂದ ಅಪ್ಪರರದೊಂದು ಕುಲವು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ; ಆದೇ ಕುಲದೊಳಗೆ ಮದಿರಾ ಎಂಬ ಕನ್ಯಿಕೆಯು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಗಂಧರ್ವರಾಜ ನಾದ ಚಿತ್ರರಥನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅವರ ಉದರದಿಂದ ಲೋಕೋತ್ತರ ಲಾವಣ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬವಳೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ನಾನೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಓರಗೆಯ ಗೆಳತಿಯರು. ಆಕೆಯೂ ನಾನೂ ಒಂದೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಗೀತಾದಿ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತೆವು; ಕೂಡಿಯೇ ಉಜ್ಜುವೆವು, ಕೂಡಿಯೇ ಆಡುವೆವು, ಒಂದೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವೆವು. ನನ್ನ ಹೊರತು ಆಕೆಗೆ, ಆಕೆಯ ಹೊರತು ನನಗೆ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹ ಹೊತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆ ನನ್ನ ಗೆಳತಿ ಕಾದಂಬರಿಯು, ಈ ನನ್ನ ದುಃಖದ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿ, ನಾನು ದುಃಖದೊಳಗಿರುವ ತನಕ ತಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲೆಂದು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮಗಳು ಈ ಮೇರೆಗೆ ದೃಢನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ, ಆಕೆಯ ತಂದೆಯು ಬಹು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆಕೆಯ ನೇಮವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೆನಸಿಕೊಂಡು, ಇರುವ ಒಬ್ಬ ಮಗಳ ಗತಿ ಹೀಗಾಯಿತಲ್ಲ! ಎಂದು ಬಹಳ ಹಳಹಳಿಸುತ್ತಾನೆ; ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಲಾರದೆ, ಹೆಂಡತಿ ಮದಿರಾದೇವಿಯೂ ತಾನೂ ಕೂಡಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವೇರೋದ ಎಂಬ ಕುಂಚುಕಿಯ

ಕೂಡ ನನಗೆ—“ ಮಗಳೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ನಿನ್ನ ವರ್ತಮಾನ ಕೇಳಿ ನಾವು ತಳಮಳಗೊಂಡೆವು. ಅದರೊಳಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ಎರಡನೆಯ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು; ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಸಮರ್ಥಳು. ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಎರಡನೆಯವರಿಂದ ಆಗದು ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ವಚನ ಗೌರವದ ಸಲುವಾಗಿಯೂ, ಗೆಳತಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮದ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಈ ಹೊತ್ತು ಮುಂಜಾನೆ ಆ ಕಂಚುಕಿಯ ಸಂಗಡ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ—“ ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ದುಃಖಿತರಾದ ಪ್ರಿಯಜನರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೋವಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಕೊಟ್ಟುಹಾಕಿ ರಾಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀ? ಮಾಡಬೇಡ, ನಾನು ಜೀವದಿಂದಿರಬೇಕೆಂಬುವದು ನಿನ್ನ ವ.ನಸ್ಸಿನೊಳಗಿದ್ದರೆ ತಾಯಿ.ತಂದೆಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿ, ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನನ್ನ ಮಾತು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ತರಲಿಕೆಯು ಅತ್ತ ಹೊರಟುಹೋದ ಕೂಡಲೆ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಿ ಆಕಾಶವೆಲ್ಲ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಧವಲಿತವಾಗಿ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಯಿತು. ಬಳಲಿಕೆಯಿಂದ ಮಗ್ಗಲು ಹಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ತಳಿರ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಳೆ ಕೊಂಡ ನೈಶಂಪಾಯನ ಪ್ರಧಾನನೂ, ಆ ಪ್ರಾಣಿ ಪತ್ರಲೇಖಿಯೂ ಆ ಅರಸು ಮಕ್ಕಳೂ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರು? ಎಂದು ಅವರನ್ನು ನೆನಪಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿದ್ರೆಗೊಳಗಾದನು. ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪರ ಮೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಎದ್ದು, ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯಾಪಾಸನವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಜಪಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲು; ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ಪ್ರಾತರಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತೊಂದು ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಹರೆಯದ ಭವ್ಯಾಕೃತಿಯ ಒಬ್ಬ ಗಂಧರ್ವ ಕುಮಾರನನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ತರಲಿಕೆಯು ಬಂದು, ಇವನಾರು ಎಂದು ಕೌತುಕದಿಂದ ಚಂ

ದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ನಮಿಸಿ ಕುಳಿತಳು. ಬಳಿಕ ಆ ಗಂಧರ್ವ ಕುಮಾರನು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಪ್ರಣಾಮಂಗೈದು ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲೊಂದು ನೋಡದಂಥ ಸುಂದರಕಾಯದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು.

ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಜಪವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ—“ ತರಲಿಕ್ಕೇ, ನೀನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕಂಡೆಯಾ? ಆಕೆ ಸುಖದಿಂದಿರುವಳೇ? ನನ್ನ ಮಾತು ಮನ್ನಿಸುವಳೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ತರಲಿಕ್ಕೆಯು—‘ ತಾಯಿ, ಕಾದಂಬರೀ ದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಆಕೆ ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ನಿನ್ನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿ, ತಿರುಗಿಹೇಳಿದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಆಕೆಯ ವೀಣೆಹಿಡಿಯುವ ಈ ಕೇಯೂರಕನೇ ಹೇಳುವನು. ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ ಕೂಡಲೆ, ಆತನು ಮುಂದೆಬಂದು—‘ ತಾಯಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೇ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ನಿಮಗೆ ಅಲಿಂಗಿಸಿ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವದೇನೆಂದರೆ, ‘ ತರಲಿಕ್ಕೆಯ ಕೂಡ ನೀವು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸ ಸಂದೇಶವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೋ, ಅಥವಾ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೋ, ನನಗಂತೂ ತಿಳಿಯದು. ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಪ್ರೇಮಭರಿತವಾದದ್ದೆಂದು ನಿನಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದೂ ಇಂಥ ನಿಷ್ಕರ ಸಂದೇಶ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಬಗೆ ಏನು? ಮಧುರ ಮಾತಿನ ಮಾನಿನೀ, ನಿನಗೆ ಇಂಥ ಕಠೋರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಯಾರು ಕಲಿಸಿದರು? ಸುಹೃಜ್ಞನರ ದುಃಖದಿಂದ ದುಃಖಿತರಾದವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಖದ ಆಶೆಯೂ ಶಾಂತಿಯೂ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯವು? ಸೂರ್ಯನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಮ್ಲಾನವಾದ ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಯು ಸಹ ಖಿನ್ನವಾಗಿ ಸುಖತೊರೆಯುತ್ತದೆ; ನಮ್ಮಂಥ ಪ್ರಿಯರು ಸುಮ್ಮನಿರುವರೇ? ಪ್ರಿಯನ ವಿರಹದಿಂದ ದುಃಖಿತ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಮನೆಯಾದ ನನ್ನ ಮನ

ಸ್ವ ಪುರುಷನನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಬಗೆ ಯಾವದು? ವಿರಹದುಃಖಮೂಲಕವಾಗಿ ನೀನು ತಪಶ್ಚರ್ಯಮಾಡುತ್ತ ದೇಹವನ್ನು ಸಣ್ಣಿಸಿ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವಾಗಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ? ಆ ಮಾತು ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ತೆಗೆಯಬೇಡ ನನ್ನ ಜೀವವು ನಿನ್ನ ಕೂಡ ವನದಲ್ಲಿಯೇ ಅದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.' ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಕಾಲುಬಿದ್ದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದಳು " ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮನದೊಳಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸಿ, " ನೀನು ಹೋಗು, ನಾನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ " ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೇಯೂರಕನಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ' ಎಲೈ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ರಾಜಕುಮಾರನೇ, ನೀನು ಹೇಮಕೂಟಪರ್ವತವನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ! ಅಜರ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರರಥ ಗಂಧರ್ವರಾಜನ ಅತಿ ರಮಣೀಯವಾದ ರಾಜಧಾನಿಯುಂಟು; ಕಿಂಪುರುಷರೂ ಗಂಧರ್ವರೂ ಇರುವ ಕೌತುಕದ ಸುಂದರ ಲೋಕವು ಅದು; ಅಲ್ಲಿ ಸರಳ ಮನಸ್ಸಿನ ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳತಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಇದ್ದಾಳೆ ದಾರಿಯ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ತಮಗೆ ಶ್ರಮವಾಗದ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗದಂತಿದ್ದರೆ, ಆ ಅಪೂರ್ವ ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುವ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಈಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ವೃಥಾಮಾಡದ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಅನ್ನು ಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಾವು ಪಾತ್ರರೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾದರೆ ನೀವು ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದು, ಕಾಂಬರಿಯ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಆಕೆಯ ಹಟವನ್ನು ನಿರಸನಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದುದಿನ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಳೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಬಂಧುತ್ವವು ಘಟಿತ; ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾದಾಗಿನಿಂದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದೆ; ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಲೋಕವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಸಜ್ಜನರ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ಸಹ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಮಹಾಪುರುಷರ ಗುಣೋದಯವು ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಸುಖ ಕೊಡುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರವಾಗಿರುತ್ತದೆ " ಎಂದು ಹೇಳಿ

ಳಕೊಂಡಳು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—“ತಾಯೋ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾದಾಗಿನಿಂದ ಈ ದೇಹವು ನಿನ್ನದಾಗಿದೆ; ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೇ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯ ಸಂಗಡ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತವನ್ನೇರಿ ಹೋಗಿ, ಗಂಧರ್ವರಾಜನ ಕೊಟೆಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಕನಕ ತೋರಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಏಳು ಚೌಕುಗಳೊಳಗಿಂದ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಹತ್ತರ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ, ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿಯುವ ಕಂಚುಕಿಗಳು ಓಡಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ತಲೆಬಾಗಿ ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ವಂದನೆಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಲು, ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೊಡನೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ—ಆ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದೊಳಗ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾದ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಇದ್ದರು; ಪುರುಷರ ಸಂಪರ್ಕಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಸ್ತ್ರೀಮಯವಾದ ಎರಡನೆಯ ಲೋಕವೋ ಏನೋ ಅನ್ನವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ತೋರಿತು.

ಆ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೇನೆ ಮಾಡುವವಕ್ಕೆ ನೆರೆದಿದ್ದ ನೂರಾರು ದಾಸಿಯರು ತಟ್ಟನೆ ಇಬ್ಬಗವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಾಯ್ದು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯು ಕುಳಿತ ಮಂಟಪದ ಹತ್ತರ ಹೋದನು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತ ನೂರಾರು ಸುಂದರ ಕನೆಯರು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಒಡನಡು ಬಳಕವ ಚೆನ್ನೆ ಯರಿಬ್ಬರು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಾವಿನ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸ್ವಾಗತ ತೋಳುಗಳನ್ನು ನೆಲೆ ವಿ ಧಾಳಿಸುತ್ತಾರೆ; ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿದು ಮಾಡುವಕೆಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು, ಹಲವು ಹೆಂಗಸರು ಸಂದರ್ಶಗೊಂಡು ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ; ಆ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಮಂಚದಮೇಲೆ ರೇಸಿಮೆಯದಿಂಬು

ಗಲಿಗೆ ಆತು ಸಲಿಯರ ಕೂಡ ವಿನೋದದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ, ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಕೇಯೂರಕನ ಕೂಡ “ಆತನು ಯಾರು? ಯಾರ ಮಗನು? ಎಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಿನವನು? ಆತನ ಹೆಸರೇನು? ಎನು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು? ಆತನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿದಿಯಾ? ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ? ಅವನಿಗೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೂ ಹೇಗೆ ಗುರುತಾಯಿತು? ಆತನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನೋ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಏನು ಉಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕು?” ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನೋಡಿದನು.

ಲೋಕೋತ್ತರ ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತಳಾಗಿ, ರೂಪಯೌವನಸಂಪನ್ನಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೋಡುವಂಥ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯಮಾಡಿದ್ದವು! ಇದೇನು ಕಾದಂಬರಿಯ ರೂಪವೋ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲಾವಣ್ಯದ ನಿಧಿಯೋ! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಅಲೋಚಿಸುತ್ತ ಅಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ಅದರದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುವ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಆತನ ರೂಪಾತಿಶಯವನ್ನು ಕಂಡು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನತನಕ ಕೇಯೂರಕನು ವರ್ಣಿಸಿದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಈತನೇ ಆದಾನು ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಬೆರಗಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ಅವಳ ನೇತ್ರಗಳು ಪ್ರಪುಲ್ಲಿತವಾದವು; ಮೈಮೇಲೆ ರೋಮಾಂಚಗಳಿದ್ದವು; ಹೃದಯದೊಳಗೆ ನಡುಗೂ ನಾಚಿಕೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಇದರಂತೆಯೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೂ ಕಾಮ ಭಾವಗಳಾದವು.

ಬಹಳ ದಿನಸಕ್ಕೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದರ್ಶನವಾಯಿತೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ಅನಂದಭರಿತಳಾಗಿ ಎದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಕೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ತೆಕ್ಕೆ ಬೀಳಲು, ಅವಳು ಈಕೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು:—“ ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ವಲಯಾಂಕಿತ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆಳುವಂಥ, ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಜೆ

ಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂಥ ತಾರಾಪೀಡನೆಂಬ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಜನಿದ್ದಾನೆಂದು ನೀನು ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ; ಆತನ ಮಗನು ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು. ಈ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯು ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಟು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ದರ್ಶನವಾದಬಳಿಕ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಈತನಿಗೂ ನನಗೂ ಬಂಧುತ್ವವು ಘಟಿಸಿತು; ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ವಿರಕ್ತವಾದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಈತನು ತನ್ನ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಚತುರನಿದ್ದು ಅನುಕೂಲತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವಂಥ, ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಕಾಯುವಂಥ, ನಿಷ್ಪ್ರಕ್ರಮ ಅಂತಃಕರಣವುಳ್ಳಂಥ ಪುರುಷನು ದೊರೆಯುವದು ಬಹಳ ವಿರಳ. ಅದರಿಂದ, ಈತನನ್ನು ನೋಡಿ ರೂಪದ ನಿರುಪಮತ್ವವನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಯೋಗ್ಯನಿವಾಸವನ್ನೂ, ಸತ್ವತಿ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ, ದೇವಲೋಕಕ್ಕಿಂತ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಮೇಲನ್ನೂ, ಪ್ರೀಯರ ಕಣ್ಣುಗಳ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನೂ, ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ ಸಕಲ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಚಾತುರ್ಯ ಔದಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೀನೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ತಿಳುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಈತನನ್ನು ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬಂದೆನು. ಆದರೆ ಹೊಸದಾಗಿ ದರ್ಶನವಾದದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನಾಚಿಕೆಗೆ ಇಂಬುಗೊಡದೆ, ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದಮೂಲಕವಾಗಿ ತೋರುವ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೊರೆದು, ಸ್ವಭಾವವು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಹುಟ್ಟುವ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಕೂಡ ವರ್ತಿಸಿದಂತೆಯೇ ಈತನಕೂಡ ವರ್ತಿಸು; ಈತನು ನಿನ್ನ ಆಪ್ತನು. ' ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿದನು. ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಕಡು ಮಮತೆಯ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ, ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿದಳು. ಆಗ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತ ಕುಳಿತ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಕೌತುಕದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೇ ನೋಡಹತ್ತಿದರು.

ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ದಾಸಿಯರು ತವಕ

ದಿಂದ ತಂದಿಟ್ಟ ಮಣಿಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ದ್ವಾರಪಾಲಿ ಕೆಯರು ಅಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವಿಣಾವೇಣುವೃಂದಂಗ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನೂ, ಗಾನಗಾ ತೀಯರ ಗಾಯನವನ್ನೂ, ಸ್ತುತಿವಾರ್ತೆಯುವ ಸುಂದರಿಯರ ಜಯ ಜಯಕಾರವನ್ನೂ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ನೋಡಿದರು.

ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಎಷ್ಟು ದಾಸಿಯರು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಪನ್ನೀರು ತಕ್ಕೊಂಡು ತಾನೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕಾಲೊಳಿದು ಮೇಲಾದದಿಂದ ಒರಿಸಿ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವದ ಗೆಳತಿ ಮದಲೇಖಿ ಎಂಬವಳು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಗ್ರ ಹದಿಂದ ಕೋಮಲ ಹಸ್ತವ ಚಾಚಿ ಆತನ ಕಾಲಹೆಬ್ಬರಳು ಹಿಡಿದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪನ್ನೀರಿನಿಂದ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಒರಸಿದಳು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ತನ್ನ ಎಡದೊಳು ಹಾಕಿ, ಚಾಮರದ ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಹಣೆಯಮೇಲೆ ಬಂದ ಆಕೆಯ ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು ಬಲಗೈ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತಿದ್ದಿ ಸುಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಸಖಿಯು ಸಂಕಟವಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡದ್ದೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ನಾಚುತ್ತ ಸುಖರೂಪವಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಮನದೊಳಗೆ ನೆನನೆಸಸಿ, ಅಂತಃಕರಣದೊಳಗೆ ಶೋಕಾವಸ್ಥೆ ಳಾಗಿ ಅವಳ ಮೋರೆ ನೋಡುತ್ತ ನಡುನಡುವೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮುಖವನ್ನು ಓರೆ ನೋಟದಿಂದನೋಡಿ ನೋಡಿ ಆತನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತಳಾದಳು. ಈ ಪರಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಗಳಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಹೋದಬಳಿಕ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಲನುವಾಗಲು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು—“ ಸಖೀ ಕಾದಂಬರಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಮೊದಲು ಅವನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲಕೊಡು, ಎಂದು ಹೇಳಲು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಮುಖನೋಡುತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯು

“ಅವರಿಗೂ ನನಗೂ ವರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಂಕುಚಿತಳಾಗುತ್ತೇನೆ; ನಿನೇ ಈ ತಾಂಬೂಲ ತ ಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡು. ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿಯಲು ಅವಳು ಕಾಂದ ಬರಿಗೆ “ನಿನೇ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು” ಎಂದು ಬಹಳ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದಳು. ಅದದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಅಂಜುತ್ತ ವ ಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಮುಖನೋಡುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ತಾಂಬೂಲದ ಕೈಯನ್ನು ಸಾವಕಾಶ ಚಾಚಿದಳು; ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿನಯದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುಬಿದ್ದು ಕೈಯೊಡ್ಡಲು, ಅವಳು ತನ್ನ ವನ ಸ್ನನ್ನೇ ಆತನ ವಶಮಾಡುತ್ತಾಳೋ ಎನ್ನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಅವನ ಕೈಯೊ ಳಗೆ ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಟ್ಟು, ಸ್ವರ್ಗಸುಖದಿಂದ ಅತಿ ಹರ್ಷ ತಳಾಗಿ, ಕೃತಾರ್ಥಳಾದನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು, ಎರಡನೆಯ ತಾಂಬೂ ಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಅಸ್ಕರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಕಂಚುಕಿಯು ಬಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ—
 “ತಾಯಿ! ಆಯುಷ್ಯತೀ, ಚಿತ್ರರಥರಾಜನೂ ಮದಿರಾದೇವಿಯೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲುತ್ಕಂಠಿತರಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಅತ್ತ ಹೋಗಲನುವಾಗಿ—“ಸಖೀ ಕಾದಂಬರಿ, ಇನ್ನು ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಎಲ್ಲಿರಬೇಕು? ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮನದೊಳಗೆ ನನ್ನ ಕೃದಯವೇ ಇವನಿಗೀಗ ಮಂದಿರ ವಾಗಿರಲು, ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳವೇಕೆ? ಎಂದು ತುಸು ನಕ್ಕು,—“ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ನೀನು ಹೀಗೆ ಕೇಳುವ ಬಗೆಯೇನು? ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಇರಲಿ, ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಿದ್ಧತೆಯುಂಟು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಕಾದಂಬರಿಯು ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು—“ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಸಾ ದದ ಬಳಿಯ ಪ್ರಮದವನದೊಳಗಿನ ಕ್ರೀಡಾರ್ಪಣತದ ಮೇಲಿನ ಮಣಿ ಮಯ ಗೃಹದೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇರಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗಂಧರ್ವ ರಾಜನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಅವಳೊಡನೆ ಹೊರ ಬಿದ್ದು ಕೇಯೂರಕನು ತೋರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆ ಕ್ರೀಡಾ ಸರ್ವತದ

ಮೇಲಿನ ಮಣಿಮಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯು ಸರ್ವ ಸಖಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಒಬ್ಬ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಕರೆ ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೇಲುಸ್ವರಿಗೆಯನ್ನೇರಿದಳು.

ಪ್ರಾಸಾದದ ಶಿಖರವನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಆಗಾಗ ಆ ಕ್ರೀಡಾ ಪರ್ವತದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನೋಡಿ, ತಿರುತಿರುಗಿ ಬಂದು, ತನ್ನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಒರಗುವಳು; ಹೊತ್ತು ಹೋಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗೆಳತಿಯು ಹೇಳುವ ಕಥೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವಳು; ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು-“ ಈತನನ್ನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂದೂ ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಎಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಅಸರಿಚಿತನನ್ನು ಬಯಸುವದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಶಂಕಿಸಿದೇನೇ! ಹತ್ತಿರುವ ಗೆಳತಿಯರು ನನಗೆ ಮಾತು ಇಟ್ಟಾರೆಂಬದನ್ನು ಬಗ್ಗಿದೇನೇ? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಈ ಪುರುಷನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೇನೇ? ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು; ಎಂಥ ಮೂಢಳು ನಾನು! ಗುರ-ಹಿರಿಯರ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನೂ ಜನರು ಏನೆಂಬುವರೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತೊರೆದನು; ಇಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡನು; ಮೋಹದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟನು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟನು; ನಾನು ಎಂಥ ಮಂದಮತಿಯು! ಈ ನನ್ನ ದಡ್ಡತನವೂ ಮರುಳತನವೂ ಈ ಚತುರ ಸಖಿಯರಿಗೂ ಮದನವೃಥೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಆ ಮಹಾ ಶ್ವೇತೆಗೂ ತಿಳಿಯದೇ? ಅಲ್ಪ ಪುಣ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಎಲ್ಲ ತರದಿಂದ ಗತಿಗಿಟ್ಟನು; ಈ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿದರೆ ನನಗೆ ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳೇನೆಂದಾರು? ಗಂಧರ್ವರೇನೆಂದಾರು? ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಕಾಮನಂತೂ ಕೂರಂಬುಗಳನ್ನು ಎಸೆದು ನನ್ನ ಎದೆ ಹೋಳುಮಾಡಿದನು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದುಃಖದ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನೇಮವೇ ನಾಯಿತು! ಕೇಯೂರಕನ ಕೂಡ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ದೊಡ್ಡಸ್ತನದ ಪ್ರತಿ ಸ್ಪಂದೇಶ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದೇನು! ಈಗ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಗಾದನೇನು! ನಾನು ಎಂಥ ಚಂಚಲಮನಸ್ಸುಳು?” ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಅಲೋಚಿಸುತ್ತ

ನಾಚಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಳು. “ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಾನೇ? ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಾನೇ?” ಎಂದು ಅಲೋಚಿಸುತ್ತ, ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು, ಕಿಡಕಿಯ ಜಾಳಿಗೆಯೊಳಗಿಂದ ಕ್ರೇಡಾ ಪರ್ವತದ ಕಡೆಗೆ ಮರಮರಳಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಳು.

ಅತ್ತ ಆ ರಮಣೀಯ ಮಣಿಮಯ ಗೃಹದೊಳಗೆ, ವೃದ್ಧನಾದ ತಿವಾ ಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ರತ್ನಗಂಬಳಯ ಹಾಕಿ, ದಿಂಬುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ಕಾಲುಚಾಚಿ ಕೂಂಡು ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದನು; ಕೇಯೂರಕನು ಪಾದ ಸಂವಾಹನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಕುಲಕನ್ನಿಕೆಯರು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ವೀಣಾಮೃದಂಗಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಿಗೊಳಿಸಿ ಬಾರಿಸುತ್ತ, ಸುಸ್ವರದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಎರಡನೆಯ ಹೃದಯವೋ? ಏನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ—“ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿಲಾಸಗಳು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಎಳೆಕೊಂಡವು! ಓರೆ ನೋಟದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ನಾನು ನೋಡಿಬಿಡ ಕೂಡಲೆ ಮುಸುಗಿನೊಳಗೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು ನಾಚಿ ಮೋರೆದಿರುವುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೋ? ಕಾಮಪ್ರೇರಿತಳಾಗಿಯೋ? ತಿಳಿಯದು ” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ “ ಮೋಹಿತಳಾದದ್ದೇ ನಿಜವಾದರೆ ಮನ್ಮಥನೇ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿ, ನನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವನು. ಈಗ ವೃಥಾವಾಗಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡು ಫಲವಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಎದ್ದು ಕುಳಿತು, ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಕೂಡ ಪಗಡಿ, ಚದುರಂಗ, ವಾದ್ಯವಾದನ, ಗಾಯನ, ಸುಭಾಷಿತ ಮುಂತಾದ ಕಲಾವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಕೆಳದಬಳಕ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು, ಉಪವನದೊಳಗೆ ವಿಹರಿಸಿ, ಕ್ರೇಡಾವರ್ವತದ ತಿಬರದ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಿಸಿ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ಇತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಬರುವ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುವ ನೆವಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸೌಧಾಗ್ರದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಬಹಳಹೊತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕೆಯು ಬಂದು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತಿರುಗಿ ಬಂದಳೆಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಸೌಧಾಗ್ರದಿಂದಿಳಿದು ಕೆಳಗೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಇತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಆ ಕ್ರೇಡಾಶೈಲವ ಶಿಖರದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸೇವಕರು ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯಾದದ್ದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾ ದೇವತಾರ್ಚನ ಭೋಜನ ಮುಂತಾದ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರಕತಮಣಿಯ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಸ್ಥ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯಾದ ಮದಲೇಖಿಯೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಗೆಳತಿ ತರಲಿಕೆಯೂ ಹಲವು ಪ್ರೀಯರನ್ನೊಡಗೂಡಿ, ಭಕ್ತ ಚಾಮರ ಸಹಿತರಾಗಿ ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತದ ದ್ವಾರಪಾಲಕೆಯರ ಕೈಯೊಳಗೆ ಅಂಗರಾಗ ದ್ರವ್ಯ ತುಂಬಿದ ಕರಡಿಗಳನ್ನು, ತಮಾಲಿಕೆ ಎಂಬವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಲತೀಕುಸುಮದ ಹಾರತುರಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಂಜುನಂಥ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಎರಡು ಬಿಳಿಯ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ತೋರಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನೂ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಮೊಂಬರಿವಾಣಮೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೇಲೆ ಮಡಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಬಳಗ ಬಂದರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ್ನೊಡಗ ಬರುವ ಮದಲೇಖಾ ತರಲಿಕೆಯರನ್ನು ಕಂಡು ಎದ್ದು, ಆದರದಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಮದಲೇಖಿಯು ಅದೇ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು, ಬಳಿಕ ಎದ್ದು ಕರಡಿಗಳೊಳಗಿನ ಪರಮಳ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮೈಗೆ ತಾನೇ ಪೂಸಿ, ಅವೆಡೂ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಅತನಿಗೆ ಹೊದಿಸಿ, ಪೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿ, ಮುಂಡಾಸದಲ್ಲಿ ತುರಾಯಿ ಇಟ್ಟು, ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಕೈಯೊಳಗೆ ತಕ್ಕೊಂಡು—“ಎಲೈ ರಾಜಪುತ್ರನೇ, ಈ ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತರಾಗದವರು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಸೌಜನ್ಯವೇ ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೂ ಸಮೃದ್ಧವಹಾರವೂ ಯಾರನ್ನು ಒಲಿಸವು? ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನ

ನಾದ ಕೂಡಲೆ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯೇ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅನುಚಿತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸಖಿ ಕಾದಂಬರಿಯು—‘ತಾನಾಗಿ ನನ್ನ ಹರಣ ಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾದವನಿಗೆ ಏನು ಕೊಡಬೇಕು? ಪ್ರಥಮಾಗಮನ ದಿಂದಲೇ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ವತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು? ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಫಲಮಾಡಿದವನ ಆಗಮನದ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಯಾತರಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು?’ ಎಂದು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ಈ ಮುಕ್ತಾಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ನೆವದಿಂದ ತನ್ನ ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕಾಣಿಕೆಯು ಅವಳ ನೈಭವದ್ದೋ ತಕವೆಂದು ತಾವು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ತಮ್ಮಂಥವರು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವದೇ ದುರ್ಲಭವಿದ್ದು ತಾವು ಬಂದಿರಲೂ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತಕ್ಕ ಸತ್ಕಾರವಾಗಲಿಲ್ಲೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಕೃತಾಪರಾಧಳೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಮಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಗೆಳತಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮೋಸಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲೆಂತಲೂ, ಮುಂದೆ ಸಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಳೆಂತಲೂ ನಾವು ತುಂಬಾ ನಂಬಿದ್ದೇವೆ. ಸಮುಕ್ತನಾಥನು ತನ್ನಲ್ಲಿನ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮುತ್ತುಗಳೊಳಗೆ ಒಡೊಂದನ್ನು ಅರಿಸಿ, ಈ ಹಾರ ಮಾಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ಶೇಷವೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ವರುಣನಿಗೆ ಅದರದಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು; ಆ ವರುಣನು ಚಿತ್ರರಥ ಗಂಧರ್ವರಾಜನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಸನ್ಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದನು; ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದನು; ಅಂಥ ಈ ಹಾರಕ್ಕೆ ತಾವು ತಕ್ಕವರೆಂದು ತಿಳಿದು, ಕಾದಂಬರಿಯು ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ತಮಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ದಯಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಸದ್ಗುಣರೂಪನಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತನಾದ ತಮ್ಮಂಥ ಪುರುಷರು ಇಂಥ ಕ್ಲೇಶಕಾರಕವಾದ ಜಡಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯು ಪ್ರೀತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಹಾರವನ್ನು ತಾವು ಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಾವು ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲರಾದರೆ, ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ಹಳಿದು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಳೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಈ ತರಲಿಕೆಯ ಕೂಡ—“ಕಾದಂ

ಬರಿಯ ಪ್ರೀತಿದಾನವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಕಂಡೆಯಾ” ಎಂದು ತಮಗೆ ಸಂದೇಶ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕೊರಳೊಳಗೆ ಆ ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿದಳು.”

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆಕೆಯ ಜಾಣ್ಣುಡಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು-“ಎಲೈ ಮದಲೇಬಿಯೇ, ನೀನು ಬಹು ಚತುರಳು; ಹೆರವಿಗೆ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲುವದು. ಮಾತಾಡಗೊಡದೆ ಮಾತಾಡುವ ಇಂಥ ಪ್ರಾಧಿಮೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿ? ಮಾನಿನೀ, ನಿಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯದ ಮುಂದೆ ನನ್ನದೇನು ಸಾಗಿತು? ಅದೇ ನನ್ನನ್ನು ತೀರ ಕೈವಶಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ಇನ್ನು ಇಷ್ಟವಾಗಲಿ ಅನಿಷ್ಟವಾಗಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನೀವೇ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ನಾನು ಹೇಳ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ- ಕಾದಂಬರಿಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ಯಾರು ದಾಸರಾಗರು?” ಎಂಬ ಅದರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ, ಮದಲೇಬಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟನು.

ಬಳಿಕ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕಾದಂಬರಿಯು ಸೇವಕರು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಅಂಚೆದುಪ್ಪಳ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡದನು. ಆಗ ಕೇ.ಯೂರಕನು ಓಡುತ್ತ ಬಂದು-“ಜೀಯಾ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರೀ ದೇವಿಯು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಳು” ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು.

ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಹಲವು ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಮದಲೇಬಿಯ ಮುಂಗೈದಂಡೆವಿಡಿಯುತ್ತ, ಬೇಸರದಿಂದ ಭಕ್ತಚಾಮರಗಳನ್ನು ಓರೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಕೊರಳೊಳಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾವಳಿಸರವೊಂದನ್ನೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆ ಚಂದನವನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಣೆಗೆಯನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದರ ಮೇಲೆ ತಾವರೆಯ ಹೂವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಶ್ರೇತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅತಿವಿನಯದಿಂದ ತಲೆನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಪೊಡಮಟ್ಟು, ನೆಲದಮೇಲೆ

ಕುಳಿಸುಕೊಂಡಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಮಂಚದಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಮದಲೇಖೆಯು ಎಷ್ಟು ಅಗ್ರಹಮಾಡಿದರೂ ಕೇಳದೆ, ಆತನೂ ನೆಲದಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತನು. ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಸಖಿಯರೆಲ್ಲರು ಕೆಳಗೇ ಕುಳಿತರು: ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—‘ ದೇವೀ, ಕಾದಂಬರೀ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಸುಸ್ವಭಾವವೂ ನಿರಭಿಮಾನತೆಯೂ ಸೌಜನ್ಯವೂ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಗುಣವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಅವಲೋಕನಮಾತ್ರದಿಂದ ಆನಂದಪಡುವವನು ನಾನು; ಇನ್ನು ನೀನೇ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದು ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನಾನು ಧನ್ಯನೇ ಸರಿ ’ ಎಂದು ಕೃತಾರ್ಥಭಾವವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದದ್ದನ್ನು ಉಪಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಮಾತಾಡಲು, ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಮದಲೇಖೆಯೂ ಆತನ ವಿನಯೋಕ್ತಿಗೆ ಹರ್ಷ ನಿರ್ಭರಿತರಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ತೆಗೆದು, ತಾರಾಪೀಡ ದೊರೆಯು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ; ವಿಲಾಸವತೀ ರಾಣಿಯು ಹೇಗಿದ್ದಾಳೆ? ಶುಕನಾಸ ಪ್ರಧಾನನು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ? ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದೂರವದೆ? ಹೇಗದೆ? ಭರತಖಂಡದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗದೆ? ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವು ರಮಣೀಯವದೆಯೋ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು, ಆತನು ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಇಂಥ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕೆಲಹೊತ್ತುಗಳೆದು, ಕಾದಂಬರಿಯು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಅಪ್ಪಣೆತಕ್ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಮೇಲು ಪುರಿಗೆಯ ಸೆಜ್ಜೆವನೆಯೊಳಗೆ ಹಂಸತೂಲಿಕಾತಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ಇತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯ ನಿರಭಿಮಾನತೆಯನ್ನೂ, ಅಭಿರೂಪವನ್ನೂ, ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಮಹಾಭೀತಿಯ ನಿಷ್ಕಾರಣ ವತ್ಸಲತೆಯನ್ನೂ, ಮದಲೇಖೆಯ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನೂ, ಸೇವಕರ ಮಹಾನುಭಾವತೆಯನ್ನೂ, ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಕಿಂಪುರುಷ ದೇಶದ ರಮ್ಯತನವನ್ನೂ ಮನದೊಳಗೆ ನೆನಿಸುತ್ತ, ಒಂದು ನಿಮಿಷದಂತೆ ಇರುಳುಗಳೆದನು.

ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರನು ಅಸ್ತನಾಗಿ ಬೆಳಗು ಮಂಜಾವಿನ ತಂಗಾಳಿಯು ಮಕರಂದವನ್ನು ಹರವುತ್ತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸುಳಿಯಹತ್ತಿತು; ಸೊಡರುಗಳು ಬೆಳ್ಳ

ಗಾದವು; ಚಿಕ್ಕಗಳು ಕಾಣದಾದವು; ಸೂರ್ಯನು ಮೂಡಣಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೈರಿ ತನ್ನ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹರವುತ್ತ ಬಂದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಿಸವ್ಯರಸಿಯೊಡನೆ ದಾಸಿಗೈಯಿಂದಿದ್ದ ಮುಖಪ್ರಕೃತನ ಮಾಡಿ, ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾವಿಧಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ— ‘ಎಲೈ ಕೇಯೂರಕಾ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಎನ್ನಳೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಎದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ ನೋಡಿ ಬಾ’ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು ಆ ಮೇಲೆಗೆ ಕೇಯೂರಕನು ನೋಡಿ ಬಂದು — ‘ಸ್ವಾಮೀ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಸುಂದರ ಪ್ರಾಸಾದದ ಕೆಳಗಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ’ ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಮುಖನೋಡಿ ಮುಗ್ಧಗೆ ನಗಲು, ಅಷ್ಟೊಂದಲೇ ಅವಳು ರಾಜಪುತ್ರನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು— ‘ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಲಾರನು; ಆದರೆ ಈ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಈತನ ಹಿಂಜಿಬಂದ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಇವನ ಗೊತ್ತುಹತ್ತದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿದ್ದೀತು; ಅದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ನೀನು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಬೇಕು. ದೂರ ಹೋಗುವನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ವದ್ವಿಷಯೂ ಸೂರ್ಯನೂ ಇರುವಂತೆ ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಮಾಡುತ್ತ ಇರಬೇಕು.’ ಎನಲು ಕಾದಂಬರಿಯು— ‘ಅಕ್ಕಾ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಈ ರಾಜಕುಮಾರನ ಅಂಕೆಗೊಳಗಾದ ಈ ತೊತ್ತು ಈತನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗುವಂಥದೇ? ’ ಎಂದು, ಗಂಧರ್ವಕುಮಾರನನ್ನು ಕರೆದು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು.

ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮೊದಲು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ನಮಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ, ಕಣ್ಣುಂಬ ನೀರು ತಂದು— ‘ದೇವೀ

ಕಾದಂಬರೀ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವವೇನು? ಬಹಳ ಮಾತಾಡುವವರ ಮಾತು ಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಆದರದಿಂದ ಆಲಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಸೇವಕರೊಳಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಎಣಿಸಿ ನನಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಂದೇಶ ಕಳಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರಟನು. ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೊರತು ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಕಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆತನ ಹಿಂದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ ವಿನಯದಿಂದ ಆತನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ತನಕ ಹೋದರು. ಏಳಿಕ ಅವನು ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಲು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿ, ಕೇಯೂರಕನು ತಂದ ಅಶ್ವವನ್ನು ಆರೋಹಿಸಿ, ಗಂಧರ್ವ ಕುಮಾರನನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತವನ್ನಿಳಿದು. ಪಯಣಗತಿಯಿಂದ ಬರುವಾಗ ಕೂಡ ಆತನ ಹೃದಯವೇ ಕಾದಂಬರೀಮಯವಾಗಿದ್ದದರಿಂದ ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಆತನಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಕಾಣಿಸಹತ್ತಿದಳು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಅಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆತನ ಸೇನೆಯು ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಡಿದು ಬಂದು, ಅಚ್ಚೋದಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಡಾರಗೊಂಡಿತ್ತು; ಅವನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾಗಿ, ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಗಂಧರ್ವ ಕುಮಾರನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿ, ತನ್ನ ಪಾಳಯದೊಳಗೆ ಹೋಗಲು, ಜನರು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಅನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಹತ್ತಿದರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅವರ ಶರಣುಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅನಂದದ ನೋಟದಿಂದವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನ ಪಟಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಬಂದ ಯಾವತ್ತು ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ದರ್ಶನಲಾಭಕೊಟ್ಟು ಅವರ ವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿ, ವೈಶಂಪಾಯನ ಪತ್ರಲೇಖಿಯರ ಕೂಡ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಇಂಥಾಕೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಇಂಥವಳು, ಮದಲೇಖಿ ಇಂಥವಳು, ತಮಾಲಿಕೆ ಇಂಥಾಕೆ, ಕೇಯೂರಕನಿಂಥವನು, ಗಂಧರ್ವಲೋಕವಿಂಥದು ಎಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಹೊತ್ತುಗಳೆದನು. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ, ಕೇಯೂರಕನು ದ್ವಾರಪಾಲಕನ

ಸಂಗಡ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು, ದೂರದಿಂದಲೇ ತಲೆಬಾಗಿ, ನೆಲಮುಟ್ಟಿ
ವಂದಿಸಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದದಿಂದ—“ಕೇಯೂ
ರಕಾ, ಯಾವಾಗ ಬಂದಿ ಬಾ ” ಎಂದು ಎದ್ದು ಬಂದು, ಆಲಿಂಗಿಸಿ, ಬಳಿ
ಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ—“ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು
ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಸುಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವಳೇ ? ” ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಹೇಗಿ
ದ್ದಾಳೆ ? ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಕೇಯೂರಕನು—“ ಜೀಯಾ, ತಮ್ಮ ದಯೆ
ಯಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಇರುವರು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕಾದಂಬರಿಯು
ಕೊಟ್ಟ ಕಮಲಪತ್ರದ ಪುಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಅದರೊಳಗಿನ
ಪಚ್ಚದ ತೆನೆಗಳನ್ನೂ, ಕೇದಗಿಯಬಣ್ಣದ ವಿಳೆಯದೆಲೆಗಳನ್ನೂ, ಪಚ್ಚ
ಕರ್ಪೂರವನ್ನೂ, ಕಸ್ತೂರಿ ಬೆರೆಸಿದ ಯಕ್ಷಕರ್ದಮವನ್ನೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ತೆಗೆದುತೋರಿಸಿ, “ಸ್ವಾಮಿ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು
ಈ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಮಹಾಶ್ವೇ
ತೆಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹಳ ನೆನೆಸುತ್ತಾಳೆ; ಮದಲೇಖಿ, ತಮಾಲಿಕೆ ಮುಂ
ತಾದ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಒಡೆಯರ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ಪೊಡಮಡುತ್ತಾರೆ.
ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ನನ್ನ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ—“ನಿನ್ನನ್ನು ಇನ್ನೂ ನೋಡದ
ಹೆಂಗಸರೇ ಧನ್ಯರು; ಯಾಕಂದರೆ, ನೀನು ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಇದ್ದಾಗ ನಿನ್ನ
ಗುಣಗಳು ಚಂದ್ರನ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಂತೆ ತಣ್ಣಗೆ ಸುಖಕೊಡುತ್ತವೆ; ಆದರೆ
ಅನೇ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳು ನೀನು ಅಗಲಿದ ಕೂಡಲೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳ ಹಾಗೆ
ತಾಪವನ್ನೂ ದುಃಖವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತವೆ; ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಿನ ಕಾಲವು
ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವ್ಯತಮಯವಾಗಿತ್ತು; ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಗಬೇ
ಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ
ಹೋದಂದಿನಿಂದ ಗಂಧರ್ವನಗರವು ಹಾಳುಸುರಿಯುತ್ತದೆ; ನಾನು ಸರ್ವ
ಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದವಳಾದರೂ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು
ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯುತ್ತದೆ; ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ
ಕಾದಂಬರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಸ್ಥವಿಲ್ಲ; ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೆನೆಸು
ತ್ತಾಳೆ. ಆದದರಿಂದ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾ
ಡಬೇಕು ” ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿರುವಳು. ಎಂದು ಹೇಳಿ, “ ಈ ಶೇಷವೆಂಬ

ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ತಾವು ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮರೆತು ಬಂದಿದ್ದಿರಿ; ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು” ಎಂದು ತನ್ನ ನೆಲ್ಲೆಯ ನೆರಗಿನೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಮುಂದಿಟ್ಟನು.

ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—“ ಇದೆಲ್ಲ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೃಪೆಯ ಫಲವು; ನಮ್ಮಂಥ ಬಡಸೇವಕರ ನೆನಪು ಕೃಪೆಯ ಹೊರತು ಆಗಾಗ ಹೇಗಾದೀತು; ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಳಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದವಿದು” ಎಂದು ಆ ಪರಿಮಳಿಸುವ ಸಚ್ಚಿದ ತೆನೆಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತಃಕರಣದೊಳಗಿನ ಪ್ರೇಮರಸವಿದೆಂದು ಆ ಆಹ್ಲಾದಕಾರಕವಾದ ವಿಲೇವನದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಮೈಗೆಲ್ಲ ಪೂಸಿಕೊಂಡು, ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಿಸಿ, ತಾನೂ ಸವಿದು, ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೋಗಲಪ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟು, ಕೇಯೂರಕನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಎಡದೊಳು ಹಾಕಿ, ಅವನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ, ಗಂಧಮಾದನವೆಂಬ ಆನೆಯ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ, ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಮಲ ತೃಣಗ್ರಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ, ಅದರ ಬೆನ್ನು ಮೇಲಿನ ಜಾಲು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿದು ಓರೆಯಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಅದನ್ನು ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ಸುಸಿ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಗೋಣ್ಣೆಗಳುಗಳನ್ನು ಕೈಯಾಡಿಸಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿ, ಸೇವಕರ ಕಡೆಗೆ ಮುಖವಿರುವ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅಂಸನ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೂರ ಹೋಗಲು ಕೇಯೂರಕನೊಬ್ಬನೇ ಹತ್ತರ ಉಳಿದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಪೆಡಕಿನ ಮೇಲೆ ತೋಳು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೈಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಅದರ ಮೇಲೆ ಜಿಲ್ಲಿ, ಅತಿ ಕೌತುಕದಿಂದ—“ ಕೇಯೂರಕಾ, ನಾನು ಹೊರಟು ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಆ ಗಂಧವರ್ಷಾಜಮಂದಿರದೊಳಗಿನ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು? ಕಾದಂಬರಿಯು ಹೇಗೆ ಹೊತ್ತುಗಳೆವಳು? ವ.ಹಾಶ್ವೇತಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು? ಮದಲೀಜಿ ಏನು ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ” ಎಂದು

ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೇಯೂರಕನು “ ಸ್ವಾಮಿ, ಅಲಿಸಬೇಕು. ತಾವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ತನ್ನ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹುಬ್ಬುಗೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಕುದುರೆಯ ಮರಪುಟವಿಂದಿದ್ದ ಕೆಂಧೂಳಿ ಕಾಣುವ ತನಕ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಅದು ಕಾಣದ ಹಾಗಾದ ಬಳಿಕ ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುತ್ತ, ಮದಲೇಬೆಯ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ತಾವು ಹೋದ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ದುಗುಡದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸಭಾಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಕುಳಿತು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸೆನಿಸದ ಕಾರಣ ತಾವು ಇಳುಕೊಂಡ ಕ್ರೇಡಾಪರ್ವತವನ್ನು ಎರಿ,—

“ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತ ಮರಕತಮಣಿಯ ಹಾಸುಗಲ್ಲು ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇನೇ! ಆತನು ಪನ್ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದೆಯು ಇದೇ! ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆತನು ಪ್ರಭುವಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು! ಅವನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಟಿಕದ ಜಗುಲಿಯ ನೋಡು! ಇದೇ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದನಲ್ಲವೇ!” ಎಂದು ಸಖಿಯರ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಒಡೆಯರ ವಿಲಾಸಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಇರುಳು ವ.ಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಉಂಡು, ಸಿಜ್ಜೆವನೆಗೆ ಬಂದು, ತಲೆನೋವಿನಿಂದಲೂ, ದಾಹಜ್ವರದಿಂದಲೂ, ಮನೋವೃಥೆಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಕುಲಳಾಗಿ, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ, ತೇಲುಗಣ್ಣು ಹಾಕುತ್ತ, ಅಡಿಗಡಿಗೆ ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುತ್ತ, ಕಷ್ಟದಿಂದ ಇರುಳುಗಳೆದು, ಬೆಳಗಾದಬಳಿಕ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು, ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸುದ್ದಿಯ ತಿಳಿಕೊಂಡು ಬಾ! ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಹು ಆತುರದಿಂದ ಕಳಿಸಿರುವಳು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೇಯೂರಕನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಆತುರತೆಯಿಂದ ‘ ಕುದುರ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ, ಕುದುರೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ’ ಎನ್ನುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ತನ್ನ ರಾಹುಟಯ ಕಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅಶ್ವಸೇವಕರು ಇಂದ್ರಾ

ಯುಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತರಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಪತ್ರಲೇಖಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ವೈಶಂಪಾಯನನಿಗೆ ದಂಡು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಸಂಗಡ ಸೇವಕರನ್ನು ಕರಕೊಳ್ಳದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕೇಯೂರಕನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಅತಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತವನ್ನು ಆರೋಹಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಂದಿರದ ಮಹಾ ದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ, ನೋದಲು ಪತ್ರಲೇಖಿಯನ್ನು ಇಳಿಸಿ ತಾನೂ ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದನು.

ಅಲ್ಲಿಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು, ಅವನು ಪತ್ರಲೇಖಿಯೊಡನೆ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯನ್ನು ಕಾದಂಬ ರೀದೇವಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವಳೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು—“ಜೀಯಾ, ಮತ್ತಮಯೂರಕನೆಂಬ ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಮಲವನವಾಪಿ ಕೆಯದಂಡೆಯ ಹತ್ತರ ಹಿಮಗೃಹದೊಳಗೆ ಇದ್ದಾಳೆ” ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೆ ಕೇಯೂರಕನು ತನಗೆ ಅಸ್ಥಳದ ಮಾರ್ಗವು ಗೊತ್ತು ಇದ್ದದರಿಂದ ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ಪತ್ರಲೇಖಿಯರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಅವರು ಪ್ರಮದವನದೊಳಗಿನ ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಎದುರಿಗೆ ಸೊಂಪಿನಿಂದಲೂ ತಂಪಿನಿಂದಲೂ ಹಚ್ಚಿಗೆ ಶೋಭಿಸುವದೊಂದು ಕದಳೀವನವನ್ನು ಕಂಡರು. ಅದರ ನಡುವೆ ಆ ಹಿಮಗೃಹವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಸೇವಕರು ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಎದೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಓಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆಗ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ—ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯರು ಶೀತೋಪಚಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನಳವಡಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆ ಹಿಮಗೃಹದ ನಡುವೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಅದು ಚೆಳಬೆಟ್ಟದೊಳಗಿನ ಗವಿಯೋ, ಮಾಗಿಯ ಕಾಲದ ಇರುಳೆಡೆಯೋ, ಮಳೆಗಾಲದ ನೆಲಮನೆಯೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ

ತಂವು ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಪುಟಿಯುತ್ತಿರುವ ನೂರಾರು ಜಲಯಂತ್ರಗಳ ತುಂತುರ್ವನಿಗಳು ಮಂಜುಗವಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವು; ಮೆಲ್ಲನೆ ಸುಳಿಯುವ ತಂಗಾಳಿಯು ಕದಂಬಪುಷ್ಪಗಳೊಳಗಿನ ಪರಾಗವನ್ನು ತಂದು ಹರಹುತ್ತಿರುವದು; ಅರಳಿದ ಹೂವಿನ ತನಿಗಂಪಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಂಬಿಗಳೆರಗಿ ಜೇಂಕರಿಸುತ್ತಿರುವವು; ಪೂಗೊಂಚಲುಗಳಿಂದಲೂ ಕುಡಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅರಳಮೊಗ್ಗಗಳಿಂದಲೂ, ತೆನೆಗಳಿಂದಲೂ ಎಸೆಯುತ್ತಿರುವ ತರತರದ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಕಿಡಿಕೆಗಳೊಳಗೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿರುವವು. ಇವೆಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಶೀತೋಪಚಾರದ ಸೊಬಗನ್ನು ನಡುವೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಅಂಗಾಲಿನಿಂದ ನಡುನೆತ್ತಿಯವರೆಗೆ ತಣ್ಣಗೆ ತಂಪೇರಿ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿತು.

ಇಂಥ ಹಿಮಗೃಹದೊಳಗೆ ಮಳೆಲೆಡೆಯ ಮೃಣಾಲಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಕಾದಂಬರಿಯು ಸುತ್ತುಮುತ್ತ ನೆರೆದು, ಮತ್ತು ಶೀತೋಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು, ಎಲ್ಲಿರುವನು? ಯಾರು ನೋಡಿದರು? ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಕೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅವಳೆದುರಿಗೇ ಹೋಗಿ ನಿಂತನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕಯ್ಯೂರಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು, ಎದೆಯಮೇಲಿನ ಸೆರಗು ನೆಟ್ಟಗೆ ಸರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂದಲೆಯ ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು ಅವಸರದಿಂದ ತಿದ್ದಿ, ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳುದುರುವ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ, ಕಾದಂಬರಿಯೂ, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ವಂದನೆ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಬಳಿಕ, ಕೇಯೂರಕನು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನವಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿ—“ ತಾಯೋ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡರಾಜನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಇವಳು ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದಳಾದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು; ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಗಿಗ ಕಾದಂಬರಿಗೂ ಭೆಟ್ಟ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಕಾದಂಬರಿಯು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕೌತುಕದಿಂದ “ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಮಾನುಷ ಪ್ರೀಯರ ಪಕ್ಷ ಪಾತವೆಷ್ಟುಂಟು ನೋಡಿರಿ! ”

ಎಂದು “ ಇಲ್ಲಿ ಬಾ! ಇಲ್ಲಿ ಬಾ!” ಎಂದು ಆದರದಿಂದ ಕರೆದು ಕೈವಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತರ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೃತೆಯಿಂದ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಅನಂದಪಟ್ಟಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲ ಸಖಿಯರು ನೋಜಿಗಗೊಂಡರು.

ಆಗಮನ ಸಂಬಂಧದ ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿರಹವೃಥೆಯಿಂದ ವೃಥಿತಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ‘ ದೇವೀ ’ ನೀವು ಸೊರಗಿದಿರಿ; ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತೀರಿ; ಹೀಗಾದ ಬಗೆಯೇನು? ನೀವು ಹೀಗಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ ” ಎಂದನು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಲಜ್ಜಿತಳಾಗಿ ತಲೆಬಾಗಿ ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಓರೆನೋಟದಿಂದ ಆತನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕಳು. ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಾತಾಡದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮದಲೇಖೆಯು ರಾಜಕುಮಾರನೇ, ಈಕೆಯ ಸಂತಾಪವು ಹೇಳಲಾರದಂಥದು, ನೀವೇ ಮನಸ್ಸುಗೊಟ್ಟು ಈಕೆಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಾಯಬೇಕು! ಎಂದಳು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೂಡ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆದುತ್ತ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು, ಬಳಿಕ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಿಮಗೃಹದಿಂದ ಹೊರಟು, ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಮೇಲೆ ಅರೋಹಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕೇಯೂರಕನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು—“ ಸ್ವಾಮೀ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೊಪ್ಪತ್ತು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹಿಂದಣಿಂದ ಕಳಿಸುವೆನೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ಮದಲೇಖೆಯ ಮುಖದಿಂದ ತನಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದೇವರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ” ಎಂದನು. ಕೇಯೂರಕನ ಮುಖದಿಂದ ಮದಲೇಖೆಯ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕೇಳಿ—“ ಎಲೈ ಕೇಯೂರಕಾ, ಕಾದಂಬರಿದೇವಿಯ ಪ್ರೇಮವು ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟುಂಟೋ! ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಲೇಖೆ ಧನ್ಯಳು. ಒಳ್ಳೆಯದು ಅವಳು ಇರಲಿ! ಎಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೇಳಿ, ಇಂದ್ರಾಯುಧ

ವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ತನ್ನ ದಂಡಿಳಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ತಂದೆ ತಾರಾಸೀಡನ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಕರೆದು—“ ಎಲಾ, ಸರ್ವ ವರಿವಾರ ಸಹಿತ ನನ್ನ ತಂದೆಯೂ, ಅಂತಃಪುರ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೂ ಸುಖವಾಗಿ ಇರುವರೋ? ” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಸೇವಕನು ಮೊಡಮಟ್ಟು—“ ಜೀಯಾ ಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ” ಎಂದು ಅಂಕಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎರಡು ರಾಯಸಗಳನ್ನು ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಡಲು, ಅವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಒಡೆದು, ಓಡುತ್ತಾನೆ. ಅವರಲ್ಲಿ “ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀ, ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವಂಥ, ಸಕಲ ರಾಜರಿಂದ ವಂದಿತನಾದಂಥ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತನಾದ ತಾರಾಸೀಡನು ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ತವರಮನೆಯಾದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಬರೆದದ್ದೇನೆಂದರೆ—ಎಲ್ಲ ರೈತರು ಸುಖದಿಂದಿದ್ದಾರೆ; ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಾಕೆಯೂ ಸುಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡದೆ, ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡೇವೆಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪತ್ರ ಓದಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ತಡಮಾಡದೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಬರಬೇಕು ” ಎಂಬದಾಗಿ ತಂದೆಯು ಬರೆದಿದ್ದನು. ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು ಬರೆದ ಮಾನವತ್ರದೊಳಗೂ ಇದೇ ಸಂಗತಿ ಇತ್ತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಬಳಿಗೆ ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು, ತನಗೆ ಬಂದ ಇದೇ ಸಂಗತಿಯ ವತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತವನು ಪ್ರಯಾಣದ ಭೇರಿಯ ಹೊಯ್ದುಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಮೇಘನಾದನೆಂಬ ದಳವತಿಯನ್ನು ಕರೆದು, ನೀನು ಹಿಂದಣಿಂದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು; ಅವಳನ್ನು ಕೇಯೂರಕನು ಕರೆಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವನು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಏನೂ ದುಃಖವಾಗದ ಹಾಗೆ ಏಕು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು

ಬಾ" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಯಾವತ್ತು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೀನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯಿಂದ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ವೈಶಂಪಾಯನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ತನ್ನ ವೈಗಾವಲ ರಾಹುತರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಶೂನ್ಯಾಂತಃಕರಣನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಡಮಚಿಯ ಹಿಡಕೊಂಡು ಸಂಗಡ ಬರುವ ಅಲೇಖವಾಹಕನ ಮುಖದಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಕಡೆಯ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಶೂನ್ಯಾರಣ್ಯವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಾಳು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ದೂರ ಹಳೆಯ ಒಂದು ರಕ್ತಚಂದನ ವೃಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದೊಂದು ಕಾವಿವಿರವಿಯ ವತಾಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖ ನಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದೇಗುಲ ಹತ್ತಿತು; ಅದರೊಳಗೆ ಚಂಡಿಕೆಯ ಉಗ್ರಮೂರ್ತಿಯಿತ್ತು; ಅದರ ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುಂಡಮಾಲೆ ಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಆ ದೇವಿಗೆ ಬಲಿಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಕೋಣವನ್ನು ಕಡಿದ ರಕ್ತವು ನೋರಿರುವದು; ಮಾಂಸ ವಿ.ದುಳುಗಳು ಬಿದ್ದಿರುವವು ದೇಗುಲದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಜಗು ಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೋಣವಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧಧಾರ್ಮಿಕ ದ್ರವಿಡನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಹಣೆಗೆ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆ ಚಂಡಿಕೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ದಿನಹೋದನನಾದದರಿಂದ ಅವನ ಮೈಮೇಲಿನ ನರಗಳು ಎದ್ದಿದ್ದವು. ಚಂ ಡಿಕೆಗೆ ನಮಿಸಿ ನಮಿಸಿ, ಅವನ ತಲೆಗೆಬುಗುಟೆಗಳಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅವನ ಎರಡೂ ಕಿವಿಯಾಲೆಯ ತೂತುಗಳು ಲಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣು ಹಿಡಿಸುವಷ್ಟು ಅಗಲವಾಗಿ ದ್ದವು. ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅಲ್ಲಿ ಇಳಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕುದುರೆಯಿಳಿದು ಆ ಚಂಡಿಕೆಯ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಪೊಡಮಟ್ಟು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಆ ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ಶಾಂತಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಪೌಳಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಹತ್ತಿ ದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆ ಮುದಿದ್ರವಿಡನು ಈ ಜನರನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಯಿಗೆ

ಬಂದ ಹಾಗೆ ಬೈಯುತ್ತ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಅವನ ಬೈಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಹತ್ತರ ಬಂದು, ಅವನನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸಿದ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿವಿರಹವ್ಯಾಧಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾಮ್ಯಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಆ ಮುದುಕನ ಸಿಟ್ಟು ಇಳಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಅವನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ವಯಸ್ಸನ್ನೂ, ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ, ವಿರಕ್ತನಾದ ಕಾರಣವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಲೂ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಆ ಮುದಿದ್ರವಿಡನು ವಿಸ್ತಾರವೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಾಗ ಹಚ್ಚಿದ ಹಾಳುಹರಟೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೂ ವಿನೋದದಿಂದ ಎರಡು ಗಳಿಗೆ ಹೊತ್ತುಕಳೆದು ಆ ಮುದುಕನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಿಸಿದನು.

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಗಾವಳುಕವಿಯಲು, ರಾವುತರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕುದುರೆಯ ತಡಿಯ ತೆಗೆದು ಗಿಡಗಳ ಟೊಂಗಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಎದುರಿಗೆ ಈಟಿಯ ಗಣಿಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ದಾಣಿಯ ತಿನ್ನಿಸಿ, ಮೇವು ಹಾಕಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಕಡುಗಲಿಗಳ ಕಾವಲಿಟ್ಟು, ಹಲವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳ ಹತ್ತರ, ಹಲವರು ಗಿಡಗಳ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ಹಲವರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೇ ಉರಿಯಹಚ್ಚಿ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನೇವಕರು ಇಂದ್ರಾಯಧನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಹತ್ತರ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಶಯನದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಮನೋಗಮನದಿಂದ ಕಿಂಪುರೂಷ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಾಗೇ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತದ ರವಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಾಡಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುತ್ವವನ್ನು ನೆನಿಸಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ದರ್ಶನ ವಾದದ್ದೇ ತನ್ನ ಜನ್ಮದ ಸಾಫಲ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದ, ಮದಲೇಖಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದು, ತಮಾಲಿಕೆಯ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಇನ್ನು ಕೇಯೂರಕನು ಎಂದು ಬಂದಾನೆಂದು ಹಾರೈಸಿ, ಹಿಮಗೃಹದ ನೆನಪಾದ ದರಿಂದ ಬಿಸುಸುಯ್ದು, ತನ್ನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಶೇಷವೆಂಬ ಹಾರದಮೇಲೆ ಮೋಹದಿಂದ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಪತ್ರಲೇಖಿಯೇ ಮಹಾಪುಣ್ಯವಂತಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕಣ್ಣಿಗೆಕಣ್ಣು ಹಚ್ಚದೆ ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ಇರುಳು ಕಳೆದನು. ಮೂಡಣಕೆಂಪು ಹರಿದಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾ

ಪೀಡನು ಎದ್ದು, ಆ ಧಾರ್ಮಿಕ ದ್ರವಿಡನಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯಕೊಟ್ಟು, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ರಮಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರವಿಡುತ್ತ ಪಯಣಗತಿಯಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಎಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬಂದನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ ತಾರಾಪೀಡ ಮಹಾರಾಜನು ವರಮಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಅವಸರದಿಂದ ಕೆಲವು ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು, ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಎದುರಿಗೆ ಬರಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಕುದುರೆಯನ್ನಿಳಿದು ತಲೆಬಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಿರೀಟ ಹಚ್ಚಿ ತಂದೆಯ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿದನು ತಾರಾಪೀಡನು ಆನಂದಭರದಿಂದ ಬಾಗಿ 'ಬಾ ಮಗನೆ' ಎಂದು ಎರಡೂ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎದೆಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ತಂದೆಯ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಉಳಿದ ಮಾಂಡಲಿಕರಿಗೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ವಂದಿಸಿ, ನಿಂತ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಮುಗಿಯುವ ಪುರಜನರ ಮುಜುರೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ತಂದೆಯ ಕೂಡ ರಾಣಿವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಯ ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಪೊಡಮಡಲು, ಅವಳು ಆತ್ಮಾನಂದದಿಂದ ಮಗನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಅರುಹುತ್ತ, ಅವರೊಡನೆ ಹೊತ್ತುಗಳೆದು, ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹಿಂದೆ ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮನೋರಮಾತಾಯಿಯ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು, ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಪರಾಧೀನನಂತೆ ಸ್ನಾನ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಮಾರಭವನವೆಂಬ ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಗಲಿ ಬಂದದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಕುಮಾರಭವನವಷ್ಟೇ ಹಾಳು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ಇಡೀ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರವೆಲ್ಲ ಭಣಭಣವೆನಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಆದದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಯ ಸುದ್ದಿಯು ಯಾವಾಗ ಬಂದಿತೆಂದು ಪತ್ರಲೇಖಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಸಹತ್ತಿದನು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳು ಹೋದ ತರುವಾಯ, ಮೇಘನಾದನು ಸತ್ರಲೇಖಿಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ನೊದಲೇ ಪ್ರೀತ್ಯಾಪ್ತವಳು, ಈಗಂತೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹತ್ತರ ಹಲವು ದಿನ ನಿಂತು ಆಕೆಯ ಪ್ರಸಾದವೆಂಬ ಎರಡನೆಯ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಆಕೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾದ ಸತ್ರಲೇಖಿಯು ಬಂದು ಚರಣಕ್ಕೆರಗಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅದರ ಪೂರ್ವಕ ಎದ್ದು, ಕೈಹಿಡಿದು, ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಣೆಹಚ್ಚಿ ನಮಿಸಿದ ಮೇಘನಾದನ ಜಿನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಸೈ ಸೈ ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದನು.

ತರುವಾಯ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸತ್ರಲೇಖಿಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಉಪವನದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಅಲ್ಲಿ ಲತಾಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಇಬ್ಬರೇ ಕುಳಿತ್ಯು ಕೊಂಡು—“ಸತ್ರಲೇಖೇ, ಕಾದಂಬರಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು ಹೇಳು” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಸತ್ರಲೇಖಿಯು—“ಜೀಯಾ, ನೀವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಇತ್ತಣ ದಾರಿಯ ಹಿಡಿದ ಬಳಿಕ, ಕೇಯೂರಕನ ಸಂಗಡ ನಾನು ತಿರುಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ, ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗಿಯಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೆ ಹೈಂದು ಹೇಳಲಿ! ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ನನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟಿರುವವು; ಕೈ ನನ್ನ ಕೈಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದಿರುವದು; ಮೈ ನನ್ನ ಮೈಗೇ ಹತ್ತಿರುವದು; ನಾಲಿಗೆಯು ನನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ, ಹೃದಯವು ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಎಡೆಯಾಗಿರುವವು. ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಅವಳು ಹಿಮಗೃಹ ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡಿ, ಸಂಗಡ ಬಂದ ಸಖಿಯರಿಗೆ ದೂರ ಹೋಗಕೇಳಿ, ನನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಾಲ್ಯೋದ್ಯಾನದೊಳಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತ್ರದ ಸೋಪಾನದ ಪಳುಕಿನ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಆತು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ವನದೊಳಗೆ ಅಲೋಚಿಸಿ, ಮಾತಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮೋರೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, ರುದಿನಾಲಿಗೆಗೆ ಬಂದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನುಡಿಯದೆ ಜೋರನೆ ಬೆವತು ನಡುಗಹತ್ತಿದಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಅಭಿ

ಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದು,—" ನೀವು ಏನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೀಸಂಶಯದಿಂದ ಆಡಬೇಕು. ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದೆನು. ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮೋರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ, ಕಾಲ ಹೆಚ್ಚಿರಳಿ ನಿಂದ ಆ ಪಳುಕಿನ ನೆಲವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ ನೆನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸುತ್ತ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ, ಪತ್ರಲೇಖಿಣಿ- ಏನು ಹೇಳಲಿ! ದೊಡ್ಡವರ ನಡತೆ ಇದೇ ಸರಿಯೇ? ಹಿಮಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತಳಮಳ ಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಿದ್ದವಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರ ಕಂಡು ಬಿಟ್ಟುಹೋದದ್ದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗಾದರೂ ಬಂತೇ? ಕಡೆಗೆ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನೂ, ಅರಮನೆಯನ್ನೂ, ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದನೇ ಹೊರತು ನನ್ನನ್ನೇನೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ! ಪರಿಚಯವಾದದ್ದರ ಫಲವಿದೆಯೋ? ನೀನೇ ನೋಡು! ಆಗ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು ಅದೇನೆಂದರೆ, ನಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಈಗ ದಿನಾಲು ನನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು, ನನ್ನನ್ನು ಮಧುರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮರುಳುಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ತಲೆಯೊಳಗಿನ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಹಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಸ್ತೂರಿಯಿಂದ ಸಂಕೇತಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಿಯಿಂದ ಮುಗ್ಧಿಯಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸೆಳಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಹಾಡು ಮಾಡಿದೆನು. ಇನ್ನು ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ಹಚ್ಚುವದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವದೇ ಲೇಸು!" ಎಂದಳು. ಅವಳ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಮನದೊಳಗೆ ಹರ್ಷಿತಳಾಗಿ—" ತಾಯಿಯಾ, ನೀನು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬರುವೆನು" ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದೆನು. ಸ್ವಾಮಿ, ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವವೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಅದೆ, ತಮ್ಮ ಹೊರತು ಆಕೆಗೆ ಜಗವೆಲ್ಲ ಈಗ ಶೂನ್ಯರಾವವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಬಿನ್ನೈಸಿದಳು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಪತ್ರಲೇಖಿಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಇನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಲವು ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರುವಾಗ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ದಿನವೆಂಬವದು ಒಂದು ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸಾಗದ್ದರಿಂದ ಪತ್ರಲೇಖಿಯನ್ನು

ಕರಕೊಂಡು, ಕ್ಷಿಪ್ರಾನದೀ ತೀರದ ಮೇಲೆ ಚಂದನವನದೊಳಗಿನ ಮನೋಹರ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಕಾಲಕ್ರಮಿಸಹತ್ತಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಕೇಯೂರಕನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಲು, ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ಯುನಂದದಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ.—“ಎಲೈ ಗೆಳೆಯಾ ಕೇಯೂರಕಾ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಸುಖರೂಪದಿಂದಿದ್ದಾಳೋ? ಆಕೆಯ ಸ್ವದೇಶವೇನು?” ಎಂದು ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಲು, ಆತನು—“ಜೀಯಾ, ತಾವು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಸುಖವಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ; ಆದರೆ ಅವಳು ಏನೂ ಸಂದೇಶ ಹೇಳಿಲ್ಲ ತಾವು ಅಗಲಿ ಇತ್ತ ಬಂದದರಿಂದ ದೇವಿಯು ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುತ್ತ, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ದುಮ್ಮಾನದಿಂದ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ವದಲೇಬೆಯ ಕೂಡ ಸಹ ಏನೊಂದು ಮಾತಾಡದೆ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ನಿರೆದಿರುತ್ತೀರಿ; ಎಂದು ಬೇಸರದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತ, ನಿರೆದ ತೊತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಹೇಳುವಳು. ಇದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ನಾನೇ ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ತಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಡಮಾಡದೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ವಿರಹದಿಂದ ಸಂತಪ್ತಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ಕೇಯೂರಕನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಉಮ್ಮಳಗೊಂಡು, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಹೊರತು ಹೇಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನೂ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ! ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ, ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದು—“ಜೀಯಾ, ದ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೋದ ಒಡೆಯರ ಚತುರಂಗಬಲವು ಪಟ್ಟಣದ ಹತ್ತರ ದಶಪುರಕ್ಕೆ ಇದೇ ಈಗ ಬಂತು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ ಇನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾಯಿತೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಕೇಯೂರಕನಿಗೆ—“ಎಲೈ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರನೇ, ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಸೇನೆ ಸಹಿತ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರದಿಂದ ಇದೇ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದನಂತೆ! ಇನ್ನು ನಾನು ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ; ನೀನು ಈ ಸತ್ರಲೇಖ

ಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಈಗಲೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗು! ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಹಿಂದಿಂದೇ ಬಂದೆನು. ನೀವು ಮಾತ್ರ ಸ್ವರಮಾಡಿ ಹೋಗಿ, ಬಂದೆನೆಂದು ದೇವಿಗೆ ಹೇಳಿರಿ” ಎಂದು ಕೇಯೂರಕನ ಸಂಗಡ ಪತ್ರಲೇಖಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿ, ತಾನೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ರಾಜಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು, ವೈಶಂಪಾಯನನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಹಲವುಪರಿಜನ ರೊಡಗೊಂಡು ದಶಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಬಿಡಾರಗೊಂಡ ತನ್ನ ದಂಡಿನೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ದಂಡನಾಯಕರೆಲ್ಲರೂ ಖಿನ್ನಮುಖರಾಗಿ ಅವಸರದಿಂದ ಒಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿದರು. ವೈಶಂಪಾಯನ ನಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವರು ದೀನಮುಖರಾದದರಿಂದಲೂ ಇವರಿಗೆ ಏನು ಎಡರು ಎಡೆಗೊಂಡಿತೋ ಎಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ ಉಮ್ಮಳಗೊಂಡು, “ವೈಶಂಪಾಯನನು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ! ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ? ಎಂದು ಆ ದಳಪತಿಗಳನ್ನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದನು. ಅವರು ಕೈಮುಗಿದು,—ಜೇಯಾ, ಅವಧರಿಸಬೇಕು! ವೈಶಂಪಾಯನನೂ ನಾವೂ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಇನ್ನು ಬೇಗನೆ ಸೇನೆ ಸಹಿತ ಹೊರಡಬೇಕೆಂಬುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನು ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಏನನ್ನೋ ನೋಡಿ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ—“ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಊರಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಮರುಳು ಹಿಡಿದವನಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿ, ಅದರ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹೋದನು; ನಾವು ಬಹು ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅದಷ್ಟು ಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆವು; ಅದರೂ ನಮ್ಮ ಯತ್ನವೇನೂ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ; ಹೋದವನು ಹಾಗೇ ಹೋದನು; ಇನ್ನು ಆತನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವದು ಉಚಿತವಲ್ಲೆಂದು ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಅನನು ಅಲ್ಲಿ ಜೀವದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸೇನಾಸಿಗಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಮುಂತಾದ ನನ್ನ ಆಸ್ತರುಂಟು; ಅವರು ಆತನ ಸಮಾಚಾರ ತಕ್ಕೊಂಡಾರೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ತಾಳಿ, ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈತನ ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡರಾಜನೂ ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯೂ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಬಾರದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೇ ಮಾತಾಡುತ್ತ, ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡ

ನನ್ನ ನೋಡಿ, ತಾರಾಪೀಡನು—“ ನೀನು ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದೊಂದು ಹೊಲ್ಲದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿ!” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು—“ ಇದರೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇನೂ ತಪ್ಪು ಇಲ್ಲ. ತೀರ್ಯಗ್ನಾತಿಯ ಚೇಷ್ಟೆಯುಳ್ಳ ವೈಶಂಪಾಯನನದೇ ತಪ್ಪು; ಆತನ ಮೈಸೊಕ್ಕಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತು!” ಎಂದು ಅಂದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಂದೆಗೆ—“ ಸ್ವಾಮಿ, ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದದರಿಂದ ನಾನು ಅಪಕೀರ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಾದೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕು! ನಾನು ಮರಳಿ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರುವೆನು” ಎಂದು ಶುಕ ನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯ ಮುಖದಿಂದ ತಂದೆಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ತಾರಾ ಪೀಡನು ಮಗನಿಗೆ ಮರಳಿ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇನ್ನೇನು! ಕಾದಂಬರೀ ದೇವಿಯು ಕೈವಶವಾದ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಿತನಾಗಿ ಮರುದಿನ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ಹೊರಟು, ತಂದೆಯ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ, ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ, ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಲು, ತಂದೆಯೂ ತಾಯಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಪುನಃ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಮರ ಮರನೆ ಮರುಗಿ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟರು.

ತರುವಾಯ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸಂಗಡ ಕೆಲವು ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನೂ ವೈಗ್ಛಾಲಿ ರಾವುತರನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು, ಬಹಳ ತ್ವರೆಮಾಡಿ, ಪಯಣ ಗತಿಯಿಂದ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ ವೈಶಂ ಪಾಯನನನ್ನು ಹುಡುಕಿದನು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಆತನ ಕುರುಹೇ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ; ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ದೀನಮುಖಳಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ; ಆಕೆಯನ್ನು ತರಲಿಕೆಯು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಇದನ್ನು

ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಭಯಚಕಿತನಾಗಿ ಏನು ಅನಿಷ್ಟವಾಯಿತೋ! ಎಂದು ಎಣಿಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ, ನೋಡಲು ತನಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಅದರ ಮಾಡಿದ ಈ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಈಗ ನೋಡಲೊಲ್ಲಳು! ಮಾತಾಡಿ ಸಲೊಲ್ಲಳು! ಅದರಿಂದ ಇವಳಿಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಅಪಾರ ದುಃಖವಾಗಿ ರಬಹುದೆಂದು ಬಗೆದು,—“ ದೇವೀ, ಅಂಥದೇನು ನಿನಗೆ ಆಯಿತು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಅವಳು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು—“ ಎಲೈ ರಾಜಪುತ್ರನೇ, ಹೇಳುವದಕ್ಕೂ ಕೇಳುವದಕ್ಕೂ ಅಸದೃಶವಾದ ಈ ದುಃಖವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ನೀನು ಗಂಧರ್ವನಗರದಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ದಾರಿಯ ಹಿಡಿದ ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಆಶೆ ದೊರೆದು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಕಾಯವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಉಗ್ರ ತಪವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದೆನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ನಿನ್ನೋರಿಗೆಯವ ನೊಬ್ಬ ತರುಣನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ,—“ ಎಲೈ ಸುಂದರೀ, ನೀನು ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿ ತಪಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತೀ? ನಿನ್ನ ಕಾಮೇಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳು ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಮೋಹಿತನಾದೆನು, ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೋ ಎಂದು ವ್ಯಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಅವಿನಯದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ನುಡಿದನು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಆತನ ದುಷ್ಟಭಾವ ತಿಳಿದು, ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ, ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿಲ್ಲಬಾರದು ಹೋಗಿಂದು ತರಲಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿದೆನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಇರುಳು ಚಂದ್ರೋದಯವಾದಕೂಡಲೆ ಏನೋ ಒಂದು ನೆವಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದು, ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು ನಾನು ಕೋಪಿಷ್ಠಳಾಗಿ ತೀರ್ಯಗ್ವಾತಿ ಚೇಷ್ಟೆಯುಳ್ಳ ನೀನು ಭಸ್ಮೀಭೂತನಾಗೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ವಿನಯದಿಂದ ನನಗೆ ~~ನನ್ನ~~ ಬಹಳ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಶುಕನಾಗಿ ಜನಿಸೆಂದು ನಾನು ನುಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ಆತನು ತನ್ನ ಪಾಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದನು. ಅವನು ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನೆಂದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—“ ಓಹೋ ಘಾತನಾಯಿತು! ದೇವಿ, ನೀನು ನನಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯು

ಸೇವೆ ಘಟಿಸದ ಹಾಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದಿ! ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀನಿಗೆ ಆಕೆಯ ಸೇವೆಯೊಡಗುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡು ” ಎಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಹೇಳಿ ಹರಣಹಾರಿ ನೆಲಕ್ಕುಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ತರಲಿಕೆಯು ಅಯ್ಯೋ ಘಾತವಾಯಿತೆಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಿದಳು. ಆತನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಶೋಕಮಾಡಿದ್ದನ್ನಂತೂ ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆನು.

ಇತ್ತ, ಪತ್ರಲೇಖಿಯ ಮುಖದಿಂದ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅಚ್ಚೊದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದರ್ಶನವ ನೆವ ಹೇಳಿ, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಸಂಗಡ ಮದಲೇಖಿಯನ್ನೂ ಕೇಯೂರಕನನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು, ಪತ್ರಲೇಖಿಯ ಕೈಹಿಡಕೊಂಡು, ಗಂಧರ್ವನಗರದಿಂದ ಅಚ್ಚೊದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಹೊರಟಳು. ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಕೇಯೂರಕನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾದಂಬರಿಯು —“ವ. ದಲೇಖೀ, ಆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕೂಡ ನಾನೇನೂ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ ಕಂಡೆಯಾ! ನೀನೇ ಬೇಕಾದರೆ ಏಕ್ರೋತ್ತಿಗಳಿಂದ ಮಾತಾಡು! ನೋಡು, ಸಂತಸ್ತುಳಾಗಿ ಹಿಮಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಹೊರಳುವವಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ, ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಶರಣ ಕೂಡ ಇನ್ನೇತರ ಮಾತು! ಪತ್ರಲೇಖೀ, ನಿಮ್ಮವರ ನಡತೆಯು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗಾದರೂ ಬಂತೇನೇ ” ಎಂದು ಆಂತರಂಗದ ಅಕ್ಕರತೆಯಿಂದಲೂ, ಬಹಿರಂಗದ ಮುನಿಸಿನಿಂದಲೂ ಸಖಿಯರ ಕೂಡ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಡುತ್ತ, ಯಾವಾಗ ಆತನನ್ನು ನೋಡೇನೆಂಬ ಆತುರತೆಯಿಂದ ಪಥಭ್ರಮವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಹೀಗಾಗುತ್ತಾ !!!

ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಣದರಸನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯು ಇದೇನಾಯಿತೆಂದು ಹಾಹಾರಿ, ಪತ್ರಲೇಖಿಯ ಕೈಬಿಟ್ಟು, ಬುಡಕೊಯ್ದ ಎಳೆಬಳ್ಳಿ ಬಸವಳಿದು ಮದುಡಿಬೀಳುವಂತೆ ದೊಪ್ಪನೆ ನೆಲ

ಕ್ಕುರುಳಿ, ಎದೆ ಎದೆ ಬಡಕೊಂಡು, ಹಾ ನಾಥಾ! ಹಾ ನಾಥಾ! ಹಾ ಪ್ರಿಯನೆ! ನಡು ಮಡುವಿನೊಳು ಮಡದಿಯ ಕೈ ಬಿಡುವದುಚಿತವೆ? ಎಂದು ಬೈಲಿಗೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹಲಬಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಸತ್ತಗುಂದಿ, ಸೊಡರಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಹೂವಿನಂತೆ ಮೊಗಬಾಡಿ, ವೈಮರೆದು ಮೂರ್ಛ ಹೊಂದಿದಳು. ಪತ್ರಲೇಖಿಯಂತೂ ಇದೇನು ಮೋಸ ಬಂತೆಂದು ಭೂಮಿಯ ಬಗಿದು ಪ್ರಳಾಪಿಸ ಹತ್ತಿದಳು. ಮದಲೇಖಿಗೆ ಮುಗಿಲು ಹರಿದು ಬಿದ್ದ ಹಾಗಾಗಿ ಶೋಕಾತಿಶಯದಿಂದ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿ ಮಾತುಗಳೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು. ಕೇಯೂರಕನು ಘಾತವಾಯಿತೆಂದು ಓಡುತ್ತ ಹೋಗಿ ಝರಿಯೊಳಗಿನ ನೀರು ತಂದು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ನೆತ್ತಿಗೆ ಬಡಿದು, ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಊದಿ ಕಾಲಿಗೆ ಬೂದಿಯ ತಿಕ್ಕಿದನು. ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರ ಮರಳಿ ಮನದನ್ನನ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೆನೆನೆನಿಸಿ ಪುನಃ ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಮದಲೇಖಿಯು ಮುಲ್ಲನೆ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡು-‘ದೇವೀ, ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಳಾಪಿಸಿದರೂ ಫಲವಿಲ್ಲ, ಕುಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊ. ನಿನ್ನ ಸಂಕಟದ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿದರೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟಾರು’ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಹೋಗಲು, ಕಾದಂಬರಿಯು—, ಮೂಢಳೇ, ಜೀವದಾಶೆಯಿದ್ದವರಿಗೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಆಶೆ; ನಾನಂತೂ ನನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನ ಕೂಡ ಸಾಯುವದೇ ಸರಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಬದುಕನ್ನು ಯಾಚಕರಿಗೆ ದಾನಕೊಡು, ಮಣಿಗಿರಿಯನ್ನು ಮುನೀಶ್ವರನಿಗೆ ಕೊಡು, ವೀಣೆಯನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊ, ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ದುಃಖವಾಗದಹಾಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳು, ನೀನು ಇನ್ನು ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ, ಗಂಧರ್ವನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗು!!’ ಎಂದು ಮದಲೇಖಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು-‘ಅಕ್ಕಾ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಶೆ ನನಗಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಶೆ ನಿಗಿಲ್ಲ, ಜನ್ಮಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ದೇವರು ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಪುನಃ ಕೂಡಿಸಲಿ!’ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಗಾನಾಪ್ರಕಾರದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ನಗರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಳಲುತ್ತ ಬಂದ ಚರಣಗಳಿವೇ ಎಂದು ಆತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿತ್ತಿ, ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿ

ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂವಾಹನ ಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೈ ಸೋಂಕಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ದೇಹದಿಂದ ಒಂದು ಜ್ಯೋತಿಯು ಹೊರಟು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ—
‘ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅಭಯವಚನ ಕೊಟ್ಟ ಜ್ಯೋತಿಯು ನಾನೇ. ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಜೀವಹಿಡಿದ ಕಾರಣ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯ ನಾದ ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹವು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವದೆ. ಶಾಪವ ಸಾನವಾದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಪುಂಡರೀಕನು ಮರಳಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವನು. ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಶರೀರವು ನನ್ನ ಶರೀರವು; ಕಾದಂಬರಿಯ ಕರತಲಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಪುನಃ ಪ್ರಾಣವು ಬರುವದು. ಇವನಿಗಾದ ಶಾಪವು ತೀರುತ್ತ ಬಂತು, ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಈತನ ಸಮಾಗಮಸುಖವುಂಟಾಗುವದು; ಈಕೆ ಮಾತ್ರ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಹಿಡಿದು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತರಲಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಜ್ಯೋತಿಯು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಧಾನವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸರ್ವರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು “ ಇನ್ನು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿ ವಿಲಾಸವತಿಗೂ ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡನಿಗೂ ಏನು ಹೇಳಲಿ! ಹೇಗೆ ಮೋರೆಯ ತೋರಿಸಲಿ! ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೃದಯವೂ ಹೊರಗೆ ಮೈನೆಳಲೂ ಆದವಳು, ಆತನನ್ನು ಕಳೆಕೊಂಡು ಇನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ!” ಎಂದು ಶೋಕವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ, ಇಂದ್ರಾಯುಧನಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ನೆವ ಹೇಳಿ, ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅದರೊಡನೆ ಅಚ್ಛೇದ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಧುಮುಕಿ ಮುಳುಗಿಹೋದಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಗಳಿಗೆಯ ತರುವಾಯ ಅದೇ ಸರೋವರದೊಳಗಿಂದ ಕಪಿಂಜಲಮುನಿಯು ಬಂದನು. ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಅನಂದಾಸ್ವರ್ಯಗಳಿಂದ ಆತನ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿ—“ ಸ್ವಾಮಿ, ಅಂದು ಪುಂಡರೀಕನ ಶವ ತಕ್ಕೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋದ ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನ ಜಿನ್ನು ಹತ್ತಿ ನೀನು ಉಡ್ಡಾಣ ಮಾಡಿ ಹೋದವನು ಈಗ ಬಂದಿ! ಅಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ

ಅಶೆಹಿದಿದು ಕುಳಿತಿರ್ದೇನೆ, ಅತ್ತಕಡೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು, ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು,” ಎಂದು ಕೈಮುಗಿಯಲು ಆ ಕಪಿಂಜಲನು—“ ತಾಯಿ, ಅಲಿಸು! ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋದ ಆ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಚಂದ್ರಮನು; ನಾನು ಅವನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ,—ಆತನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ದೇಹವನ್ನು ತನ್ನ ದಿವ್ಯಾಸನದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರ್ದನು. ಈತನನ್ನು ಏನು ಕಾರಣ ತಂದೆ? ಎಂದು ನಾನು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಆತನು ನಿನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಪುಂಡರೀಕನು ಕಾಮಾರ್ತನಾಗಿ ಬಳಲುತ್ತು ಬಿದ್ದಾಗ, ನಾನು ಉದಯನಾದೆನು; ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕಾಮಸಂತಾಪವಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ನನಗೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯಭಾವವನ್ನು ತಾಳೆಂದು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು; ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು—ಒಳ್ಳೆಯದು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೆಂಬ ಅರಸನಾಗುವೆನು, ನೀನು ಹುಟ್ಟಿ ವೈಶಂವಾಯನನೆಂಬ ನನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗು; ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಅವಿನಯದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ನಿನಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡುವಳು, ಆ ಶಾಪದಿಂದ ಗೀಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸು; ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿರಹದಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಶೂದ್ರಕರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವೆನು; ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಚಾಂದಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ತಂದು ನನಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುವಳು; ಎಂದು ಪುಂಡರೀಕನಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಶಾಪ ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆಗ ಪುಂಡರೀಕನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಬಹು ದೀನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು—ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಶ್ವೇತಕೇತುಮುನಿಯೂ ನನ್ನ, ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡನೂ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಶಾಪ ವಿಮೋಚನವಾಗಿ, ನೀನು ಶುಕ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವಿ; ನಾನು ಶೂದ್ರಕ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಆ ಶಾಪ ಮುಗಿಯುವತನಕ ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹವನ್ನು ನಾನು ಈ ದಿವ್ಯಾಸನದ ಮೇಲೆ ಜತನದಿಂದ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಹೋಗಿ ಶ್ವೇತಕೇತುಮುನೀಶ್ವರನಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸೆಂದು ಸೂಚಿಸು” ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಅವಸರ

ದಿಂದ ಬರುವಾಗ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುನೀಶ್ವರನನ್ನು ದಾಟಿದೆನು; ಆತನು ಮುನಿದು ನೀನು ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ ನನ್ನನ್ನು ದಾಟಿದ್ದರಿಂದ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದು ನನಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ನಾನು ಗದಗದನೆ ನಡುಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನ ದುರ್ಗುಣವನ್ನು ನೋಡಬಾರದು; ತಮ್ಮ ದಯಾಗುಣವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು, ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು! ಅದಾಗದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಸಂಗಡ ಇರುವಂತೆ ನನಗೆ ಕರುಣಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಹಳ ಪ್ರಕಾರ ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ತಪಸ್ವಿಯು—ನೀನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾಯುಧವೆಂಬ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಆಗ ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಸಹವಾಸವು ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗುವದು. ಮುಂದೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿರಹದಿಂದ ತೀರಿದಾಗ, ನೀನು ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಶಾಪಮುಕ್ತನಾಗುವಿ; ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಾನು ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಆ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆನು ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಅತಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ, ಒಳ್ಳೆಯದು, ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಆ ಕಪಿಂಜಲನು, ಆಕೆಯದೇನೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪ್ರೇತಕೇತು ಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಇತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪರಿಸರಿಯ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಮರುವಿವಸದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಾಯವು ಕಾಂತಿಗೊಳ್ಳಹತ್ತಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಕಾದಂಬರಿ ಮುಂತಾದವರು ಆನಂದಾಕ್ಷಯ ಪಟ್ಟಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಮಾಂಡಲಿಕ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿ. ಆ ದೇಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಅವರು ಕಣ್ಣುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ ಪರಮಹರ್ಷಿತರಾಗಿ—“ ಕಾದಂಬರೀದೇವೀ, ಈ ಶುಭೋದಯವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಸರಿ ” ಎಂದು ನುಡಿದು ತಾರಾಪೀಡನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಚರರ ಕೂಡ ಚತುರಕನೆಂಬ ಕರ್ಣಿಕನನ್ನು ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಅವರೊ

ಡನೆ ಆ ಕರ್ಣಿಕನು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಈ ಕಷ್ಟವಿಸ್ತೆಯ ಕಾರಕ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲು, ವಿಲಾಸವತಿಯೂ ತಾರಾಪೀಡನೂ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಕಡು ತವಕದಿಂದ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವು ಪೂರ್ವದಂತೆ ಕಾಂತಿ ಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಶುಭಚಿಹ್ನವು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಹತ್ವದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವದೆಂದು ತಾರಾಪೀಡನು ತಿಳಿದನು. ಅರಸು ಬಂದದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳಬಿಟ್ಟು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಮರೆಯಾದರು. ಮಗನ ಆವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಶೋಕಿಸುವ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲಂತಲೂ ದುಃಖಿತಳಾದ ಸೊಸೆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿತಲೂ ಅರಸನು ಅಂದನು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೀರು ಒರಸಿ—“ತಾಯಿಯ ಕಾದಂಬರೀ, ಇನ್ನು ಶೋಕಮಾಡಬೇಡ! ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನೀನು ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗುವಿ” ಎಂದು ಹರಸಲು ಕಾದಂಬರಿಯು ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿಗಿ ನಮಿಸಿ, ಅತ್ತೆಯ ಹಿಂದೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಹುದುಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಳು.

ಆದನ್ನು ಕಂಡು ತಾರಾಪೀಡನು ಪೂರ್ವದಂತೆ ನೀನೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ತಾನು ಹೆಂಡತಿ ಸಹಿತ ತಪಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಳಿತನು. ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಯು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಈಗಲೂ ಆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯು ಆ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರದ ತಟದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪುಂಡರೀಕನ ಆಶೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ; ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಶಾಪವಿಮೋಚನಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾರಾಪೀಡನೂ ಶುಕನಾಸನೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಈಗಲೂ ಆ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ಅವಿನಯದ ಮೂಲಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಶಾಸನವು

ತಟ್ಟಿ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದನಷ್ಟೇ, ಆ ಗಿಳಿಯು ಇದೇ ಎಂದು ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಬಿರಳಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಬೆಳಗಾಯಿತೆಂದು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಎಲೈ ಶೂದ್ರಕಛೂಪಾ ಕೇಳು, ಆ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಶ್ವರನು ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕಥಿಸುವಾಗ, ನನಗೆ ನನ್ನ ಎರಡೂ ಜನ್ಮದ ನೆನಪಾಗಿ ನನ್ನ ವೈಶಂಪಾಯನ ಜನ್ಮದ ಗೆಳೆಯ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ನನ್ನೂ ಪುಂಡರೀಕಜನ್ಮದ ಗೆಳತಿ ಮಹಾರ್ಷಿತೆಯನ್ನೂ ಯಾವಾಗ ನೋಡೇನೆಂದು ಉತ್ಕುಂಠಿತನಾಗಿ—“ಸ್ವಾಮಿ, ದಯಮಾಡಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈಗಲೇ ನಾನು ಆ ಅಜ್ಞೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು” ಎಂದು ಹಾರಿತಮುನಿಗೆ ದೀನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಆತನು ಪ್ರಣಯಕುಪಿತನಾಗಿ “ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಚಂಚಲ ತನವ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ! ಹಾರಿಹೋಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಹೋಗುವಿಯಂತೆ, ಆ ವರೆಗೂ ಸುಖದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಇರು” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ವಲ್ಕಲದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಆಗ ನಾನು ನನ್ನ ಆವತ್ತುಗಳನ್ನು ನೆನೆನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲೆಂದು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ಹಾರಿತಋಷಿಯು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಂದು—“ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಕಸಿಂಜಲಋಷಿಯು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ನಾನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಕಸಿಂಜಲನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ವೆರಡು ಜನ್ಮಗಳು ಹೋದವು! ಇಂದಿಗೆ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು! ವಿಧಿಯು ವಿಮುಖವಾಗಲು ಎಲ್ಲವೂ ವಿಮುಖವೇ ಸರಿ” ಎಂದು ದೀನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಲು, ಆತನೂ ನನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೆ ರಗಿ ದೀನಮುಖನಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿ,—“ನಿನಗೆ ತಟ್ಟಿದ ರಾಘವಮೋಚನಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಶ್ವೇತಕೇತುಋಷಿಯು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ; ನಿನ್ನ ಪಾಪ ಹಿಂಗಿ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಲೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಯಾದರೂ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ

ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾದೀತು; ಆ ವರೆಗೆ ಚಾಂಚಲ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಾಗದೆ ಸ್ವಸ್ಥ ಇರು; ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು.

ಆ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕೆಲವು ದಿವಸ ಜಾಬಾಲಿಋಷೀಶ್ವರನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆದು ಒಂದು ದಿನ ಇನ್ನು ಹಾರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಕೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿದೆನು. ಮುಂದೆ ಹಾರಿ ಹೋದ ಹೋದ ಹಾಗೆ ದಣಿದು, ಒಂದಾನೊಂದು ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೆನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಂತ್ಯಜನು ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ಬಲೆ ಹಾಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಆಗ ನಾನು ಅವನಿಗೆ—ಮಹಾರಾಯಾ, ನಾನು ಮುನಿಪುತ್ರನು, ನನ್ನ ಹೆಸರು ವೈಶಂಪಾಯನ. ನನಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸ್ಮೃತಿಯುಂಟು, ನಾನು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು, ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಜೀವ ದಿಂದ ಬಿಡು! ನಿನಗೆ ಈ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ಪಕ್ಷಿಗಳುಂಟು. ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆನು. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅವನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಆತ್ಮಾನಂದದಿಂದ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು—“ ಎಲೈ ಭದ್ರನೆ, ನನ್ನ ದೈವ ತೆರೆಯಿತು! ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು, ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳ ಮುಂಚೆ ಯಾವ ನೋ ಒಬ್ಬನು ಬಂದು, ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನನ ಮಗಳಿಗೆ ಜಾಬಾಲಿಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೈಶಂಪಾಯನವೆಂಬದೊಂದು ಗಿಳಿಯದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಜ್ಞಾನವುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ಯಾರು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರೆಂದು ಕುತೂಹಲಚಿತ್ತಳಾಗಿ, ತಂದವರಿಗೆ ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನುಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನಂಥ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಚರರನ್ನು ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇಂಥದರೊಳಗೆ ದೈವಯೋಗದಿಂದ, ಔಷಧದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ತೊಳಲುತ್ತ ಹುಡುಕುವ ಬಳ್ಳಿ ಕಾಲ್ಪೊಡಕಿ ದಂತೆ ನೀನೇ ನನಗೆ ದೊರಕಿದಿ. ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲು ಜಾಬಾಲಿಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ವೈಶಂಪಾಯನವೆಂಬ ಗಿಳಿಯು ನೀನೇ ಎಂದು ನನಗೆ ಪೂರ್ಣ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವ ಮಾತೆಲ್ಲಿ? ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಒಯ್ದು ಆಕೆಗೆ ಕೊಡುವದೇ ನಿಶ್ಚಯ; ಮುಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವದೂ ಬಂಧಿಸುವದೂ ಆಕೆಯ ಕೈಯೊಳಗುಂಟು.” ಎಂದು

ಹಿರ್ರನೆ ಹಿಗ್ಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಒಯ್ದು ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು, ನಾನು ಅಡಿದು ನೆಲ್ಲ ಆಕೆಗೆ ಹೇಳಿದನು-

ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ—“ ಮಗನೇ, ಇನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೀ? ಪುಂಡರೀಕ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆಹೊಂದಿ, ಈಗ ಚಾಂಡಾಲರ ಕೈವಶವಾದದ್ದು ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಮೂಢಾ ಇದು ನಿನ್ನ ಅವಿನಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತು!” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಹಳಿದು ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಹಾಕಿದಳು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಬಹು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಇನ್ನೇನೆಂದು ಈ ನಿದ್ರೆ ಜನ್ಮವಿಡಬೇಕು! ಇನ್ನು ಕೂಳೂ ನೀರೂ ಬಿಟ್ಟು ಸಾಯುವದೇ ಲೇಸೆಂದು ಮನಸೊಳಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆಕೆಯ ಕೂಡ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತೆನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆಕೆ ಹಣ್ಣುನೀರುಗಳನ್ನು ತಂದು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ‘ತಿನ್ನು’ ಎನ್ನುಲು ನಾನು ಆ ಹಣ್ಣು ಮುಟ್ಟದೆ, ನೀರು ಕುಡಿಯದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತೆನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಏನು ಕಾರಣ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ? ಎಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಳು. ಆಗ ನಾನು ಚಾಂಡಾಲರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಹಣ್ಣು ನೀರುಗಳನ್ನು ಖುಷಿಕುಮಾರರು ಸೇವಿಸುವದುಂಟೇ? ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು, ಇಷ್ಟು ಜಾಣತನವುಳ್ಳವನು ಅಂಥ ಪಾಪ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿ ಈ ಗತಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದಿ? ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಜಾಣರು ಬಹುತರ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಎಂದು ಅಂದಳು. ಆ ಮಾತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಹಳ ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಹಣ್ಣು ತಿಂದು ನೀರು ಕುಡಿದೆನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ದುರ್ಯ್ಯವದ ಕಾಲವು ಹೋಗಿ ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಸುದೈವದ ಕಾಲವು ಒದಗಿತು- ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಗೃಹವು ಇಂದ್ರಭವನದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವದು; ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಳು; ನನ್ನನ್ನು ಹಾಕಿದ ಪಂಜರವು ರತ್ನ ಮಯವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ನನ್ನೊಳಗೆ ನಾನೇ

ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಇದೇನು ಕೌತುಕವೆಂದು ಬೆರಗಾಗಿ ಅಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಾಗ, ಆಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಸೇವಕರ ಕೈಯಿಂದ ವಂಜರ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ತಂದಳು. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಆಕೆಯನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸು! ಎಂದು ವೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ಶೂದ್ರಕರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿತು.

ಆ ಮೇಲೆ ಶೂದ್ರಕರಾಜನು ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ಯಿಕೆಯನ್ನು ಕರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನೀನು ಹೇಳೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಲು, ಅವಳು—“ಜೇಯಾ, ನಿನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೋ! ನೀನು ಲೋಕಾನಂದಕರನಾದ ಚಂದ್ರನು; ಪುಂಡರೀಕ ಶಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಾದಂಬರಿ ವಿಕಹದಿಂದ ಆ ದೇಹವ ತೊರೆದು ಶೂದ್ರಕರಾಜನಾಗಿದ್ದೀ. ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಈಗ್ಯಾ ಕಾದಂಬರಿಯು ಅಚ್ಚಿದ ಸರ್ವೋವರದ ತಟದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ; ಈ ಗಿಳಿಯು ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ವೈಶಂಪಾಯನನು; ನಾನು ಪುಂಡರೀಕನ ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು. ಶಾಪ ಮುಗಿಯುವ ತನಕ ಈ ವೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ಶೂದ್ರಕನ ಸ್ವಾರ್ಥಿನವಿರುವಂತೆ ಮಾಡೆಂದು ಶ್ವೇತಕೇತು ಋಷಿಯು ನನಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಮೂಲಕ ನಾನು ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಿನ ಮಾಡಬಂದೆನು; ನಿಮ್ಮ ಶಾಪಗಳು ತೀರುತ್ತ ಬಂದವು; ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈ ನಿಂದ್ಯ ಕಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವದ ಕಾಯಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸುಖಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುವಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಶೂದ್ರಕರಾಜನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೆನೆಸಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು; ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಗಿಳಿಯೂ ಜೀವ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

ಇತ್ತ ಮಧುನಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಕಾದಂಬರಿಯು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸಪ್ರಾಣನಾಗಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎದ್ದವನಂತೆ ವರಮೋಕ್ಷರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು; ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಎದ್ದವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಅಂ

ಜಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—“ ಕಾಂತೇ, ನೀನು ಹೆದರಬೇಡ? ಅಗೋ ನೋಡು ! ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಪ್ರಿಯನಾದ ಪುಂಡರೀಕನು ಚಂದ್ರಲೋಕ ದಿಂದ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಆಕೆ ಗಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಪುಂಡರೀಕನು ಆಕಾಶದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದು ಮಹಾ ಶ್ವೇತೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೊನೆಗಂಡಿತೆಂದು ಆನಂದವಟ್ಟು, ತಾನೂ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದಳು.

ಆ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಕಾದಂಬರಿಯೊ ಡನೆ ಬಂದು ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಲು, ಅವರು ಪರಮೇಶ್ವ ರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಗನಿಗೂ ಸೊಸೆಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಯಿತೆಂದು ಪರಮ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹರಸಿದರು.

ಆನಂತರ ಪುಂಡರೀಕನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಹಾಶ್ವೇತಿ ಸಮಿತ ಬಂದು ಶುಕನಾಸನ ಪಾದಕ್ಕೆ ವಂದಿಸಿ—“ ಶಾಪವಿಮೋಚನವಾಗಿ ಪುಂಡರೀಕ ನಾದೆನು. ಆದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗ ಮೈಶಂವಾಯನನು ” ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಕನಾಸನು—“ ಎಲೈ ಮುನಿಪುತ್ರನೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಬಳಿಕ ಶಾಪವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ, ನಿನ್ನ ನಿಜ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದಿ; ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ನಿನಗೂ ಮಹಾಶ್ವೇತಿಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದದರಿಂದಲೂ ಮನ ಮುಟ್ಟಿ ಅರಿತದರಿಂದಲೂ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು ” ಎಂದು ಅವರಿಬ್ಬ ರನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹರಸಿದನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಕೇಯೂರಕನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಸುವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಚಿತ್ರರಥಗಂಧರ್ವರಾಜನೂ ಹಂಸರಾಜನೂ ಹೆಂಡಿರು ಸಹಿತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಅಳಿಯರನ್ನೂ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹರಸಿ, ಬೀಗರಿಗೆ ಆದರಿಂದ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿ, ಕೈಮುಗಿದು ವಿನಯದಿಂದ ಅವ ರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಗಂಧರ್ವನಗರಕ್ಕೆ ಆನಂದೋತ್ಸಾಹ

ಗಳಿಂದ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳಿಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿದರು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ದಂಪತಿಗಳು ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಗಂಧರ್ವ ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಒಂದು ದಿನ ಕಾದಂಬರಿಯು ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ವೃತ್ತಾಂತ ವೇನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ ಆತನು “ ಆ ಪತ್ರಲೇಖಿ ಯಾರೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ರೋಹಿಣಿಯು. ಶಾಪತಟ್ಟೆ ಮರ್ತ್ಯಶರೀರ ತಾಳಿ ನಾನು ದಿವ್ಯಲೋಕದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದದರಿಂದ ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಇರಲಾರದೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕೂಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ತೊತ್ತಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಗಂಧರ್ವನಗರದಲ್ಲಿ, ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಇರುವೆನು. ನಿನಗೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ದರ್ಶನವು ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಗುವದು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು

